ఫలితాల బడ్జెట్

2013 - 2014

మహిళ, శిశు, వికలాంగుల మరియు

వయోవృద్ధుల శాఖ

వి. సునితా లక్ష్మా రెడ్డి

ఇందిరా క్రాంతి పథం, పించన్లు, స్వయం సహాయక సంఘాలు, మహిళా అభివృద్ధి,
శిశు సంక్షేమం, వికలాంగుల మరియు బాలనేరస్థుల సంక్షేమ శాఖామాత్యులు

విషయ సూచిక

సంఖ్య	విషయం	పేజీ నెం.
1.	మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ	1-61
2.	వికలాంగులు మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ	62-99
3.	బాలల సంక్షేమం, సంస్కరణల సర్వీసులు, వీధి బాలల సంక్షేమం	100-112

అధ్యాయం - I

2013-14 ఫలితాల బడ్జెటు

మహిళాభ్యుదయం మరియు శిశు సంక్షేమ శాఖ (శాఖాధిపతి)

ఆంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాదు

I. పరిచయము :

మహిళలు, శిశువుల అభివృద్ధి సంక్షేమాన్ని చూడడానికి దేశంలో ఒక ప్రత్యేక శాఖను ఏర్పాటు చేసిన కొన్ని రాష్ట్రాలలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఒకటి.

1973 నుండి మహిళా, శిశుసంక్షేమం కోసం అనేక కార్యక్రమాలను చేపట్టినప్పటికీ మహిళలు, పిల్లల పాలసీలను పటిష్టంగా రూపొందించి, అమలుపరచడం కోసం, వారి సంక్షేమం కోసం ఉద్దేశించిన వివిధ కార్యక్రమాల మూల్యనిర్ధారణ కోసం 1987లో సచివాలయంలో ఒక ప్రత్యేక శాఖను ఏర్పాటు చేయడమయింది.

ఈ శాఖ చేపట్టే వివిధ రకాలయిన పనులను స్థూలంగా మూడు అంశాల క్రింద వర్గీకరించడమయింది.

1. సమగ్ర శిశు అభివృద్ధి సేవల కార్యక్రమాన్ని (ఐ.సి.డి.ఎస్) అమలు చేయడం 387 ప్రాజెక్టులతో ఈ కార్యక్రమాన్ని రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా జనరంజకం చేయడం.
2. రక్షణ, సంరక్షణ అవసరమున్న మహిళలు, శిశువుల సంక్షేమం కోసం సంస్థలను నిర్వహించడం
3. మహిళ, శిశువులకు సంబంధించిన వివిధ సంరక్షణ/సంక్షేమ, సాధికార అంశాలను అమలుచేసి పర్యవేక్షించడం.

II. వ్యవస్థ స్వరూపం :

శాఖకు రాష్ట్ర ప్రధాన కార్యస్థానంలో కమీషనరు / డైరెక్టరు అధిపతిగా ఉంటారు. ఆయనకు మహళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమశాఖలోని వివిధ అంశాలకు సంబంధించిన 18 విభాగాలతో 5 జాయింట్ డైరెక్టర్లు, 5 అసిస్టెంట్ డైరెక్టర్లు, ఇద్దరు అకౌంట్స్ ఆఫీసర్స్, ఇద్దరు అసిస్టెంటు అకౌంట్స్ ఆఫీసర్స్ సహాయపడతారు.

ఎ. ప్రాంతీయ కార్యాలయాలు :

విశాఖపట్టణం, ఏలూరు, ఒంగోలు, కర్నూలు, వరంగల్లు, హైదరాబాద్, ప్రధాన కార్యస్థానాలుగా ఆరు జోనులలో 6 గురు ప్రాంతీయ డిప్యూటీ డైరెక్టర్లు పనిచేస్తున్నారు. వీరు వారి సంబంధిత జోనులలో మహిళలు, పిల్లలకు సంబంధించిన వివిధ సంక్షేమ కార్యక్రమాలను సమర్థంగా అమలు పరచడాన్ని పర్యవేక్షిస్తారు. ప్రతి ప్రాంతం అధికార పరిధి మూడు నుండి ఆరు జిల్లాల వరకు వుంటుంది.

బి. ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ల కార్యాలయం :

23 జిల్లాలలో జిల్లా మహిళా, శిశు అభివృద్ధి ఏజన్సీ కార్యాలయంలో జిల్లా ఐ.సి.డి.ఎస్. విభాగాలకు డిప్యూటీ డైరెక్టర్ల కేడర్‌లో ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్లు అధిపతులుగా వుంటారు. జిల్లాలోని మహిళా, శిశు సంక్షేమం కోసం ఏర్పాటు చేసిన వివిధ పథకాలను ఐసిడిఎస్ కార్యక్రమాలను అమలు పరచడానికి మహిళా, శిశు సంక్షేమ సంస్థల పర్యవేక్షణలో డిడబ్ల్యు, సిడిఎ ప్రాజెక్టు డైరెక్టరుకు సహాయపడడానికి డిడబ్ల్యు, సిడిఎలో ఒక అసిస్టెంటు ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టరు వుంటారు. ఒక్కొక్క జిల్లాలో 10 నుండి 24 వరకు ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులు వుంటాయి. ప్రతి ప్రాజెక్టుకు సిడిపిఓ అధిపతిగా వుంటారు.

సి. ప్రాజెక్టులు :

ప్రస్తుతం రాష్ట్రంలో 387 ప్రాజెక్టులు పనిచేస్తున్నాయి. ప్రతి ప్రాజెక్టుకు ఒక సిడిపిఓ గానీ లేదా ఎసిడిపిఓ గాని అధిపతిగా వుంటారు. సెక్టర్లుగా పిలిచే చిన్న యూనిట్లద్వారా ఒక్కొక్క ప్రాజెక్టును నిర్వహించడమవుతుంది. సెక్టరుకు సూపర్‌వైజరు అధిపతిగా వుంటారు. అంగన్‌వాడీకేంద్రం ఆధారంగా ప్రాజెక్టును 5 నుండి 8 సెక్టార్లుగా విభజించడం జరిగింది. ఒక్కొక్క సెక్టారులో సగటున 25 అంగన్ వాడి కేంద్రాలు ఉంటాయి. ఒక్కొక్క అంగన్‌వాడి కేంద్రాన్ని అంగన్ వాడీ హెల్పరు సహాయంతో అంగన్‌వాడీ వర్కరు నిర్వహిస్తారు. ప్రస్తుతం, రాష్ట్రంలో 80,481 మెయిన్ అంగన్‌వాడి కేంద్రాలు, 10826 మిని అంగనవాడి కేంద్రాలు ఉన్నాయి.

III. సంస్థలు:

ఈ శాఖ క్రింద ఏర్పాటు చేసిన సంస్థలు మహిళలు, పిల్లలకు ఈ దిగువ తెలియజేసినట్టి సర్వీసులను సమకూరుస్తాయి.

ఎ. మహిళా సంస్థలు:

ఈ పథకం క్రింద 34 సంస్థలు పనిచేస్తున్నాయి. వీటిలో ప్రధానంగా సర్వీసు హోమ్‌లు, స్టేట్ హోమ్‌లు, రెస్క్యూ సదనాలు, వర్కింగు వుమెన్ హాస్టలు, వృద్ధుల శరణాలయాలు, కళాశాల బాలికల హాస్టళ్ళు ఉన్నాయి.

ప్రతి మహిళపై నెలకు రూ. 850/-లను ఖర్చు చేస్తున్నది. కాగా వర్కింగ్ ఉమెన్ హాస్టళ్లలోని మహిళల విషయంలో, సహకార యాజమాన్యం క్రింద హాస్టళ్లను నిర్వహించడమవుతున్నది. బోర్డింగ్ & లాడ్జింగ్ వ్యయాన్ని అందులో ఉంటున్న వారికి సమానంగా పంపిణీ చేయడమయింది. అంతేకాక, కాషన్ డిపాజిట్‌గా రూ. 200/-ల మొత్తాన్ని వసూలు చేయడమవుతున్నది.

ఎ) రెస్క్యూ హోం:

పోలీసులచే రక్షింపబడి న్యాయస్థానంలో విచారణ ఎదుర్కొంటూ ఉన్న మహిళలకు వసతిని కల్పించడానికై ఎస్.ఐ.టి.ఏ. చట్టం (వ్యభిచార కార్యకలాపాల నిరోధక చట్టం) క్రింద రెస్క్యూ హోం (సహాయక శిబిరం)ను మంజూరు చేసి విచారణా కాలంలో వారికి రక్షణను కల్పించడం జరుగుతుంది. ప్రస్తుతం కూకట్‌పల్లి, హైదరాబాద్‌లో పనిచేస్తున్న ఈ శిబిరాలకి 30 మందికి వసతిని కల్పించే సామర్థ్యం ఉంది. వారు అక్కడ ఉన్న సమయంలో వారికి ఉచితంగా ఆశ్రయం, ఆహారం, బట్టలు, వైద్య రక్షణ, నైపుణ్యాభివృద్ధిలో శిక్షణను అందించడం జరుగుతుంది.

బి) సర్వీసు సదనాలు:

50 నుండి 150 మంది మహిళలు, 25 నుండి 60 మంది పిల్లలను చేర్చుకునే సామర్థ్యంతో 5 హోంలు ఉన్నాయి. అనాథలు, సాంఘికంగాను, ఆర్థికంగానూ వివక్షకు గురైన వర్గాలకు చెంది ఉండి 18-45 సంవత్సరాల వయస్సులో ఉన్న మహిళలకు పునరావాసం కల్పించడం ఈ పథకం ప్రధాన ఉద్దేశ్యం. వారికి ఉచితంగా ఆహారం, ఆశ్రయం, బట్టలను అందించడం జరుగుతుంది. 3 సంవత్సరాల పాటు వారు ఈ హోంలలో ఉండవచ్చును. ఈ సమయంలో వారు వివిధ వృత్తులలో స్వయం ఉపాధి యూనిట్లను ఏర్పాటు చేసుకోవడానికై వారికి అవసరమైన నైపుణ్యతా శిక్షణను, నియత విద్యను అందించాలి.

సాధారణంగా జిల్లా పరిపాలనా యంత్రాంగం పోలీసు శాఖ ఈ అభ్యర్థులను పంపిస్తుంది.

సి) స్టేట్ హోంలు:

ఒక్కొక్క దానిలోనూ 75 మంది మహిళలు, 25 మంది పిల్లలను చేర్చుకునే సామర్థ్యంతో రాష్ట్రంలో 4 హోంలున్నాయి. సంస్కరణాలయాల నుండి విడుదల చేయబడ్డ మహిళలు, ఆపదలో ఉన్న మహిళల కోసం ఈ హోంలను ఉద్దేశించడం జరిగింది. వారికి ఉచితంగా ఆహారాన్ని, ఆశ్రయాన్ని, దుస్తులను అందించడం జరుగుతుంది. 3 సంవత్సరాల పాటు వారు వీటిలో ఉండవచ్చును. వారు ఈ హోంలో ఉండే సమయంలో నియత విద్య, ఉపాధి ప్రాధాన్యతగల శిక్షణను వారికి అందించవలసి ఉంటుంది.

బాల్య వివాహాలు, మానభంగం, కిడ్నాపింగ్ వంటి వివిధ కేసుల క్రింద పోలీసు వారు అత్యధిక మంది అభ్యర్థులను పంపడం జరుగుతుంది.

ఈ మహిళలకు చెందిన చిన్న పిల్లలను స్టేట్ హోంకు అనుబంధంగా ఉన్న ప్రీ-స్కూల్ కేంద్రంలోకి చేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. 5 సంవత్సరాల పైబడిన పిల్లలను దగ్గరలో ఉన్న చిల్డ్రన్ హోంలో చేర్చడం జరుగుతుంది.

ప్రస్తుతం అన్ని హోంలు నియత విద్యను, టైలరింగు, చేతికుట్లు, ఇటాలియన్ లేసు పని, చాపలను తయారు చేయడంలో శిక్షణ వంటి ఉపాధి ప్రాధాన్యతా శిక్షణను అందిస్తున్నాయి.

డి) వర్కింగ్ మహిళా హాస్టళ్లు:

రాష్ట్రంలో 16 వర్కింగు మహిళా హాస్టళ్ళు పని చేస్తున్నాయి. సహకార ప్రాతిపదికపై స్వయం పోషకంగా ఈ హాస్టళ్ళు నిర్వహించబడుతున్నాయి. ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన ఛార్జీల చెల్లింపుపై మధ్యతరగతి వర్కింగ్ మహిళలకు రక్షణ కల్పించడంతో పాటు ఆహారం, వసతి, ఇతర సౌకర్యాలను కల్పించడం జరుగుతుంది. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో రూ. 4000/-ల కంటే తక్కువ నెలసరి ఆదాయం ఉన్నవారికి, పట్టణ ప్రాంతాలలో రూ. 5000/- కంటే తక్కువ ఆదాయం ఉన్న వారికి ఈ హాస్టళ్ళలో ప్రవేశానికి అర్హత ఉంటుంది. అన్ని హాస్టళ్ళు 45-80 మంది ఇన్‌మేట్లకు ప్రవేశాన్ని కల్పించే సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉన్నాయి.

ఇ) వయోవృద్ధ మహిళలకు సదనాలు:

రాష్ట్రంలో ఈ శాఖకు చెందిన రెండు వయోవృద్ధుల సదనాలు అంటే హైదరాబాద్ వెంగళరావు నగర్‌లో ఉన్న సర్వీసు హోం భవన ప్రాంగణంలో ఒకటి, చిత్తూరులో మరొకటి పని చేస్తున్నాయి. ఒక్కొక్కటి 30 మందిని చేర్చుకునే సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉన్నాయి. 60

సంవత్సరాలకు పైబడిన మహిళలకు వారి జీవితం కాలం మొత్తం ఉచితంగా వసతి, భోజనం, దుస్తులను ఇవ్వడం జరుగుతుంది.

ఎఫ్) కళాశాల బాలికల సదనాలు :

రాష్ట్రంలో కళాశాల బాలికల కోసం 6 సదనాలు వున్నాయి. ఈ సదనాలు 30-60 మందిని చేర్చుకునే సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉన్నాయి. 10వ తరగతి ఉత్తీర్ణులైన 15-20 సంవత్సరాల మధ్య వయసు ఉన్న బాలికలను ఈ సదనాలలో చేర్చుకుంటున్నారు. చిల్డ్రన్ హోంలో ఉన్న ఇన్‌మేట్లకు ఉన్నత విద్యను అభ్యసించడానికి ఈ సదనాలలో చేర్చుకోవడం జరుగుతుంది. ఈ సదనాలలో గరిష్టంగా 5 సంవత్సరాల వరకు ఉండవచ్చును. ఈ సమయంలో వారికి ఉచిత భోజనం, వసతి, పుస్తకాలు, దుస్తులను సమకూర్చడం జరుగుతుంది.

జి) శిశు సదనాలు :

ఆలనా పాలనా అవసరమున్న పిల్లలు అంటే అనాధ, పాక్షికానాధ బాలికలు, అశక్తులైన తల్లిదండ్రులు, మాజీ సైనికోద్యోగుల పిల్లల కోసం ఈ శిశు సదనాలను ఉద్దేశించడమైనది. 6-10 సంవత్సరాల మధ్య వయసు ఉన్న పిల్లలను, ప్రత్యేక సందర్భాలలో 12 సంవత్సరాల వయసు ఉన్న పిల్లలకు ప్రవేశం కల్పించడం జరుగుతుంది. పిల్లలు 10వ తరగతి ఉత్తీర్ణులయ్యే వరకు లేదా 18 సంవత్సరాలు పూర్తయ్యే వరకు ఏది ముందైతే అప్పటివరకు భోజనం, వసతి, దుస్తులను, వైద్య సదుపాయాన్ని అందించడం జరుగుతుంది. 17-12-2012 తేదీ గల సామాజిక సంక్షేమం శాఖ వారి ఎంఎస్ నెం. 39 జిఓ ద్వారా చదువుకునే పిల్లలకు 7వ తరగతి వరకు ఒక్కొక్కరికి రూ. 750/- చొప్పున, 8-10వ తరగతి వరకు ఒక్కొక్కరికి నెలకు రూ.850/- చొప్పున భోజన ఛార్జీలను మంజూరు చేయడం జరిగింది. 9-1-2011 తేదీ గల మహిళా, శిశు, అశక్తులైన వృద్ధ పౌరుల (జెజె) సంక్షేమ శాఖ ఎంఎస్ నెం. 1 జిఓ ద్వారా కాస్మొటిక్ ఛార్జీలను నెలకు రూ. 25 నుండి 75 వరకు పెంచడం జరిగింది. ఒక్కొక్క సదనంలో 60-150 మందిని చేర్చుకోవడానికి అనుమతించడం జరిగింది. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా 81 శిశు సదనాలు పనిచేస్తున్నాయి.

పిల్లల సంపూర్ణ విజ్ఞానాభివృద్ధికి కొన్ని వినూత్న పథకాలను ఈ పిల్లల సదనాలలో ప్రవేశ పెట్టడం జరిగింది. అవేవంటే కంప్యూటర్ శిక్షణ/క్రీడలు, యోగా / 6 నుండి 10వ తరగతి వరకు ప్రత్యేక శిక్షణ / బుక్స్ అండ్ గైడ్లు, సృజనాత్మక కళలలో శిక్షణ వంటివి.

IV. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ సలహా మండలి :

వివిధ సంక్షేమ, అభివృద్ధి కార్యక్రమాల క్రింద ఎన్‌జిఓలు/విఓలకు సహాయం అందించే లక్ష్యంతో కేంద్రసాంఘిక సంక్షేమ మండలిని 1953లో ఏర్పాటు చేయడమయింది. ఎ.పి.ఎస్.ఎస్. డబ్ల్యూ.బి.ని 1954లో ఏర్పాటు చేయడమయింది.

మహిళలు, వారి పిల్లల రక్షణ, సామర్థ్య రూపకల్పన, సాధికారత నిమిత్తం సర్వీసులను సమకూరుస్తుంది. న్యాయ, మానవ హక్కులు, బాలికల గురించి ప్రజల్లో అవగాహనను పెంచడాన్ని, వారిని ప్రభావితం చేసే సాంఘిక దురాచారాలపై శిబిరాలను నిర్వహించడాన్ని ఇది ఆపేక్షిస్తుంది. ఎన్‌జిఓలతో పటిష్ట సంబంధాలను నిర్వహించడానికి కూడా పని చేస్తుంది.

కొత్తగా వచ్చే రంగాలలో మహిళల, పిల్లల నూతన సవాళ్ళను ఎదుర్కోవడానికి జెండర్ నిర్దిష్ట విధాన ప్రారంభ చర్యలను ఇది పెంపొందిస్తుంది. వర్తించని రంగాలలో పథకాలను విస్తరించడానికి ఎన్‌జిఓలను ప్రేరేపిస్తుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర మండలి క్రెచ్, కుటుంబ సలహా కేంద్రం, అవగాహన కల్పన కార్యక్రమం, మహిళా సంక్షేమ హాస్టళ్ళు, కండెన్స్డ్ కోర్సు మున్నగువంటి కార్యక్రమాలను అమలుపరుస్తున్నది. కేంద్ర ప్రభుత్వ మహిళా, శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వ శాఖ క్రింద పనిచేసే కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ మండలి నుండి నూటికి నూరు శాతం ఆర్థిక సహాయంతో ఎన్‌జిఓలు సంక్షేమ, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలన్నింటినీ రాష్ట్ర మండలి కోసం అమలు పరుస్తున్నాయి.

24.12.1969 తేది విద్యాశాఖ జిఓఎంఎస్ నెం. 841 ద్వారా సహాయక గ్రాంటుగా ఎ.పి.ఎస్.ఎస్.డబ్ల్యు.బి.లోని 50 శాతం పరిపాలక వ్యయాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమకూరుస్తున్నది.

V. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మహిళా సహకార ఆర్థిక సహాయ సంస్థ, హైదరాబాద్:

ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సహకార ఆర్థిక సహాయ సంస్థ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థగా ఉండి, మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమం, వికలాంగుల సంక్షేమం శాఖలు ఒక భాగంగా పనిచేస్తుంది. అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా మహిళా సాధికారకత లక్ష్యంతో 1964, ఆంధ్రప్రదేశ్ సహకార సంస్థల చట్టంలోని 7వ విభాగపు నిబంధన క్రింద టి.ఎ. నెం. 693/75 ద్వారా 18-03-1975న 1975వ సంవత్సరంలో ఈ సంస్థను ఏర్పాటు చేసి రిజిష్టరు చేయడమయింది. అయితే, 1987వ సంవత్సరంలో, ఈ రాష్ట్రంలోని 23

జిల్లాలోని ప్రతి జిల్లాకు 1 చొప్పున జిల్లా రిసోర్సు కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేసిన తరువాత మాత్రమే 1987 ఎపిడబ్ల్యు సిఎఫ్‌సి పాత్రను విస్తృత పరచటమయింది. ఈ సెంటర్లను దుర్గాబాయ్ మహిళ శిశు వికాస కేంద్రాలు (మహిళా శిక్షణా కేంద్రాలు)గా పేర్కోన్నదవుతుంది. ఈ ప్రతి ఒక్క సెంటరును అవసరమైన అన్ని మౌలిక సదుపాయాలతో సుమారు 10 ఎకరాల విస్తరణలో ఏర్పాటు చేయడం అయింది. ఈ సంస్థను ప్రారంభించిన అప్పటి నుండి సంస్థ తన లక్ష్యం దిశగా చురుకుగా పనిచేస్తుంది. గత సంవత్సరాలలో గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించి ప్రతి ఒక్కరికి తోడ్పాటును సహాయాన్ని అందించటంతో పాటు మంచి ఫలితాలను సాధించేందుకు స్థిరంగా ప్రయత్నిస్తుంది.

సంస్థ ప్రధాన కార్యకలాపాలు :

- మహిళా వికాస కేంద్రాల ద్వారా గ్రామీణ మహిళలకు నిర్మాణాత్మక సామర్థ్య నిర్వహణా శిక్షణలు.
- వర్కింగ్ ఉమెన్స్ హాస్టళ్ళను ఏర్పాటు చేసి నిర్వహించటం,
- ఎన్.జి.ఓ.ల యొక్క కార్యక్రమాలను సమన్వయపరచటం,
- మార్కెటింగు.

రాష్ట్రంలోని మహిళా వికాస కేంద్రాల ఉమ్మడి కార్యకలాపాలు:

- వృత్తి విద్యా శిక్షణ కార్యక్రమాలు
- ఔత్సాహిక పారిశ్రామిక తత్వంతో కూడిన అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు (ఇడిపి)
- అవగాహన కల్పించే కార్యక్రమాలు
- ప్రదర్శన కార్యక్రమాలు
- ఉత్పత్తి యూనిట్లు
- సమగ్ర బాల కార్మికుల పునరావాస కార్యక్రమం
- అంగన్‌వాడి శిక్షణ కేంద్రం (ఏడబ్ల్యుటిసిలు)
- ఇంక్యుబేటర్లు
- మదర్ యూనిట్లు
- వ్యాపార సలహా కేంద్రాలు

* భూమి వినియోగం
* మార్కెటింగు

ఎపిడబ్ల్యుసిఎఫ్‌సిలో పని చేస్తున్న సిబ్బందికి వేతనాలకుగాను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మందికి బడ్జెటును సమకూర్చింది.

VI. రాష్ట్ర మహిళా కమీషన్ :

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని మహిళ స్థితిని మెరుగు పరచడానికి, మహిళలను బాధిస్తున్న అనుచిత చర్యలను గురించి అందుకు సంబంధించిన విషయాలు, సంఘటనల గురించీ దర్యాప్తు చేసేందుకు ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా కమిషన్‌ను ఏర్పటు చేయడానికి వీలుగా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం 1998లో 9వ చట్టం అనే ఒక చట్టాన్ని చేసి 1998, మార్చి 19వ తేదీన గెజిటు నెం.11లో ప్రచురించింది.

ప్రభుత్వం కమిషన్‌ను ఏర్పాటుచేసి, ఈ క్రింద సిబ్బంది విధానతోపాటు ఛైర్‌పర్సన్, సభ్యులను నియమించేందుకు ఆదేశించింది.

1. ఛైర్‌పర్సన్	-	1
2. సభ్యులు	-	6
3. కమిషన్‌కు కార్యదర్శి	-	1
4. విభాగ అధికారులు	-	2
5. స్టెనో - టైపిస్టులు	-	2
6. అటెండర్లు	-	3

2009 నుండి 2013 వరకు కమీషనుకు 2222 కేసులు అందాయి. 955 కేసులను 2013 జనవరి వరకు మూసివేయడం జరిగింది. 1267 కేసులు పరిశీలనలో ఉన్నాయి.

మహిళలపై జరిగిన మోసపూరిత విధానాలను విచారణ చేయడానికి, ఒక జ్యుడీషియల్ కోర్టుగా మహిళలకు సంబంధించిన అంశాలను దర్యాప్తు చేయడానికి లేదా దర్యాప్తు నిర్వహించడానికి కమిషన్‌కు పూర్తి అధికారం వుంది. మహిళలకు సంబంధించిన చట్టాలలోని అసమానతలను, లోటు పాట్లని ప్రస్తావించడం, అట్టి నియామకాలు, ప్రామోషన్లలో మహిళలకు సమాన అవకాశాలను కల్పించేలా చూడడం, కోర్టులో చట్టాల అమలు, రిక్రూట్‌మెంట్ అంశాలను పర్యవేక్షిస్తుంది.

రాష్ట్ర మహిళా కమిషన్‌లో పని చేస్తున్న సిబ్బంది వేతనాల నిమిత్తం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం బడ్జెటు కేటాయిస్తున్నది.

VII. శాఖ పథకాలు, కార్యక్రమాలు:

ఎ) సమగ్ర శిశు అభివృద్ధి సేవలు (ఐసిడిఎస్):

ఈ శాఖ ఐసిడిఎస్ కార్యక్రమాన్ని 387 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులతో రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా విస్తరింప చేసింది. భారత ప్రభుత్వం 19 అదనపు ప్రాజెక్టులను మంజూరు చేసింది. అంగన్‌వాడీ కేంద్రాల ద్వారా క్రింది సేవలను అందించడమవుతున్నది.

ఎ. అనుబంధ పౌష్టికాహార కార్యక్రమం.

బి. పిల్లలకు పాఠశాల పూర్వ విద్య.

సి. టీకాలు వేయడం, } సామజిక, సంబంధిత శాఖల క్రియాశీలక సహకారంతో

డి. ఆరోగ్య పరీక్షలు } ఈ సేవలను అందించడం జరుగుతున్నది.

ఇ. రిఫరల్ సేవలు.

ఎఫ్. పిల్లలు, మహిళలు, కిశోర బాలికలకు ఆరోగ్య పౌష్టికాహార విద్య.

కేంద్ర ప్రభుత్వ ఎండబ్ల్యూ & సిడి 22-10-2012 తేది గల లేఖ నెం. 1-8/2012-సిడి-1 ద్వారా పునరుద్ధరించిన ఐసిడిఎస్ పథకం అమలు కోసం విస్తృత ఫ్రేమ్‌వర్క్‌ను కేంద్ర ప్రభుత్వం పంపించింది. దీని క్రింద, కార్యక్రమం నిర్వహణ & సంస్థాగత సంస్కరణలను అమలు పరచడమవుతుంది. దీని ఇతర విషయాలతో పాటు, ఆరోగ్యం పోషకాహారాల కోసం మొదటి గ్రామ అవుట్‌పోస్ట్‌గా అవడానికి “డోలాయమాన ఇసిడి కేంద్రం”గా ఏడబ్ల్యూసికి తిరిగి స్థానం కల్పించడం, త్వరిత అభ్యాసం - కనీసం ఆరు గంటలు పనిచేయడం. 3ఎస్ క్రింద ఉన్నవారిపై దృష్టిపెట్టడం, 3 ఎస్ క్రింద ఉన్నట్టి వారికి ముఖ్యంగా తల్లులకు సంరక్షణ, పోషకాహార కౌన్సిలింగ్, నవీకరణల అమలులో రాష్ట్రాలకు సామాజిక ఆధారిత ప్రమేయాల సరళత ద్వారా అధిక, అల్ప అండర్‌వెయిట్ గుర్తించి నిర్వహించడం, పరిపాలనను పటిష్టపరచడం చేరి ఉన్నాయి. అంతేకాక, రాష్ట్రాలు/కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు మున్నగు వాటిలో ఏపిఐపి & ఎంఓయులను పరిచయం చేస్తూ సివిల్ సొసైటీతో పిఆర్‌యులు, భాగస్వాములు కూడా చేరి ఉన్నాయి.

వైద్య పరికరాలు, ప్రీ-స్కూల్ పరికరాలు, నిర్వహణ, ఏడబ్ల్యూసిలకు, సిడిపిఓలు, పిఓఎల్,

ఐఇసిల కార్యాలయం కోసం అద్దె, ఏడబ్ల్యూడబ్ల్యూ, ఏడబ్ల్యూహెచ్‌లకు యూనిఫాంలు & బాచ్‌లు, సామాగ్రి/ఫర్నీచర్ సేకరణ (అనీవృత) పరిపాలనా ఖర్చులు (కాంటిన్జెన్సి ప్రస్తుత నిబంధన ప'సేరును తిరిగి మార్చడమయింది) వంటి అంశాల వ్యయ ప్రమాణాలను సవరించడమయింది.

ఇసిసిఇ డే, గ్రేడింగ్ & అక్రెడిషన్, ఏడబ్ల్యూసి భవన నిర్మాణవ, ఏడబ్ల్యూసి భవన నిర్వాహణ, ఏడబ్ల్యూసి భవన స్థాయిని పెంచడం, స్నేహ శివిర్, యునైటెడ్ ఫండ్, ఏడబ్ల్యూసి కంక్రేచీ, యునైటెడ్ ఫండ్, అదనపు ఏడబ్ల్యూడబ్ల్యూ కం., పోషకాహార కౌన్సిలర్, మిని ఏడబ్ల్యూసిలో ఏడబ్ల్యూడబ్ల్యూ, యునైటెడ్ ఫండ్-హోనరేరియం, యునైటెడ్ ఫండ్-లింక్ వర్కర్, యునైటెడ్ ఫండ్-ప్రత్యేక అవసరాలుగల పిల్లలు వంటి కొత్త అంశాలను ఐసిడిఎస్ మిషన్ క్రింద ప్రవేశ పెట్టడమయింది.

ప్రాజెక్టు అమలు తేది నుండి 7 సం॥ కాలపరిమితి అంటే 2012, జనవరి 26 (2012-13) నుండి 2019, అక్టోబరు 31 (2019-20) వరకు కేంద్ర ప్రభుత్వ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మధ్య 90 :10 వ్యయ భాగస్వామ్య దామాషాలో రూ. 242.37 కోట్ల అంచనా వ్యయంతో ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో అంతర్జాతీయ అభివృద్ధి సంస్థ, ప్రపంచ బ్యాంకు సాయం చేసి కేంద్ర ప్రతిపాదిత ఐసిడిఎస్ విధానాలు, పటిష్టపరిచే పోషకాహార మెరుగుదల ప్రాజెక్టును కేంద్రప్రభుత్వం ఆమోదించింది.

ఐసిడిఎస్ లక్ష్యాలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

- ఆరు సంవత్సరాల వయస్సు పిల్లలలో పౌష్టికాహార లోపాన్ని తగ్గించడం.
- తక్కువ బరువుతో పుట్టే పిల్లల సంఖ్యలను తగ్గించడం.
- శిశు మరణాల రేటును తగ్గించడం.
- మాతృ సంబంధ మరణాల రేటును తగ్గించడం.
- పౌష్టికాహారం, ఆరోగ్యం గురించి తల్లులకు అవగాహన కల్పించడం.
- 6 సంవత్సరాలలోపు పిల్లలలోను, తల్లులలోను ఏనీమియా, విటమిన్ 'ఎ' లోపం, అయోడిన్ లోపాన్ని తగ్గించడం.
- పోషణ పద్ధతులను మెరుగుపరచడం.
- పై లక్ష్యాలను సాధించడానికి, 6 సంవత్సరాలలోపు పిల్లలకు, గర్భిణులు, పాలిచ్చే తల్లులకు అనుబంధ పౌష్టికాహార కార్యక్రమాన్ని సమకూర్చడమయింది.

మునుపటి సంవత్సరాలలో లబ్ధిదారుల వర్తింపు ఈ క్రింది విధంగా ఉంది.

సంవత్సరం	ప్రాజెక్టులు	అంగన్‌వాడి కేంద్రాల సంఖ్య	లబ్ధిదారులు		
			మహిళలు	పిల్లలు	మొత్తం
2010-2011	387	79,362	12,21,544	50,50,579	62,72,123
2011-2012	387	85,946	14,29,521	52,97,135	67,26,656
2012-2013	387	88,038	19,07,301	60,64,312	79,71,613

1. అనుబంధ పౌష్టికాహార కార్యక్రమం (ఎస్ఎన్‌పి):

ఐసిడిఎస్ క్రింద అందించే ప్రధాన సేవలలో పౌష్టికాహార కార్యక్రమం ఒకటి. రాష్ట్రంలో స్థూలంగా మూడు రకాల అనుబంధ ఆహారాన్ని 387 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులలోని లబ్ధి దారులకు (ఒక్కొక్క కేంద్రంలో 76 మంది లబ్ధిదారులు) ఇవ్వడమవుతున్నది. అదనంగా కమ్యూనిటీ, ఎన్‌జిఓలు కొన్ని ప్రాజెక్టులను నిర్వహిస్తున్నాయి.

80,481 ప్రధాన ఏడబ్ల్యూసిలలో, 69319 ప్రధాన ఏడబ్ల్యూసిలు గ్రామీణ ప్రాంతాలలో, 7920 ప్రధాన ఏడబ్ల్యూసిలు పట్టణ ప్రాంతాలలో, 5,242 ప్రధాన ఏడబ్ల్యూసిలు గిరిజన ప్రాంతాలలో ఉన్నాయి. అదనంగా, 10,826 చిన్న ఏడబ్ల్యూసిలు కూడా రాష్ట్రమంతటా అమలులో ఉన్నాయి.

ఐసిడిఎస్ రెండు ప్రధాన కార్యక్రమాలను ఈ క్రింద వివరించడమయింది.

క్ర. సం.	ఆహార రకం	ప్రాజెక్టులు	అంగన్‌వాడి కేంద్రాల సంఖ్య	లబ్ధిదారులు
1.	రెడీటు ఈట్ (ఆర్‌టిఇ) ఆహారం	218	50,979	33,32,830
2.	లోకల్ ఫుడ్ మోడల్ (ఎల్ఎఫ్ఎం)	158	38,361	23,13,444
3.	కమ్యూనిటీ మేనేజ్డ్ ఎస్ఎన్‌పి (లోకల్‌ఫుడ్)	02	578	41,493
4.	ఎన్‌జిఓలు (నంది ఫౌండేషన్-05,		907	95,714
	అక్షయ పాత్ర-04)	09	482	56,896
	మొత్తం	**387**	**91,307**	**58,40,377**

ఎస్ఎన్‌పి అంశం క్రింద ప్రయోజనం పొందే లబ్ధిదారుల కేటగిరీ వారీ, వయస్సు వారీ

వివరాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి :

0 – 3 సంవత్సరాల వయస్సు పిల్లలు	-	27,29,361
3 – 6 సంవత్సరాల వయస్సు పిల్లలు	-	17,51,967
గర్భిణీలు మరియు పాలిచ్చే తల్లులు	-	13,59,049
మొత్తం	**-**	**58,40,377**

ఎ. ఖర్చు :

ఎస్ఎన్పి వ్యయ నిబంధనలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

రోజుకు ఒక్కొక్క పిల్లవానికి రూ. 4/–ల చొప్పున రోజుకు ప్రతి వయోజనుడుకి రూ. 5/–ల చొప్పున పౌష్టికాహారలోపం గల పిల్లలకు ఒక్కొక్కరికి రూ. 6/–ల చొప్పున	} సంవత్సరంలో 300 పోషణ రోజులు వర్తింపు చేయడం జరిగింది.

తదుపరి, 2012–13 సంవత్సరానికి 3 అధిక బాధ్యతగల పిల్లలు అంటే గుంటూరు, శ్రీకాకుళం, కరీంనగర్‌లలో 2013–14 సంవత్సరానికి ఎంపిక కాబోయే ఇతర 8 జిల్లాలలో అమలు కోసం 50 : 50 భాగస్వామ పద్ధతిలో వివిధ రాష్ట్రాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలు నుండి ధర పెరుగుదల, డిమాండ్లను పరిగణిస్తూ ఎస్ఎన్పి కోసం గల వ్యయ ప్రమాణాలను 22–10–2012 తేది గల లేఖ నెం. 1–8/2012–సిడి–1 ద్వారా కేంద్ర ప్రభుత్వం సవరించింది.

ఒక్కో శిశువు రోజులో రూ. 6/– ఒక్కో వయోజనుడికి రోజులో రూ. 7/– పోషకాహార పిల్లలకు రూ. 9/–	} సంవత్సరంలో 300 ఆహారం తీసుకొనే రోజులను వర్తింప చేయడమైంది.

బి. రేషన్ సైజు:

6 నెలల నుండి 6 సంవత్సరాల వరకు గల పిల్లలు కోసం	-	90 గ్రా.
గర్భవతులు & పాలిచ్చు తల్లులు కోసం	-	140 గ్రా.
పోషకాహార లోపం గల పిల్లల కోసం	-	140 గ్రా.

కేంద్ర ప్రభుత్వ ప్రమాణాల ప్రకారం, కేలరీలు, ప్రొటీన్స్ వంటి పోషకాహార విలువ ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

వ.సం.	లబ్ధిదారులు	కేలరీలు (సిఎఎల్)	ప్రోటీన్‌లు
ఎ	0-3 సంవత్సరాల పిల్లలు	500	12-15
బి	3-6 సంవత్సరాల పిల్లలు	500	12-15
సి	అధిక పోషకాహార లోపంగల పిల్లలు	800	20-25
డి	గర్భవతులు & పాలిచ్చు తల్లులు	600	18-20

అదనపు అవసరాలను తీర్చడాజినికై 25-9-2009 తేదీ గల డబ్ల్యుడిసిడబ్ల్యు & డిడబ్ల్యు (ఐసిడిఎస్-ఎ1) శాఖ ఆర్‌టి నెం. 303 జిఓ ద్వారా ప్రభుత్వం స్నాక్స్ వంటి ఆహారం పదార్ధాలు మొదలైన వాటితో సహా గుర్తించిన ఆహార పదార్ధాలను ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టింది.

6 నెలల నుండి 6 సంవత్సరాల వయస్సు పిల్లలకు, గర్భిణీలు, పాలిచ్చే తల్లులకు మూడు రకాల ఫుడ్ మోడళ్లను ఇవ్వడమయింది.

1. ఎ. ఏపిఫుడ్స్ చే సరఫరా చేయబడిన ఆర్‌టిఇ/ మోడర్న్ థెరపాటిక్ ఫుడ్.

1. హల్వా మిక్స్;
2. కిచిడి మిక్స్;
3. ఉప్మా మిక్స్;

2. లోకల్‌ఫుడ్ మోడల్ :

జిల్లా కొనుగోలు కమిటీల ద్వారా ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్లు రేషన్‌ను సరఫరా చేయడమయింది.

1. హాట్ పొంగల్;
2. గోధుమ రవ్వ కిచిడి;

3. సామాజిక నిర్వహణ ఎస్ఎన్‌పి:

ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులతో సామాజిక భాగస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహించి, ఎస్ఎన్‌పి సరఫరాను వికేంద్రీకరించేందుకు రెండు ఐసిడిఎఫ్ ప్రాజెక్టులను సిఎంఎస్ఎన్‌పి అమలు చేయడమవుతున్నది. అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలకు ఆహారాన్ని తయారు చేసి సరఫరా చేసే పనిని తల్లుల కమిటీకి అప్పగించడమయింది. వీరు లబ్ధిదారులకు జోవార్ మిక్స్‌ను సరఫరా చేస్తున్నారు.

4) అక్షయ పాత్ర, నంది ఫౌండేషన్ (ఎన్‌జిఓలు) 9 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులకు ఆహారాన్ని సరఫరా చేస్తున్నారు.

ఎ) కిచిడి   బి) పళావ్, కుర్మా

సి) వేడి దాలియా   డి) ఇడ్లి, సాంబారు

ఇ) రైస్ కిచిడి ఎఫ్) తీపి పొంగల్

జి) రైస్ కీర్ హెచ్) తీపి దాలియా

అన్ని రకాల ఆహార నమూనాలలో 15 రోజులకు ఒకసారి 6 నెలలు నుండి 3 సంవత్సరాల వయస్సు గల పిల్లలకు టేక్ హోం రేషన్‌ను ఇవ్వడమవుతున్నది.

అన్ని రకాల ఆహార నమూనాలలో 3-6 సంవత్సరాల వయస్సు గల పిల్లలకు అంగన్‌వాడీ కేంద్రాల ద్వారా వండిన వేడి ఆహారాన్ని సరఫరా చేయడమవుతున్నది.

అంతేకాక, అన్ని రకాల ఆహార నమూనాలను, అన్ని రకాల లబ్ధిదారులకు వారానికి రెండు గుడ్లను ఇవ్వడమవుతున్నది.

2. 2012-13లో ప్రవేశపెట్టిన క్రొత్త పథకాలు:

ఎ) ఇందిరమ్మ అమృత హస్తం: గర్భిణి స్త్రీలకు, పాలిచ్చే తల్లులకు ఒక పూర్తి భోజన కార్యక్రమం.

- ఐసిడిఎస్ క్రింద ప్రస్తుత ఎస్ఎన్‌పిని పటిష్టపర్చేందుకు 01.12.2012 తేది గల డబ్ల్యుపిడి అండ్ ఎస్‌సిల శాఖ జి.ఓ.ఎం.ఎస్. నెం. 33 ద్వారా ప్రభుత్వం గర్భిణి స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లుల కోసం ఇందిరమ్మ అమృత హస్తం అనే ఒక క్రొత్త కార్యక్రమాన్ని మంజూరు చేసింది.
- 1, జనవరి 2013 తేది నుండి 3.45 లక్షల మహిళలకు వర్తించే విధంగా అధిక భారం గల 102 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులలోని 27,906 ఏడబ్ల్యుసిలకు ఈ కార్యక్రమాన్ని అందజేయడమవుతున్నది.
- కార్యక్రమం క్రింద నెలలో కనీసం 25 రోజులు అన్నం, పప్పు (ఆకు కూరలతో పప్పు, సాంబారు) / కాయగూరల కూర, ఉడికించిన ఒక గ్రుడ్డు, 200 ఎంఎల్ పాలతో కూడిన ఒక పూర్తి భోజనాన్ని అందరూ గర్భిణి స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లులకు సమకూర్చడమవుతున్నది.

పాలిచ్చే తల్లులు, గర్భిణి స్త్రీలకు సమకూర్చే ఒక పూర్తి భోజనంలో అంచనా పరిమాణం, వ్యయం, పోషక విలువలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

క్రమ సంఖ్య	ఆహార అంశం	పరిమాణం	ప్రస్తుత రేట్ల ప్రకారం వ్యయం (రూ. ఒక్కొక్కరికి)	పోషక విలువ		
				కిలో కాలరీలు	ప్రోటీన్స్ గ్రాములలో	కాల్షియం (ఎం.జి)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1.	బియ్యం/గోధుమలు/జొన్నలు మొ॥	125 గ్రా,	0.50	431.3	8.5	12.5
2.	పప్పు (కందిపప్పు/పెసరపప్పు)	30 గ్రా.	2.10	104.4	7.25	22.5
3.	నూనె	10 గ్రా.	1.00	144	–	–
4.	రవాణా	–	0.10	–	–	–
5.	వంట	–	0.30	–	–	–
6.	పాలు	200 మి.లీ.	5.60	234	8.60	4.20
7.	గ్రుడ్డు	1 (50 గ్రా.)	3.50	86.5	6.65	30
8.	కూరగాయలు (ఆకు కూరగాయలు, బంగాళ దుంప, ఉల్లిపాయలు, బీన్స్) మొదలైనవి	50 గ్రా.	1.40	52.5	1.8	16.06
9.	మసాలాలు	–	0.50	–	–	–
	మొత్తం		**15.00**	**1052.7**	**32.8**	**501.06**

- 4 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులు అంటే 2012, నవంబర్‌లో కర్నూలులోని ఆత్మకూరు, మెదక్‌లోని నర్సాపూర్, విశాఖపట్నంలోని పాడేరు 2012 డిసెంబరులో రంగారెడ్డి జిల్లాలోని తాండూరులో ఈ కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించడమయింది. మిగతా 98 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులలో 1, జనవరి 2013 తేది నుండి ఈ కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించడమయింది.
- డిపిసి ఆమోదించిన రేట్ల ప్రకారం అవసరమైన బియ్యాన్ని, పప్పులను, నూనెను, పౌర సరఫరాల శాఖ/ఆయిల్ ఫెడరేషన్ నుండి సేకరించడమవుతున్నది. స్థానిక గ్రామ సంఘాలు / ఎస్‌హెచ్‌జిల ద్వారా పాలు, గ్రుడ్లు, ఇతర సరుకులను సేకరించడమవుతున్నది.
- గ్రామ సంఘం నుండి ఇద్దరు ప్రతినిదులు, ఒక గర్భిణి స్త్రీ, ఒక పాలిచ్చే తల్లి, అన్ని ఏడబ్ల్యుసిలలోని అంగన్‌వాడీ వర్కర్లతో అయిదు మంది సభ్యుల కమిటీని ఏర్పాటు

చేయడమయింది. ఈ కమిటీకి విఓ అధ్యక్షుడుగాను, ఏడబ్ల్యుడబ్ల్యూ కన్వీనర్‌గాను ఉంటారు.

- హాజరు ఒక పూర్తి భోజనానికి మహిళల సమీకరణ ఆహార నాణ్యత వంటి వాటి విషయంలో దైనందిన అమలును కమిటీ పర్యవేక్షిస్తున్నది. మెనును ఖరారు చేస్తున్నది.

ఇ. అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలలో ప్రీ-స్కూల్ పిల్లలకు (3-6 సం.) 200 ఎంఎల్ పాలు సరఫరా:

- 8 జిల్లాలలోని 49 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులు, 29 గిరిజన ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులు మరియు 4 ఫ్లోరైడ్ బాధిత జిల్లాలలోని 20 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులకు చెందిన 13,375 ఏడబ్ల్యుసిలలో ప్రీ–స్కూలు పిల్లలకు 20 గ్రాముల స్కిమ్డ్ పాలతో చేసిన 200 ఎంఎల్ పాలను ఇవ్వడమవుతున్నది.
- ప్రాజెక్టు ప్రధాన కార్యస్థానంలో సిడిపిఓకు ఆం.ప్ర. డెయిరి డెవలప్‌మెంట్ కో–ఆపరేటివ్ ఫెడరేషన్ లిమిటెడ్ పాల పొడిని సరఫరా చేస్తున్నది. 17, డిసెంబర్ 2012 నుండి ప్రీ–స్కూలు పిల్లలకు పాల సరఫరాను ప్రారంభించడమయింది.
- 20 గిరిజన ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులు, 20 ఫ్లోరైడ్ పీడిత ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులలో 3–6 సంవత్సరాల ప్రీ–స్కూలు పిల్లలకు స్కిమ్డ్ పాల పొడిని సమకూర్చేందుకు రూ. 750.00 లక్షలను కేటాయించడమయింది.

3) ఫ్లోరైడ్ పీడిత ప్రాంతాలలో అదనపు అనుబంధం:

- ఆం.ప్ర.లోని నల్గొండ జిల్లాలో భూగర్భ జలాల్లో ఫ్లోరైడ్ ఎక్కువగా ఉంది. ముఖ్యంగా గర్భిణీ స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లులు, శిశువులు, పిల్లలలో దాని ప్రభావం ఆందోళన కలిగించే స్థాయిలో ఉంది.
- 17 మండలాలలోని 1127 అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలను,ఇతర 31 మండలాలలో 904 ఏడబ్ల్యుసిలను తీవ్రంగా ఫ్లోరోసిస్ పీడిత కేంద్రాలుగా గుర్తించడమైనది.

  ఫ్లోరోసిస్ వల్ల లక్ష్యాలు సాధించడం ఆలస్యమైంది. మహిళల ఆరోగ్యం దెబ్బతినింది. వారు వికలాంగులకు జన్మనిస్తున్నారు.

- ఫ్లోరోసిస్ సమస్యను ఎదుర్కొనేందుకు అదనపు అనుబంధాన్ని లబ్ధిదారులకు సమకూర్చడమైనది. అంటే నెలలో 25 రోజులు రోజుకు ఒక గుడ్డు, 17 మండలాలలోని 1127 ఎడబ్ల్యుసిలలో గల 3-6 సంవత్సరాల పిల్లలకు పాలు, మొత్తం లబ్ధిదారులు 72,670 మంది (గర్భిణీ స్త్రీలు 15,548, నర్సింగ్ మహిళలు 15,122 పిల్లలు)

  ఇండోలియమ్ పాత్రలు ఫ్లోరైడ్‌ను తగ్గిస్తుందని శాస్త్రీయ అధ్యయనాలు సూచించినందున ఈ ఏడబ్ల్యుసిలకు అల్యూమినియం పాత్రల స్థానంలో ఇండోలియం పాత్రలను మంజూరు చేయడమయింది.

బి) అనియత - ప్రీ-స్కూలు విద్య:

80,481 ఏడబ్ల్యుసిలు, 10,826 మిని ఏడబ్ల్యుసిల ద్వారా 3-6 సంవత్సరాల వయస్సు గల 17.32 లక్షల పిల్లలకు అనియత ప్రీ-స్కూలు విద్యను సమకూర్చడమవుతున్నది.

అమలులోవున్న అన్ని ఏడబ్ల్యుసిలకు ప్రీ-స్కూల్ కిట్‌ను రూపొందించి సరఫరా చేయడమయింది. రాష్ట్రంలో ఒకేలా అమలుపరచడం కోసం అన్ని ఏడబ్ల్యుసిలకు 10 నెలల కోసం ప్రీ-స్కూలు సిలబస్‌ను రూపొందించి సరఫరా చేయడమయింది. ఏడబ్ల్యుసిని వదలి 1వ తరగతిలో చేరే 5 + పిల్లలకు ప్రీ-స్కూలు సర్టిఫికేట్ జారీని ప్రవేశపెట్టడమయింది.

సి) ఆరోగ్య సేవలు:

ఆరోగ్య శాఖ అధికారుల సహకారంతో ఆరోగ్య సేవలను చేపట్టడమయింది. అంగన్‌వాడి వర్కర్లు ప్రతి లక్షిత పిల్లలకు టీకాల షెడ్యూలును నిర్వహించి ఆశా వర్కర్లు, ఎఎన్ఎంతో తరచు చర్చలు, పని సంబంధాన్ని కొనసాగిస్తాడు. 5 సంవత్సరాల లోపు పిల్లలందరికీ తల్లి పిల్లల సంరక్షణ కార్డులను జారీ చేయడమయింది.

వివాహ వయసు, తల్లిపాలను త్వరగా ఇవ్వడం, పూరక ఆహారం, అధిక రక్తహీనత స్థాయి, గర్భదారణను త్వరగా నమోదు చేయడం, సంస్థాగత ప్రసవాలు, నవజాత శిశువుల సంరక్షణ వంటి కీలక విషయాలను పరిష్కరించేందుకు సమాజంలో ప్రవర్తనా మార్పులు తెచ్చేందుకు ఆరోగ్య రక్షణ చర్యలను, పౌష్టికాహార చర్యలను పటిష్ట పరిచేందుకు మాతా, శిశు ఆరోగ్య, పౌష్టికాహార సూచికలను మెరుగు పరిచేందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం “మార్పు” కార్యక్రమాన్ని ప్రవేశపెట్టింది.

7) ఆడ శిశువుల సంరక్షణ పథకం:

- ప్రభుత్వం నుండి నేరు పెట్టుబడి ద్వారా ఆడశిశువుల హక్కులను సంరక్షించి, వారికి సాధికారమివ్వడం ద్వారా లింగ వివక్షను నివారించే ఉద్దేశంతో 01.04.2005 తేదీ నుండి కొత్త జిసిపిఎస్‌ను ప్రవేశపెట్టడమయింది.
- 0-3 వయసుగల ఒక ఆడపిల్లను లేదా 01.04.2005 నాటికి 3 సంవత్సరాలకు మించిన వయసుగల రెండవ ఆడపిల్లలో ఇద్దరు ఆడపిల్లలున్న బిపిఎల్ కుటుంబాలు ఈ పథకం క్రింద అర్హులు.

ఎ. నమోదైన లబ్ధిదార్లు, బడ్జెట్ విడుదల

(లక్షల్లో)

	ఆర్థిక సంవత్సరం	లబ్ధిదార్లు ఆర్థికం
2005-06	38,894	4887.50
2006-07	84,070	
2007-08	92,893	
2008-09	67,377	5262.27
2009-10	70,302	5991.90
2010-11	91,792	4820.63
2011-12	72,710	0.00
2012-13	53,904	6321.32
మొత్తం	**5,71,942**	**27,283.62**

2005-06 నుండి 2012-13 వరకు గల సంవత్సరాలకు హైదరాబాదులోని భారత ఎల్ఐసికి రూ. 272.84 కోట్లను చెల్లించడమయింది. ఇప్పటికే 2010-11 వరకు జారీ చేసిన పాలసీ బ్యాండ్ల కోసం హైదరాబాదులోని భారత ఎల్ఐసి రూ. 86.60 కోట్లను చెల్లించాల్సి ఉంది.

బి) ఆదాయ పరిమితి పెంపు:

మహిళా, శిశు, వికలాంగులు, వయోవృద్ధుల (జెజె) శాఖ జిఓఎంఎస్ నెం. 1, తేది 03.01.2013 ద్వారా గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఆడపిల్ల కుటుంబం మొత్తం వార్షికాదాయాన్ని రూ. 20,000/-ల నుండి రూ. 40,000/-లకు పట్టణ ప్రాంతాలలో రూ. 24,000/-ల నుండి రూ. 48,000/-లకు పెంచుతూ జి.ఓ. ఎం.ఎస్. నెం. 33, తేది: 18-12-2009కు ప్రభుత్వం సవరణను జారీ చేసింది.

IX. కౌమార బాలికల సాధికారత కోసం రాజీవ్ గాంధీ పథకం (ఆర్‌జిఎస్ఇఎజి) - (సబల)

సబల అనేది కేంద్ర ప్రతిపాదిత పథకం, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని ఏడు జిల్లాలు అంటే విశాఖ పట్టణం, పశ్చిమ గోదావరి, అనంతపురం, చిత్తూరు, ఆదిలాబాద్, మహబూబ్‌నగర్, హైదరాబాద్‌లలో అమలు కోసం 15-4-2011 తేదీన ఈ పథకాన్ని ప్రయోగాత్మకంగా ప్రారంభించడమయింది.

విద్య, ఆరోగ్యం, పౌష్టికాహారం, జీవన మెళకువలు, వృత్తి మెళకువలను వృద్ధి చేస్తూ 11-18 వయసు గ్రూపులోని కౌమార ఆడ పిల్లలకు సాధికారమవ్వాలనేది ఈ పథకం ఉద్దేశం.

నమోదైన లబ్ధిదారుల వర్తింపు, బడ్జెట్ విడుదల

(రూ. లక్షలలో)

క్ర.సం.	సంవత్సరం	భౌతిక	ఆర్థికం			
			విడుదలైంది		వ్యయం	
			పౌష్టికాహారం	పౌష్టికాహారేతర	పౌష్టికాహారం	పౌష్టికాహారేతర
1.	2010-11	0	0	0	0	
2.	2011-12	6,18,975	3037.40	444.60	687.70	410.40
3.	2012-13	5,88,519	5253.36	34.20	4823.08	21.09

పౌష్టికాహారేతర అంశము క్రింద లబ్ధిదారుల సంఖ్య

1. ఐఎఫ్ఎ అనుబంధము	
ఎ) ఎజి ప్రకారం పంపిణీ చేసిన సగటు ఐఎఫ్ఎ టాబ్లెట్స్	8
బి) వర్తింపు అయిన లబ్ధిదారుల సంఖ్య	386259
లబ్ధిదారుల సంఖ్య	
2. ఆరోగ్య పరీక్షలు, రెఫరల్స్	346095
3. పౌష్టికాహారం, ఆరోగ్య విద్యపై కౌన్సిలింగ్/ మార్గదర్శకం	245663
4. కుటుంబ, సంక్షేమం, ఎఆర్ఎస్‌హెచ్, శిశు సంరక్షణ	
పద్ధతులపై కౌన్సిలింగ్/మార్గదర్శకం	158624
5. జీవన మెలకువలు కౌన్సిలింగ్/మార్గదర్శకం	127911
6. ప్రభుత్వ సేవలు పొందడంపై మార్గదర్శకం	9482
7. వృత్తి విద్య శిక్షణ (16-18 సం.)	3004
1. కిశోర సంహలస్ ఆపరేషన్	23978
2. శిక్షణ పొందిన సఖి/సహేలిలు	21147
3. సమకూర్చిన సబల కిట్లు - ఒక్కొక్క కిట్ రూ. 1000/-	10956

X. కిశోర శక్తి యోజన:

కేంద్ర ప్రభుత్వం 2000 సంవత్సరంలో 'కిశోర శక్తి యోజన' అనే కొత్త పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. ఇది 100 శాతం కేంద్ర ప్రతిపాదిత పథకం.

పౌష్టికాహార, లింగ ప్రతికూలతల అంతర్ వలయాన్ని చేధించడం, స్వయం అభివృద్ధికి మద్ధతు వాతావరణాన్ని కల్పించడం ద్వారా కౌమార ఆడ పిల్లలకు సాధికారత ఇవ్వాలనేది ఈ పథకం ఉద్దేశ్యం. 7 జిల్లాలలో, 117 ప్రాజెక్టులలో సబల కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించిన తర్వాత 16 జిల్లాలలో, 268 ప్రాజెక్టులలో కెఎస్‌వై అమలవుతున్నది.

సంబంధిత శిశు అభివృద్ధి ప్రాజెక్టు అధికారులు (సిడిపిఓలు) గుర్తించిన పాఠశాలకు వెళ్లని పిల్లలు, పాఠశాలలను మానివేసిన పిల్లల కోసం దుర్గాభాయి మహిళా వికాస కేంద్రాలు (డిఎంఎస్‌వికెలు), వృత్తి శిక్షణ అందించేవారి (విటిపిలు)తో మెళకువల అభివృద్ధి శిక్షణ, వృత్తి శిక్షణలను జతచేయడమవుతున్నది.

XI. నేర బాధితులకు సహాయనిధి (సిఆర్‌పిసి) :

ఈ క్రింది విషయాలకు సంబంధించిన బాధితులకు రక్షణ, పునరావాసం కోసం రూ. 1.00 లక్ష వరకు ఆర్థిక సహాయాన్ని సమకూర్చడమయింది.

- అక్రమ రవాణా / కిడ్నాప్, మానభంగం, వరకట్న మరణాలు మొదలైన వాటికి మహిళలకు పునరావాసం కల్పించడానికి ప్రస్తుతం, దీనికోసం ఆర్థిక సహాయాన్ని అందించడం జరుగుతున్నది.
- మహిళలపై జరిగేనేరాల నివారణ విషయంలో అవగాహన కల్పించడం.
- న్యాయ స్థానంలో న్యాయాన్ని కోరడానికై బాధితులకు వీలు కల్పించడం.
- మహిళలకు న్యాయం చేకూర్చడానికి, మహిళలకు, పిల్లలకు కల్పించి రాజ్యాంగపరమైన హక్కులను కాపాడడం.
- అక్రమ రవాణా నుండి కాపాడబడిన బాధితులను వారి ఇండ్లకు/ రవాణా సదనాలు/రక్షణ సదనాలకు తిరిగి పంపడం, ప్రయాణం, బట్టలు ఇతర అవసరాలు, సత్వర వైద్యసంరక్షణ, ఆహార, వసతి ఖర్చులు మొదలైన వాటిని సమకూర్చటం

XII. 2005 గృహ హింస చట్టం :

2005, గృహ హింస చట్టం నుండి మహిళలకు సంరక్షణ చట్టం అని పిలిచే చట్టాన్ని కేంద్ర ప్రభుత్వం 26.10.2006 తేదీ నుండి అమలులోకి తెచ్చింది. ఈ చట్టం అమలు కోసం ప్రభుత్వం 104 మంది సంరక్షణ అధికారులను (శాఖకు చెందిన 23 ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్లు, 81 ఆర్‌డిఓలు) నియమించింది. 2005 పిడబ్ల్యు డివి చట్టం క్రింద బాధిత మహిళలకు సహాయం అందించడానికి 72 సర్వీసు ప్రొవైడర్లను నియమించారు. చట్టాన్ని సమర్ధవంతంగా అమలు చేసేందుకు సంరక్షణ అధికార్లకు మద్ధతు సిబ్బంది అంటే 46 కౌన్సిలర్లు, 23 డిఇఓలు, 46 మంది మెసింజర్లు (పోలీసు శాఖ నుండి డెప్యూట్ అయినవారు) నియామకానికి రూ. 1.14 కోట్లను సమకూర్చడమయింది. డైరెక్టరు కార్యాలయంలో ఒక జూనియర్ అసిస్టెంటు, ఒక డిఇఓ నియామకానికి 31-12-2012 నాటికి ఈ చట్టం క్రింద ఇప్పటివరకు దాఖలైన డిఐఆర్‌లు 11,717. మొత్తం మధ్యంతర ఉత్తర్వులు 9219లో ఇవ్వడమైనది. 3038లో తుది ఉత్తర్వులు ఇవ్వడమైనది.

XIII. అక్రమ రవాణాను నిరోధ చర్యలు :

- వ్యాపార పరమైన లైంగిక దోపిడికోసం మహిళలను పిల్లలను అక్రమంగా తరలించడాన్ని అరికట్టడానికై 3.1.2003 తేదీ గల ఎం.ఎస్.నెం.1. జి.ఓ.ద్వారా ఒక సమగ్ర విధానాన్ని జారీచేయడం జరిగింది. ప్రాంతీయ నెట్‌వర్క్‌లు, సామాజిక నిఘా గ్రూపులు మొదలైన వాటిని ఏర్పాటు చేయడానికి ఈ ఉత్తరువులు వీలుకల్పిస్తాయి.
- విస్తృత విధానం, యూనిసెఫ్ సహాయంతో అనంతపురం, కడప, చిత్తురు, గుంటూరు, ప్రకాశం జిల్లాలను కలుపుకొని రెండు ప్రాంతీయ నెట్‌వర్క్‌లు పనిచేస్తున్నాయి.
- 2011-12, 2012-13 వరుసగా వ్యాపార పరమైన లైంగిక దోపిడీకి, అక్రమ రవాణాకు గురైన 105 మరియు 150 మంది బాధితులకు రూ.10,000/- చొప్పున ఆర్థిక సహాయం ఇవ్వడమయింది.
- 25 స్వధార్ సదనాలలో మొత్తం 2150 అక్రమ రవాణా బాధితులకు ఆశ్రమం కల్పించడమయింది.

XIV. ఇందిరాగాంధీ మాతృత్వ సహయోగ్ యోజన (ఐజిఎంఎస్‌వై):

ఐజిఎంఎస్‌వై అనేది షరతులతో కూడిన కేంద్రపాలిత నగదు బదిలీ పథకం. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 2011-12 నుండి ఎంపిక చేసిన పశ్చిమ గోదావరి, నల్గొండ జిల్లాలలో ఈ పథకం అమలవుతున్నది.

1. నిర్దిష్ట షరతులను నెరవేర్చడం కోసం, మూడు వాయిదాలలో అంటే 1వ వాయిదా రూ. 1500/-లు, 2వ వాయిదా రూ. 15000/-లు, 3వ వాయిదా రూ. 1000/-ల చొప్పున మొత్తం రూ. 4,000/-లను లబ్ధిదారునికి చెల్లించడమవుతున్నది.

లబ్ధిదారునికి అన్ని బకాయి నగదు బదిలీలు పూర్తయిన తర్వాత ఒక్కొక్క గర్భిణీ స్త్రీ, పాలిచ్చే మహిళ చొప్పున అంగన్‌వాడీ వర్కర్ (ఏడబ్ల్యుడబ్ల్యు), అంగన్‌వాడి హెల్పర్ (ఏడబ్ల్యుహెచ్) వరుసగా రూ. 200/-లు, రూ. 100/-లు ప్రోత్సాహకాన్ని పొందుతారు.

2011-12 సంవత్సరానికి ఐజిఎంఎస్‌వై క్రింద లబ్ధిదారులు

వాయిదాలు	లబ్ధిదారులు	బదిలీ చేసిన మొత్తం
1వ వాయిదా	17,349	2,60,23,500
2వ వాయిదా	12,138	1,82,07,000
3వ వాయిదా	2,301	23,01,000
మొత్తం	**31,788**	**4,65,31,500**

2012-13 సంవత్సరానికి ఐజిఎంఎస్‌వై క్రింద నమోదులు

వాయిదాలు	లబ్ధిదారులు	బదిలీ చేసిన మొత్తం
1వ వాయిదా	65,762	9,86,43,000
2వ వాయిదా	72,489	10,87,33,500
3వ వాయిదా	82,877	82,87,000
మొత్తం	**2,21,128**	**29,02,53,500**

XV. నాబార్డు 14- ఆర్ఐడిఎఫ్:

1976 అంగన్‌వాడీ కేంద్ర భవనాలు మంజూరయ్యాయి. వాటి పరిస్థితి ఈ క్రింది విధంగా ఉంది.

మంజూరైనవి	ప్రారంభించ బడినవి	పూర్తయినవి	పురోగతిలో ఉన్నవి				ప్రారంభం కానివి
			బేస్‌మెంట్ స్థాయి	రూఫ్ లెవిల్	ఫినిషింగ్ లెవెల్	మొత్తం	
1976	1389	837	250	254	48	552	587

నాబార్డు 16- ఆర్ఐడిఎఫ్:

1384 అంగన్‌వాడీ కేంద్ర భవనాలు మంజూరయ్యాయి. వాటి పరిస్థితి ఈ క్రింది విధంగా ఉంది.

మంజూరైనవి	ప్రారంభించ బడినవి	పూర్తయినవి	పురోగతిలో ఉన్నవి				ప్రారంభం కానివి
			బేస్‌మెంట్ స్థాయి	రూఫ్ లెవిల్	ఫినిషింగ్ లెవెల్	మొత్తం	
1384	695	190	323	137	45	505	689

XVI. ఏకీకృత శిశు సంరక్షణ పథకం (ఐసిపిఎస్):

సమగ్ర శిశు అభివృద్ధి సంరక్షణ లక్ష్యంతో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏకీకృత శిశు సంరక్షణ పథకం (ఐసిపిఎస్) అనే నూతన కేంద్ర ప్రతిపాదిత పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. పిల్లలను సంరక్షించకపోవడం వల్ల వారి భౌతిక, మానసిక, ఉద్వేగ, సామాజికాభివృద్ధికి సంబంధించి

తీవ్ర పరిణామాలు సంభవిస్తాయి. ఫలితంగా మానవీయ, సామాజిక వ్యవస్థ ఉత్పాదకత, నాణ్యతలో నష్టం వాటిల్లుతుంది.

ఐసిపిఎస్ లక్ష్యాలు / ఉద్దేశాలు:

1. శిశు సంరక్షణ సేవల అందుబాటు, నాణ్యతను మెరుగుపరచడం.
2. బాలల హక్కుల వాస్తవికత గురించి, భారతదేశంలో పిల్లల పరిస్థితుల గురించి ప్రజలలో అవగాహన పెంచడం.
3. బాలల హక్కులను కాపాడటానికి కర్తవ్య పాలకుల బాధ్యతు, జవాబుదారీ తనాన్ని స్పష్టంగా తెలియజేయడం.
4. ప్రభుత్వ స్థాయిలన్నింటిలో విద్యుక్త వ్యవస్థను, శాసనబద్ధ వ్యవస్థను ఈ క్రింది విధంగా ఏర్పాటు చేయడం.

- జిల్లా, శిశు సంరక్షణ యూనిట్లు (డిసిపియు)
- శిశు సంక్షేమ కమిటీలు (సిడబ్ల్యుసి)
- జువైనలు న్యాయ మండలి (జెజెబి)
- కుటుంబ, గ్రామీణ స్థాయిలో శిశు సంరక్షణను పటిష్టపరచడానికి ప్రత్యేక జువైనలు పోలీసు యూనిట్లు.

5. నిర్వహణ-ఆధారిత పర్యవేక్షక మదింపు వ్యవస్థను ప్రవేశపెట్టడం:

ఐసిపిఎస్ ఆర్థికంగా వెనుకబడిన కుటుంబాలలోని, ప్రమాదంలో వున్న కుటుంబాలలోని పిల్లలు, వలస కుటుంబాలు, తీవ్ర పేదరికంలో వున్న కుటుంబాలు, పక్షపాతానికి గురైన లేదా బాధించబడిన ఎస్సీలు, ఎస్టీలు, ఒబిసిల కుటుంబాలు, మైనారిటీలు వంటి సామాజిక మినహాయింపు గ్రూపుల పిల్లలు హెచ్ఐవి/ఎయిడ్స్ సోకిన లేదా బాధిత పిల్లలు, అనాథలు, మత్తు మందులు, పదార్థాలకు అలవాటైన పిల్లలు, బాల యాచకులు, అక్రమంగా తరలించిన లేదా లైంగికంగా దోపిడీకి గురైన పిల్లలు, ఖైదీల పిల్లలు, వీధి బాలలు, బాల కార్మికులతో సహా బాధిత పిల్లలకు నివారక, శాసనబద్ధ సంరక్షణ, పునరావాసం సమకూరుస్తుంది.

ఐసిపిఎస్ పథకాన్ని సమర్థవంతంగా అమలుపరచడానికి గాను ప్రభుత్వం ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా శిశు సంరక్షణ, సాధికార సమాజాన్ని రూపొందిస్తూ 31-8-2009 తేదీ గల డబ్ల్యుడిసిడబ్ల్యు, డిడబ్ల్యు శాఖ ఎం.ఎస్.నెం. 22 జి.ఓ. ద్వారా ఉత్తరువులు జారీ చేసింది. దానిని 2010 మే 5వ తేదీన గౌరవ ముఖ్యమంత్రి గారు ప్రారంభించారు. ప్రభుత్వ, ప్రభుత్వేతర,

ప్రైవేటురంగ సంస్థలు, నిపుణుల సంస్థలు, సంబంధిత వ్యక్తులు సేవలను ఏకీకృతం చేస్తూ మహిళా, శిశు సంరక్షణ, సాధికారతను సమర్థవంతంగా అమలు జరిగేటట్లు చూడడమే ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా, శిశు సంరక్షణ, సాధికారత ఏర్పాటు లక్ష్యాలుగా ఉన్నాయి.

మహిళా, శిశు సంరక్షణ, సాధికారతకు శాసనబద్ధ చట్టాలు, పాలసీలు, కార్యక్రమాలు, వ్యూహాలు, మదింపు చేయడం, రూపొందించడానికి సొసైటీ ఒక నోడల్ ఏజెన్సీగా వ్యవహరిస్తుంది.

సొసైటీ వివిధ ప్రభుత్వ, ప్రభుత్వేతర సంస్థలతో భాగస్వామ్యాన్ని నిర్మిస్తుంది. మహిళా, శిశు సంబంధించిన సంస్థాగత సంస్థాగతేతర సంరక్షణ సర్వీసులను అందిస్తుంది.

జిల్లా స్థాయిలో ఐసిపిఎస్ పథకాన్ని సమర్థవంతంగా అమలు పరచడానికి డిసిపిఎస్‌లను ఏర్పాటు చేయడం కోసం మార్గదర్శకాలను జారీ చేసింది. ప్రతి జిల్లాలో జిల్లా శిశు సంరక్షణ సొసైటీలను రూపొందించడమయింది.

పథకాన్ని అమలు పరచడానికి రాష్ట్రస్థాయి వ్యవస్థ రిక్రూట్‌మెంటును పూర్తి చేయడమయింది. జిల్లా స్థాయి వ్యవస్థ స్వరూపాలు కూడా ప్రాసెస్‌లో ఉన్నాయి.

XVII. మానభంగ బాధితులకు ఆర్థిక సహాయం, మద్దతు సేవలు - న్యాయ పునరుద్ధరణ పథకం : (కొత్త పథకం)

మానభంగం అనేది మహిళపై జరిగే అత్యంత హింసాత్మక నేరాలలో ఇకటి. దీనివల్ల ఆ మహిళ శారీరక స్థితిపై ప్రతికూల ప్రభావం పడడమే కాకుండా దీర్ఘకాలంలో అర్థవంత వ్యక్తిగత, సామాజిక సంబంధాలలో ఆమె సామర్థ్యం తగ్గిపోతుంది. బాధితురాలు మానసికంగా కృంగిపోతుంది. ఆమె మర్యాదకరమైన, అర్థవంతమైన జీవితాన్ని గడిపేందుకు ఇట్టి చర్యను నిరోధించాలి.

అందువల్ల, కౌన్సిలింగు, ఆశ్రయం, వైద్య, న్యాయ సహాయం వంటి మద్దతు సేవలను అలాగే ఆర్థిక సహాయాన్ని చేసేందుకు సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన ఆదేశాలపై మానభంగం బాధితులకు (బాధిత మహిళ) పునరుద్ధరణ న్యాయాన్ని అందించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం ఒక పథకాన్ని ప్రారంభించింది. బాధితురాలు తనకు జరిగిన అఘాయిత్యం నుండి కోలుకొని తక్షణ, దీర్ఘకాల అవసరాలను అధిగమించేందుకు సహాయమందించే ప్రయత్నమే ఈ పథకం.

పథకం ప్రారంభ తేది అంటే 01.08.2011 తేదీన లేదా ఆ తర్వాత ఎఫ్ఐఆర్ నమోదైన కేసులలో గరిష్టంగా రూ. 2.00 లక్షల మొత్తం మేరకు ఆర్థిక సహాయ, పునరుద్ధరణ సేవలను ఈ పథకం బాధితురాలు పొందవచ్చు. అయితే, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇంకా బడ్జెట్‌ను విడుదల చేయనందున ఈ పథకం ప్రారంభం కాలేదు.

XVIII. జాతీయ మహిళా సాధికారత మిషన్:

కేంద్ర ప్రభుత్వం 8 మార్చి, 2010 తేదీన జాతీయ మహిళా సాధికారత మిషన్‌ను ప్రారంభించింది. సామాజికంగా, ఆర్థికంగా మహిళలకు సాధికారమివ్వడం ఈ మిషన్ ఉద్దేశం. దీనివల్ల జాతి నిర్మాణ ప్రక్రియలో వారు ఒక భాగమవుతారు. కేంద్ర ప్రభుత్వ వివిధ మంత్రిత్వ శాఖలు అలాగే రాష్ట్ర ప్రభుత్వ శాఖలు అనేక పథకాలను/కార్యక్రమాలను అమలు చేస్తున్నాయి. ఇవి మహిళలు సంక్షేమానికి లేదా లింగ నిర్దిష్ట అంశాలకు చెందినవి.

అయితే, ఈ పథకాలు/కార్యక్రమాలు ప్రయోజనాలు తగినంతగా మహిళలకు చేరడం లేదని వాస్తవాన్ని సామాజిక, ఆర్థిక సూచినలలో లింగ వ్యత్యాసాలు సూచిస్తున్నాయి. వివిధ పథకాలు/కార్యక్రమాలలో సమీకృతం లేక అవివాటి సంబంధిత స్వంత పరిధిలోనే అమలవుతుండడం ఇందుకు గల కారణాలలో ఒకటి.

కేంద్ర అలాగే రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు పథకాలు/కార్యక్రమాలను సమీకృతపరచడం ఈ మిషన్ ఉద్దేశం. విధానాలు, కార్యక్రమాల పరిధిలోకి వచ్చేలా మహిళలను ప్రోత్సహించడమే కాకుండా మహిళలకు వర్తించే శాసనాలను, వాటి అమలును ఈ మిషన్ సమీక్షిస్తుంది.

ప్రధాన మంత్రి అధ్యక్షతన అపెక్స్ స్థాయి ఈ మిషన్‌కు ఒక జాతీయ మిషన్ అథారిటీ ఉంటుంది. రెండు సంవత్సరాల కాలం పాటు రొటేషన్ ద్వారా ఇద్దరు ముఖ్యమంత్రులను, ఐదు మంది ప్రముఖ పౌర సమాజ సభ్యులను నామినేట్ చేసి త్వరలో ప్రకటించడమవుతుంది. అంతేగాక, గౌరవ ఎంఓఎస్ (ఐసి), ఎండబ్ల్యుసిడి క్రింద ఒకటి, క్యాబినెట్ కార్యదర్శి క్రింద మరొకటి చొప్పున రెండు కేంద్ర స్థాయి కమిటీలు ఉంటాయి. మిషన్ డైరెక్టరేట్ & జాతీయ మహిళా వనరుల కేంద్రం ఈ జాతీయ మిషన్ అథారిటీకి సహాయ పడుతుంది. ముఖ్యమంత్రి గారు అధ్యక్షులుగా, మంత్రులు, కార్యదర్శులు, ఇతర శాఖలు సభ్యులుగా రాష్ట్రంలో రాష్ట్ర మిషన్ అథారిటీని నెలకొల్పడమయింది.

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ

రెండవ అధ్యాయం : అనెగ్జర్ - I : అంచనా అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం పేరు/ కార్యక్రమం	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
		సమగ్ర శిశు అభివృద్ధి సేవా పథకం								
1	ఐ.సి. డి.ఎస్ సాధారణ ఐసిడిలు	6వ గడిలో సమర్పించ దమయినది		108541.32		108541.32	టీకాకరణ క్రింద 15 లక్షల మంది 6 సం॥లోపు పిల్లలకు వర్తింపచేయడమైనది. దగ్గు, బలుబు, చర్మ, అంటువ్యాధులు వంటి వ్యాధుల చికిత్స చేయడానికి గాను 80,481 మెంయిన్ అంగన్‌వీడీ కేంద్రాలకు రూ.1000/-లు చొ॥న మరియు 10826 మినీ అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలకు రూ.500/-లు చొ॥న కేంద్ర ప్రభుత్వం పెంచిన నియమావళి ప్రకారం మందుల కోసం సరఫరా చేయడమైనది. సిబ్బంది యొక్క సామాజిక, అభివృద్ధి నైపుణ్యాలకు ప్రతి అంగనవాడి కేంద్రాలలో రూ. 10,000/-ల విలువైన ఐఇసి మెటీరియల్‌ను సమకూర్చడం మరియు 51.5 లక్షల మంది కిశోర బాలికలు మరియు మహిళలకు పౌష్టిక ఆహారం ఆరోగ్య విద్యను సమకూర్చడం. 6 సం॥లోపు పిల్లలు ఉన్న 54.58 లక్షల పిల్లలకు, గర్భిణి స్త్రీలకు, పాలిచ్చే తల్లులకు ఆరోగ్య తనిఖీలు నిర్వహించడము. 51.82 లక్షల స్త్రీలకు అవసరాలు తీర్చడము. 80,481 అంగన్‌వాడీ, 10,826 మినీ అంగన్‌వాడీ కేంద్రాల ద్వారా 3-6 సంవత్సరాల లోపు 28.17 లక్షల మంది పిల్లలకు సంరక్షణ కల్పించడము. కేంద్ర ప్రభుత్వం పెంచిన నియమావళి ప్రకారం ఐసిడిఎస్ పథకం క్రింద 80,481 అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలకు రూ. 3,000/-ల విలువైన మరియు 10,826 మినీ అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలకు రూ. 1500/-ల విలువైన ప్రీ-స్కూల్ కిట్స్‌ను సరఫరా చేయడమైనది. పిల్లలలో మోటారు అభివృద్ధి, భాషాభివృద్ధి, పోటీతత్వ నైపుణ్యాలు, విశ్లేషణాత్మక నైపుణ్యాలు, ఊహా కల్పన సామాజిక ప్రవర్తనను పెంపొందించేందుకు కథల పుస్తకాలు, చార్టులు, ఇండోర్ ఆట సామాగ్రి, కలర్ కాన్సెప్ట్ పజిల్స్, స్కూల్ రెడినెస్ కిట్, యాక్టివిటీ కిట్ మొ॥నటువంటివి సమకూర్చడం కోసం.	1) పిల్లలకు ప్రస్తుత స్థాయి 48% నుండి 32.4% వరకు తగ్గించడం కోసం. 2) ప్రస్తుతం ఉన్న 1000 మందికి 46 ఐఎంఆర్‌కు గాను 2013-14 నాటికి అట్టి శిశు మరణాల రేటును 1000కి 32 కంటె ఇంకా తగ్గించడం. 3) ప్రస్తుతమున్న 63 సిఎంఆర్‌కు గాను 2013-14 నాటికి అట్టి శిశు మరణాల రేటును ప్రతి 10000 మందికి 57 కంటే ఇంకా తక్కువగా తగ్గించడం. 4) ప్రస్తుతమున్న 134 ఎంఎంఆర్ గాను 2013-14 నాటికి అట్టి శిశు మరణాల రేటును ప్రతి 1,00,000కి 95 కంటే ఇంకా తక్కువగా తగ్గించడం. 5) బాల్య వివాహాలను రద్దు చేయడం.	సంవత్సర మంతయూ	ఏమీ లేవు

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ

రెండవ అధ్యాయం : అనెగ్జర్ – I : అంచనా అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
							–	6) ప్రస్తుతమున్న గర్భిణీ మరియు బలహీనత గల తల్లుల రేటును ప్రస్తుత 56% నుంచి 54%నికి తగ్గించడం. 7) తక్కువ బరువు గల 7 రోజుల వయసులోని పిల్లల ప్రస్తుత స్థాయిని 30 నుంచి 20కి తగ్గించడం. 8) అయోడైజ్డ్ ఉప్పును అందరూ ఉపయోగించడం. 9) పిల్లలకు మొట్టమొదటి ముర్రుపాల వినియోగాన్ని ప్రస్తుత స్థాయి 48% నుండి 93% నికి పెంచడం. 10) పిల్లలకు మొదటి 6 మాసాల వరకు కేవలం తల్లిపాలు మాత్రమే ఇచ్చే శాతాన్ని ప్రస్తుతస్థాయి 62.7% నుండి 88% నికి పెంచడం. 11) 6 మాసాల తరువాత గణాహారాన్ని ఇచ్చే శాతం ప్రస్తుత స్థాయి 63.7% నుండి 83% నికి పెంచడం. 12) విటమిన్-ఎ డోస్ అందించడం ప్రస్తుత స్థాయి 79% నుండి 88% నికి పెంచడం. 13) డయేరియాతో బాధపడు తున్న పిల్లలకు ఓఆర్ఎస్ అందించడాన్ని పెంచడం.	సంవత్సర మంతయూ	–

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం
డైరెక్టర్, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

వరుస సంఖ్య	పథకం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో) ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
	ఆడపిల్ల సంరక్షణ పథకం						1. ప్రత్యేక ప్రోత్సాహాన్ని ఇవ్వడం ద్వారా ఒకే బాలిక లేదా ఇద్దరు బాలికలు గల కుటుంబాలను ప్రోత్సహించడం. 2. బాలికల భవిష్యత్తు అవసరాలను దృష్టిలో వుంచుకుంటూ అర్హమైన కుటుంబాలన్నింటికి అందించడం. లక్ష్యాలు నిర్ణయించలేదు.	1. పాఠశాలలో బాలికలు చేరడాన్ని ప్రోత్సహించడం, ఆమె కనీసం సెకండరీ స్థాయి వరకు చదువుకునేటట్లు చూడడం. 2. 18 సంవత్సరాల తరువాత మాత్రమే బాలికల వివాహాన్ని ప్రోత్సహించడం (ఇది నిర్దిష్ట శాసనపరమైన పరిమితి) 3. ఇద్దరు పిల్లల గరిష్ట పరిమితితో తల్లిదండ్రులు కుటుంబ నియంత్రణను పాటించడాన్ని పాటించడం (ప్రత్యేకించి బాలికలు)	బడ్జెట్ సంవత్సరం	ఏమీ లేవు
1.	జి.సి. పి.ఎస్. సాధారణ	6వ గడి ప్రకారం	-	721.08	0.00	721.08				
2.	షెడ్యూల్డు కులాలు (ఎస్‌సి)		0	173.91	0.00	173.91				
3.	షెడ్యూలు తెగలు (ఎస్‌టి)		0	128.00	0.00	128.00				
	మొత్తం		0	1022.99	0.00	1022.99				

వరుస సంఖ్య	పథకం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ.లక్షల్లో) ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినింయోదీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
1.	**సంస్థలు** జిల్లా కార్యాలయాలు సంరక్షణ, అవసరమైన	6వ గడి ప్రకారం	1208.00	0	-	1208.00	1. 81 శిశు సదనాలలో 5330 మంది బాలికలు లబ్ది పొందారు. 2. మౌలిక సదుపాయాలు ఇతర రీతిలో పొందకుండా ఉన్న పిల్లలు, కావలసిన విద్యావసరాల గురించి శ్రద్ధ తీసుకోవడం అవుతుంది. 3. అనాధలు, పాక్షిక అనాధలు, అభాగ్యులు, మాజీ సైనిక ఉద్యోగుల పిల్లల పునరావాసం. 4. ప్రత్యేక సందర్భా లలో 12 సం॥రాల సాధారణంగా 6-10 సం॥ల మధ్య వయస్సు గల పిల్లలను శిశు సదనాలలో చేర్చుకోవడానికి అర్హులు. 5. ఉచితంగా ఇల్లు, విద్య వైద్య సహాయం మొదలగు అవసరా లను కల్పించుట. 6. పిల్లలకు 18 సం॥ల వయస్సు వచ్చేంత వరకులేదా ఎస్.ఎస్.సి పాసు అయ్యేంతవరకు సద ౕనాలలో నివశించడం కొనసాగిం చాలి. ముఖ్యమైనట్టి విద్య, వృత్తి విద్యా శిక్షణలు చేతివృత్తి నైపుణాలు మున్నగు వాటితో పాటు 3 సంవత్సరాలు సదనంలో ఉండడానికి ఉచిత వసతి, భోజన సదుపాయాలు సమకూర్చుతూ ఒక్కొక్క సదనంలో 30 నుండి 60 మంది ఇన్‌మేట్స్‌ను చేర్చుకోవడమవుతుంది. ఈ పథకం క్రింద 34 సంస్థలను నిర్వహించడం జరుగు తుంది. ప్రత్యేకంగా సర్వీసు సదనాలు, సూప్టట్ హోమ్‌లు, రెస్క్యూ హోమ్‌లు, వర్కింగ్ ఉమెన్స్ హాస్టళ్ల, వృద్ధ సదనా లు, కళాశాల బాలికలకు సదనాలు వంటివి ఇందులో చేరి వుంటాయి. 3వ క్వార్టర్‌లో అనాథలు, దిక్కులేని వారు, పరిత్యజించబడిన మహిళలకు ఈ సదనాలలో ఆశ్రయం కల్పించి ఈ పునరావాసులకు వృత్తిపరమైన శిక్షణను కూడా ఈ శాఖ సమకూరుస్తుంది.	1. శారీరక దారుఢ్యం, ప్రత్యేక శిక్షణా కార్యక్రమాల వల్లపెరిగే పిల్లలకు సహాయం అందించి, ముఖ్యమైన మానవ వనరులను ఏర్పాటు చేయడం 2. మౌళిక సదుపాయాలు ఇతర రీతిలో పొడవకుండా ఉన్నపిల్లలు, కావలసిన విద్యావసరాల గురించి శ్రద్ధ తీసుకోవడం అవుతుంది. 3. పిల్లల హక్కులను పరిరక్షించడమైనది. 1. ఆత్మ స్థైర్యాన్ని స్వయం సంతృప్తిని మరియు ఆర్థిక స్వేచ్ఛ గురించి సమాజాన్ని మేల్కొల్పడం. 2. మానవ వనరులను రక్షించడం 3. చట్ట వ్యతిరేక కార్య కలాపాలను, నేరాలను అరికట్టడం 4. నెలలు నిండని, ప్రకృతికి విరుద్ధంగా మరణాలను అరి కట్టడం.	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
2.	బాలలకు సేవలు		2835.78	0	-	2835.78				
3.	మహిళా సంక్షేమ కేంద్రాలు		1428.02	22.00		1450.02				
	మొత్తం		5471.80	22.00		5493.80				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ.లక్షల్లో) ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సహకార సంస్థ										
1.	ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మహిళా సహకార సంస్థకు సహాయం	6వ గడి ప్రకారం	-	700.00	- -	700.00	1. మహిళా వికాస కేంద్రాల ద్వారా గ్రామీణ మహిళలకు నిర్మిత సామర్థ్య రూపకల్పన శిక్షణలు 2) ఉద్యోగినుల హాస్టళ్ళ నిర్వహణ ఏర్పాటు 3) ఎన్‌జిఓల కార్యక్రమాల సమన్వయం 4) మార్కెటింగు, వృత్తి విద్యా శిక్షణ కార్యక్రమాలు 5) పారిశ్రామిక తత్వాన్ని పెంపొందించే కార్యక్రమాలు 6) సెన్సిటైజేషన్ కార్యక్రమాలు 7) డిమాంస్ట్రేషన్ కార్యక్రమాలు 8) ఉత్పత్తి యూనిట్లు 9) ఏకీకృత బాలికా కార్మిక పునరావాస కార్యక్రమం 10) అంగన్‌వాడీ శిక్షణ కేంద్రం (ఎడబ్ల్యుసిటిలు) 11) ఇంక్యుబేటర్లు 12) మదర్ యూనిట్లు 13) వ్యాపార సలహా కేంద్రాలు 14) భూమి వినియోగం 15) మార్కెటింగ్	వేతనాలు	సంవత్సరమంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
	మొత్తం			700.00		700.00				

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం
మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)
మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ.లక్షల్లో)				వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం				
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
	రాష్ట్ర మహిళా కమీషను									
1.	రాష్ట్ర మహిళా కమీషన్	6వ గడి ప్రకారం	-	48.50	-	48.50	ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని మహిళ స్థితిని మెరుగు పరచడానికి, మహిళలను బాధిస్తున్న అనుచిత చర్యలను గురించి అందుకు సంబంధించిన విషయాలు, సంఘటనల గురించీ దర్యాప్తు చేసేందుకు ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా కమిషన్‌ను ఏర్పటు చేయడా నికి వీలుగా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం 1998లో 9వ చట్టం అనే ఒక చట్టాన్ని చేసి 1998, మార్చి 11వ తేదాన జిటు నెం.11లో ప్రచురించింది. 2012 డిసెంబర్ వరకు సివిల్ అంశాలు అత్యాచార కేసులపై 481 కేసులు నమోదు అయ్యాయి. 182 కేసులు పరిష్కరించబడినవి. 299 కేసులు ప్రాసెస్‌లో ఉన్నాయి.	సిబ్బంది విభాగం	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
	మొత్తం			48.50		48.50				

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం :: మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)
మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో) ప్రణాళికేతరం		అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
1.	**భవనాలు** మహిళా భ్యుదయ శాఖ భవనాలు	6వ గడి ప్రకారం	బిల్డింగ్స్	2500.00	-	2500.00	మరమ్మత్తులు, అదనపు గదుల నిర్మాణం కలరింగు, విద్యుదీకరణ రీప్లేస్‌మెంటు ప్లమింగ్ మొదలైనవాటి నిమిత్తం స్వంత భవనాల శాఖీయ నిర్వహణ కోసం.	2008-09 సంవత్సరానికి ఆర్ఐడిఎస్-14 క్రింద మంజూరు చేసిన 1976 ఎడబ్ల్యుని భవనాలకు గాను 837 భవనాలు నిర్మాణం పూర్తి అయినవి. 254 భవనాలు పై కప్పు స్థాయికి పూర్వయ్యాయి. 250 బేస్‌మెంట్‌కు వచ్చాయి. 2. ఆర్ఐడిఎఫ్-16 క్రింద 1384 భవనాలు మంజూరు అయ్యాయి. 190 పూర్తి అయినవి. 323 బేస్‌మెంట్ లెవల్ వరకు, 137 పై కప్పు వరకు, 45 అయిపోవుటకు ఉన్నాయి. 3. వర్తించే సంస్థలు బాలల సదనాలు సర్వీసుహోమ్స్ స్టేట్ హోమ్స్ కళాశాల బాలికల సదనాలు, వర్కింగ్‌వుమెన్ హాస్టళ్ళు, శిశువిహార్లు, అవసరమైన భద్రత కల్పించడానికి డైరక్టరీలు కార్యాలయం నాణ్యమైన సేవలకు లబ్దిదారులకు వాతావరణం కల్పించడం.	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
2.	అంగన్ వాడి సెంటర్ల భవనాలు			600.40		600.40				
3.	అనురాగ నిలయం భవనాల నిర్మాణం			10.00		10.00				
4.	ఐసిడిఎస్ పథకాల కింద భవనాల నిర్మాణం			12182.13		12182.13				
	మొత్తం			**15292.53**		**15292.53**				

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం :: మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ.లక్షల్లో)				వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం		అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం				
1	2	3	4.1		4.3	4.4	5	6	7	8
1.	శిక్షణ	**శిక్షణ:** 6వ గడి ప్రకారం	10.31		-	2179.75	ప్రాజెక్టు డైరెక్టరు, ప్రాంతీయ డిప్యూటీ డైరెక్టర్లు, సిడిపిఓలు, శిక్షణ కేంద్రాల ఇన్‌స్ట్రక్టర్లు, ఎన్‌జిఓలు లైను డిపార్టుమెంటు విధి నిర్వహకులు, మహిళా భ్యుదయానికి సంబంధించిన రాష్ట్రం/ జిల్లా స్థాయి ప్రజా ప్రతినిధులు, జండరు బడ్జెటింగు, ప్రీ స్కూలు, బాల్యవివాహాలు, చైల్డు ట్రాఫికింగ్, సర్వీసుల నాణ్యత మెరుగుదల మొదలైన వాటిపై నియతకాలిక శిక్షణ వర్క్‌షాపులు, సెమినార్లు నిర్వహించడానికి.	1. సర్వీసులను సమర్ధవంతంగా అందించటం, లక్ష్యాలను సాధించటం 2. విధానాలను, కార్యక్రమాలను సమర్థవంతంగా అమలు చేయడం 3. మంచి పాలనను సాధించడం 4. మేనేజ్‌మెంటు సామర్థ్యాన్ని పనితీరును మెరుగుపరచటానికి 5. సామర్థ్యం నిర్వహణ పెంపు	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
	మొత్తం		**10.31**			**2179.75**				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
	రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ సలహా మండలి									
1.	రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ సలహా మండలి	6వ గడి ప్రకారం	95.84	0.00	-	95.84	అభివృద్ధి చెందే రంగా లలో మహిళలు, పిల్లలు కొత్త ఛాలెంజ్‌లను తట్టు కోవడానికి స్త్రీ / పురుష నిర్దిష్ట విధాన ప్రారంభ చర్యలను కూడా ఇది గుర్తించింది, చేరుకోలేని ప్రాంతాలలో పథకాలను విస్తరించమని ఎన్‌జిఓ లను ప్రేరేపించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర మండలి క్రెచ్, ఎఫ్‌సిసి, ఎజిపి, డబ్ల్యుడబ్ల్యుహెచ్‌సిసి, విటిపి మున్నగు కార్యక్రమాలను అమలు చేస్తున్నది. కేంద్ర సాంగిక సంక్షేమ శాఖ నుండి నూటికి నూరుశాతం సమాయంతో ఎన్‌జిఓలు అన్ని సంక్షేమ, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను అమలు చేస్తున్నారు. ఇది కేంద్ర ప్రభుత్వ మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ మంత్రిత్వ శాఖ క్రింద పని చేస్తున్నది.	కార్యాలయం సిబ్బంది విభాగం	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
	మొత్తం		**95.84**	**0.00**	0.00	**95.84**				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్‌ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
1.	**గృహహింస చట్టం** గృహ హింస నుండి మహిళల సంరక్షణ అమలు పరిచే పథకం	6వ గడి ప్రకారం		234.01	-	234.01	కేంద్ర ప్రభుత్వం 26-10-2000 తేదీ నుండి అమలులోకి వచ్చే విధంగా 2005, గృహహింస నుండి మహిళల రక్షణ చట్టం అనే చట్టాన్ని చేసింది. 2005, పిడబ్ల్యుడివి చట్టం క్రింద బాధిత మహిళలకు సహాయం అందించడానికి 104 మంది సంరక్షణ అధికారులను (23 మంది శాఖ ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్లు, 81 మంది ఆర్‌డిఓలు, 72 మంది సర్వీసు ప్రొవైడర్లు) ప్రభుత్వం నియమించింది. సంరక్షణ అధికారులకు మద్దతు సిబ్బందికి అంటే 46 మంది కౌన్సిలర్లు,23 మంది డిఇఓలు, 46 మంది మెసెంజర్లను (పోలీసు శాఖ నుండి డిప్యూజ్ చేసిన) నియమించడానికి కార్యాలయ సహాయార్థం రూ. 50,00,000 కేటాయించడ మయింది. చట్టాన్ని సమర్థవంతంగా అమలుపం డానికి కమీషన్ రేటు స్థాయిలో ఒక జూనియర్ అసిస్టెంటును, ఒక డిఇఓను నియమించడమ యింది. చట్టం క్రింద ఇంతవరకు దాఖలైన మొత్తం డిఐఆర్‌ల సంఖ్య 20589, 31-11-2012 నాటికి జారీ చేసిన తాత్కాలిక ఉత్తరువులు 900, తుది ఉత్తరువులు 2894.	1) మహిళా హక్కులను సంరక్షించడం 2) నియమితులైన సంరక్షణాదారులు సర్వీస్, ప్రొవైడర్‌లు 3) రాష్ట్రస్థాయి జిల్లా స్థాయిలలో స్టేట్ హోల్డరులు జాగృతి పర్చటం.	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
	మొత్తం			**234.01**		**234.01**				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
1.	ఏకీకృత శిశు సంరక్షణ కార్యక్రమం	6వ గడి ప్రకారం	3199.05	0.00	-	3199.05	1.శిశు సంరక్షణ పథకాల అందుబాటు, నాణ్యతను మెరుగుపరచడం. 2.బాలల హక్కుల వాస్తవికత గురించి, భారతదేశంలో పిల్లల పరిస్థితుల గురించి ప్రజలలో అవగాహన పెంచడం. 3.బాలల హక్కులను కాపాడటానికి కర్తవ్య పాలకుల బాధ్యత, జవాబుదారీ తనాన్ని స్పష్టంగా తెలియజేయడం. 4.ప్రభుత్వ స్థాయిలన్నింటిలో విద్యుక్త వ్యవస్థను, శాసనబద్ధ వ్యవస్థను ఈ క్రింది విధంగా ఏర్పాటు చేయడం. - శిశు సంక్షేమ కమిటీలు (సిడబ్ల్యుసి) - జువైనలు న్యాయ మండలి (జెజెబి) - కుటుంబ, గ్రామీణ స్థాయిలో శిశు సంరక్షణ ను పటిష్టపరచడానికి ప్రత్యేక జువైనలు పోలీసు యూనిట్లు.	ఐసిపిఎస్ ఆర్థికంగా వెనుకబడిన కుటుంబాలలోని, ప్రమాదంలో వున్న కుటుంబాలలోని పిల్లలు, వలన కుటుంబాలు, తీవ్ర పేదరికం లో వున్న కుటుంబాలు, పక్షపాతానికి గురైన లేదా బాధించబడిన ఎస్సీలు, ఎస్టీలు, ఒబిసిల కుటుంబాలు, మైనారిటీలు వంటి సామాజిక మినహాయింపు గ్రూపుల పిల్లలు హెచ్ఐవి/ఎయిడ్స్ సోకిన లేదా బాధిత పిల్లలు, అనాథలు, మత్తు మందులు, పదార్థాలకు అలవాటైన పిల్లలు, బాల యాచకులు, అక్రమంగా తరలించిన లేదా లైంగికంగా దోపిడీకి గురైన పిల్లలు, ఖైదీల పిల్లలు, వీధి బాలలు, బాల కార్మికులతో సహా బాధిత పిల్లలకు నివారక, శాసనబద్ధ సంరక్షణ, పునరావాసం సమకూరుస్తుంది.	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
	మొత్తం		3199.05	0.00		3199.05				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్‌ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
1.	కిశోర శక్తి యోజన	6వ గడి ప్రకారం	4.14	0.00	-	4.14	- వారంలో 2 రోజుల పాటు అంటే, బుధవారం, శనివారం మార్పు ఏజెంట్లు అంగన్‌వాడీ కేంద్రాలకు హాజరు కావాలి. - విషయాలను చర్చించడానికై బాలికా మండలి, మదర్స్ కమిటీల సభ్యులతో ప్రతి శనివారం ఒక సమావేశాన్ని నిర్వహించాలి. - ఇచ్చిన అంశంపై 2 నెలలకొకసారి అవగాహనా శిబిరాన్ని నిర్వహించాలి. - వారి కార్యకలాపాలను రికార్డు చేయడానికై ఒక రిజిస్టర్‌ను వారు నిర్వహించాలి. ఈ ప్రాజెక్టు 12 నెలల పాటు ఉంటుంది. - 2010 సంవత్సరం నుండి కాగితం సంచులు, గోనె సంచులు, గుడ్డ సంచులు, మగ్గం పనులు వంటి వృత్తిపరమైన శిక్షణా కోర్సులు, కంప్యూటర్లు, తేనెటీగల పెంపకం, పుట్టగొడుగుల సాగు, బ్యూటీషియన్ కోర్సులు, పాక శాస్త్రం, ఆహారం నిల్వచేయటం, ప్రాసెసింగ్ చేయడం వంటి వాటిలో శిక్షణా కార్యక్రమాలను ప్రాంగ్‌నమ్స్ ద్వారా నిర్వహించడం జరుగుతుంది.	పౌష్టికాహార లైంగిక అనుకూలతలకు చెందిన ఇంటర్ సైకిల్‌ను అతిక్రమించడం ద్వారాను, స్వయం అభివృద్ధి కోసం సహాయక వాతావరణాన్ని కల్పించడం ద్వారాను కిశోర ప్రాయ బాలికలకు అవగాహనను కల్పించడానికై ప్రధానంగా ఈ పథకాన్ని ఉద్దేశించడమైనది. పోషకాహారం, ఆరోగ్యం, విద్యా నైపుణ్య అభివృద్ధి శిక్షణ, సామాజికాంశాలపై ప్రధానంగా దృష్టిని కేంద్రీకరించడమైనది.	సంవత్సరమంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
	మొత్తం		4.14	0.00		4.14				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
			ఇందిరాగాంధీ మాతృత్వ సహయోగము							
1.	జనరల్	6వ గడి ప్రకారం	0.00	2660.00	-	2660.00	ఐజిఎంఎస్‌వై ఒక కేంద్ర ప్రతిపాదిత పథకం దీని క్రింద రాష్ట్రాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంతలకు సహాయక గ్రాంటు విడుదల చేయడమవుతుంది. గర్భిణులు, పాలిచ్చే తల్లులకు నేరుగా నగదును అందివ్వడాన్ని ఈ పథకం ఉద్దేశిస్తుంది. ఐసిడిఎస్‌ను వేదికగా ఉపయోగిస్తూ ప్రారంభంలో దేశవ్యాప్తంగా ఎంపిక చేసిన 52 జిల్లాలలో పైలట్ ప్రాతిపదికగా ఈ పథకాన్ని అమలుపరచడమవుతుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 2010-11 సంవత్సరంలో పశ్చిమ గోదావరి, నల్గొండ జిల్లాలలో పథకాన్ని అమలు పరచడమవుతుంది.	గర్భిణీ, సుఖప్రసవం, పాలిచ్చే సమయాల్లో తగిన పద్ధతుల, భద్రత, సర్వీసు వినియోగాన్ని ప్రోత్సహించడం. మొదటి ఆరు నెలలో కేవలం తల్లిపాలు ఇవ్వడంతో పాటు ఐవైసిఎఫ్ పద్ధతులను పాటించడానికి మహిళలను ప్రోత్సహించడం. గర్భిణులు, నర్సింగ్ మదర్స్‌కు ఆరోగ్యం, పౌష్టికాహారం మెరుగుపరచడానికి నగదు ప్రోత్సాహకాలను ఇవ్వడం ద్వారా మెరుగైన పరిస్థితి కల్పించడం. మొదటిగా జీవించియున్న శిశువుకు జన్మనిచ్చిన 19 సంవత్సరాలు, అంతకుపైబడిన గర్భిణులు ఈ పథకం క్రింద ప్రయోజనాలకు అర్హులుగా వుంటారు. గర్భిణీ సమయంలో పాలిచ్చే సమయంలో తల్లులు/మహిళలకు వేతన నష్టాన్ని పాక్షికంగా పూరించడానికి మాతృత్వ, శిశు ఆరోగ్యానికి చెందిన నిర్దిష్ట పరిస్థితులను నెరవేర్చడానికి శిశువుకు 6 మాసాలు వచ్చేంత వరకు రెండవ ట్రిమెస్టర్‌లో ఒక్కొక్క గర్భిణీ, బాలింతకు మూడు వాయిదాలలో రూ.4000/-లు చెల్లించడమవుతుంది. లబ్ధిదారునికి నగదు బకాయి బదలాయింపులన్నీ పూర్తి చేసిన మీదట ఒక్కొక్క గర్భిణీ, బాలింతకు వరుసగా రూ. 200/-, రూ. 100/-ల ప్రోత్సాహకాన్ని అంగన్‌వాడీ వర్కరు (ఎడబ్ల్యుడబ్ల్యు, అంగన్ వాడీ హెల్పరు (ఎడబ్ల్యుహెచ్)కు ఇవ్వడమవుతుంది. ఐజిఎంఎస్‌వై కేంద్ర ప్రతిపాదిత పథకం. ఇది మహిళా, శిశు అభివృద్ధి మంత్రిత్వశాఖ నుండి నూటికి నూరు శాతం ఆర్థిక సహాయంతో రాష్ట్ర ఐసిడిఎస్ విభాగాల ద్వారా అమలు జరుగుతుంది.	సంవత్సర మంతయూ	నిర్ణీత సమయానికి నిధుల విడుదల మరియు పరిపాలనా పరమైన మంజూరులు
2.	ఎస్‌సిఎస్‌పి		0.00	595.00		595.00				
3.	టి.ఎస్.పి.		0.00	245.00		245.00				
	మొత్తం		0.00	3500.00		3500.00				

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో) ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
జాతీయ మహిళా సాధికారతా మిషన్ (ఎస్.ఎం. ఇ.డబ్ల్యు) పథకం										
1.	మహిళా సాధికారికత జాతీయ మిషన్ (ఎన్.ఎమ్. ఇ. డబ్ల్యు)	6వ గడి ప్రకారం	0.00	28.45		28.45	కేంద్ర ప్రభుత్వం 8.3.2010 తేదీన మహిళా సాధికారతా జాతీయ మిషన్‌ను ప్రారంభించింది. దేశ జనాభాలో 48%గా ఉన్న మహిళలకు సామాజికంగా, ఆర్థికంగా సాధికారత కల్పించడమే మిషను ఉద్దేశం. జాతి నిర్మాణం ప్రక్రియలో మహిళలు ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ శాఖతో పాటు అనేక కేంద్ర ప్రభుత్వ మంత్రిత్వ శాఖలు అనేక పథకాలు ప్రవేశపెట్టాయి. అవి మహిళా కేంద్రీకృతంగా లేదా స్త్రీ పురుష నిర్దిష్ట అంశాలుగా ఉన్నాయి.	కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల రెండింటి పథకాలను/ కార్యక్రమాలను సమ్మిళితం చేయాలనేది ఈ మిషన్ ఉద్దేశం. విధానాలు, కార్యక్రమాలు జన జీవన స్రవంతిలోకి ంా వ డా ని కి ప్రోత్సహక్మీఇంచటమే కాకుండా, మహిళలకు ప్రతికూలంగా ఉన్న శాననాలు, వాటి అమలును కూడా ఈ మిషన్ సమీక్షిస్తుంది. జాతీయ గ్రామీణ ఆరోగ్య మిషన్ సర్వశిక్ష అభియాన్ వంటి ఏక లక్ష్య మిషన్‌లతో కాకుండా ఈ మిషన్ ఒక గొడుగులో ఉంటుంది. దీని క్రింది భాగస్వామ్య మంత్రిత్వ విభాగాలు, శాఖలు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఎంపికైన పథకాలు/కార్యక్రమాలను సమ్మిళిత కార్యాచరణ క స ం పరిశీలించటమవుతుంది. భాగస్వామ్య మంత్రిత్వ విభాగాలు/శాఖలు. అలాగే రాష్ట్ర ప్రభుతకవ స్వయం ప్రతిపత్తి తగ్గింపు ఉండదు.	సంవత్సర మంతయూ	పరిపాలనా మంజూరు. నిర్ణీత సమాధానికి విడుదల
	మొత్తం		0.00	28.45		28.45				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో) ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
	ఆర్థిక సహాయం మరియు అత్యాచార బాధితులకు సేవలు									
1.	పటిష్ట న్యాయం	6వ గడి ప్రకారం	0.00	275.00		275.00	ఆర్థిక సహాయం మరియు మద్ధతు సేవల ద్వారా మానభంగ బాధితులకు న్యాయాన్ని పునరుద్ధరించే పథకాన్ని రూపొందించడమయింది. ఎంత ఆర్థిక సహాయం చేసినా మానభంగ బాధితులకి శారీరకంగా, మానసికంగా జరిగిన నష్టాన్ని సరిచేయలేమనే విషయం వాస్తవమైనప్పటికీ బాధితులలో విశ్వాసం నింపి బాధను తొలగించే ప్రయత్నమే ఈ పథకం.	ఆర్థిక సహాయం ద్వారా ఎ) మానభంగ బాధితులకు ఆర్థిక సహాయం బి) బాధితుల అవసరాలను బట్టి వసతి, కౌన్సిలింగ్, వైద్య సహాయం, న్యాయ సహాయం, విద్య, వృత్తి సంబంధ శిక్షణ వంటి మద్ధతు సేవలు.	సంవత్సర మంతయూ	పరిపాలనా మంజూరు. నిర్ణీత సమాధానికి విడుదల
	మొత్తం		0.00	275.00		275.00				

అధ్యాయం -2 అనుబంధం-1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితం

మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ (హెచ్ఓడి)

మదింపు అధికారి : డైరెక్టర్, శిశుసంక్షేమ శాఖ

వరుస సంఖ్య	పథకం కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యాలు / ఫలితాలు	పెట్టుబడులు 2013-14 (రూ. లక్షల్లో)			మొత్తం	వనగూడే ప్రయోజనాలు/ భౌతిక ఫలసాయం	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	ప్రక్రియలు/ కాలవ్యవధి	రిమార్కులు/ విపత్కర అంశాలు
			ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు					
1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	5	6	7	8
ఇందిరమ్మ అమృత హస్తం							❖ఐసిడిఎస్ క్రింద ప్రస్తుత ఎస్ఎన్‌పిని పటిష్టపర్చేందుకు 01.12.2012 తేది గల డబ్ల్యుపిడి అండ్ ఎస్‌సిల శాఖ జి.ఓ.ఎం.ఎస్. నెం. 33 ద్వారా ప్రభుత్వం గర్భిణి స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లుల కోసం ఇందిరమ్మ అమృత హస్తం అనే ఒక క్రొత్త కార్యక్రమాన్ని మంజూరు చేసింది. ❖1, జనవరి 2013 తేది నుండి 3.45 లక్షల మహిళలకు వర్తించే విధంగా అధిక భారం గల 102 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులలోని 27,906 ఏడబ్ల్యుసిలకు ఈ కార్యక్రమాన్ని అందజేయ డమవుతున్నది. ❖కార్యక్రమం క్రింద నెలలో కనీసం 25 రోజులు అన్నం, పప్పు (ఆకు కూరలతో పప్పు, సాంబారు) / కాయగూరల కూర, ఉడికించిన ఒక గ్రుడ్డు, 200 ఎంఎల్ పాలతో కూడిన ఒక పూర్తి భోజనాన్ని అందరూ గర్భిణీ స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లులకు సమకూర్చడమవు తున్నది.			
1.	జనరల్			13517.98	–	13517.98				
2.	షెడ్యూల్డు కులాలు			3024.00		3024.00				
3.	షెడ్యూల్డు తెగలు			1246.00		1246.00				
	మొత్తం			17787.98		17787.98				

3వ అధ్యాయం

ప్రారంభ చర్యలు:

ఎ) ఇందిరమ్మ అమృత హస్తం - గర్భిణి స్త్రీలకు మరియు పాలిచ్చే తల్లులకు ఒక పూట పూర్తి భోజనం:

స్త్రీలలో తీవ్రమైన రక్తలేమి, అధిక ఐఎమ్ఆర్ మరియు ఎంఎంఆర్ వల్ల తక్కువ బరువుతో పిల్లలు జన్మిస్తుండడం వల్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్రంలో 3.45 లక్షల గర్భిణీ మరియు పాలిచ్చే తల్లులకు లబ్ధిచేకూర్చే విధంగా 27,906 అంగన్‌వాడి కేంద్రాలను వర్తింపు చేస్తూ 102 అత్యధిక భారంగల ఐసిడిఎస్ బ్లాకులలో ఒక పూట పూర్తి భోజనం కార్యక్రమం అంటే "ఇందిరమ్మ అమృత హస్తాన్ని" ప్రవేశ పెట్టింది. నెలలో కనీసం 25 రోజుల కోసం ఈ ఒక పూట పూర్తి భోజనంలో అన్నంతో కలిపి పప్పు, సాంబారు, ఆకుకూరలు, కూరగాయలు, గుడ్లు, 200 ఎం.ఎల్.ల పాలు ఉంటాయి. గర్భిణికి మరియు పాలిచ్చే తల్లులకు (ఒక రోజుకు) అవసరం అయ్యే 50% రోజువారి కేలరీలు, 40% మాంసపు కృత్తులు, కాల్షియం వంటి అవసరాలను తీరుస్తుంది. ఈ పథకం క్రింద కొన్ని రకాల ఆహార పదార్థాలను అనగా గుడ్లు, పాలు, ఇతర తిను బండారాలు, కూరగాయలను సేకరించే బాధ్యతలను గ్రామాలలోని ఎస్‌హెచ్‌జిల వంటి గ్రామీణ సంస్థలకు అప్పగించడం జరిగింది. అలాగే వారి ఖాతాలలోకి కావాల్సినంత సొమ్మును బదిలీ చేయడం కూడా జరుగుతోంది. అదే విధంగా పారదర్శకతను, సమర్థవంతమైన పర్యవేక్షణ కోసం ఈ క్రింది వారితో ఒక సంఘాన్ని నియమించడం జరిగింది. అదే విధంగా గ్రామీణ సంస్థ అధ్యక్షుడు ఛైర్‌పర్సన్‌గాను, వస్తు సేకరణను చూసే గ్రామీణ సంస్థ యొక్క సభ్యుడు, గర్భిణీ మరియు పాలిచ్చే తల్లుల తరపున ఎడబ్ల్యుడబ్ల్యు తరపున ఒక్కొక్క ప్రతినిధి సభ్యులుగా ఉంటారు,. లబ్ధిదారులు హాజరీని, ఆహార పదార్థాల నాణ్యత, పరిశుభ్రతను కూడా వారు పర్యవేక్షిస్తారు. అలాగే ఈ పథకం ద్వారా లభించే ప్రయోజనాలను పొందడం కోసం గర్భిణీకి మరియు పాలిచ్చే తల్లులను సమీకరిస్తారు.

బి) మార్పు:

మాతృ మరణాల దామాషా (ఎంఎంఆర్), శిశు మరణాల రేటు (ఐఎంఆర్) 1997 నుండి 2010 సం॥ల మధ్య చాలా తక్కువగా ఉంది. ఇతర దక్షిణాది రాష్ట్రాలతో పోల్చి

చూసినపుడు ఐఎంఆర్, ఎమ్ఎమ్ఆర్ తక్కువ బరువుతో పుట్టిన పిల్లలు, తక్కువ బరువుతో ఉండే పిల్లలు, గర్భిణి స్త్రీలలో రక్తలేమి ఇంకా అధికంగానే ఉన్నాయి. ఇది ఆదుర్దా చెందవలసిన విషయం. పై పరిస్థితుల దృష్ట్యా ప్రభుత్వం సంబంధిత శాఖల మధ్య సమన్వయాన్ని ఐక్యతను సాధించే ప్రారంభ చర్యలను చేపట్టింది. ఈ శాఖలు, మహిళాభివృద్ధి, శిశు సంక్షేమం, ఆరోగ్యం, కుటుంబ సంక్షేమం, గ్రామీణాభివృద్ధి, గ్రామీణ నీటి సరఫరా. ఇది "మార్పు" అనే చర్యల క్రింద ఆరోగ్యం, పోషకాలు మరియు పారిశుద్ధ్య సంబంధించిన 20 కీలకమైన ప్రమాణాలపై తమ దృష్టిని సారించవలసి ఉంటుంది. ప్రభుత్వం జారిచేసిన ఉత్తర్వులను పురస్కరించుకొని ఆశించిన లక్ష్యాలను సాధించడం కోసం తగిన వ్యూహరచన చేయడానికి స్టేక్ హోల్డర్ల భాగస్వామ్యంలో 5 ప్రాంతాలలో ప్రాంతీయ స్థాయి వర్క్‌షాపును నిర్వహించడమయింది. ఈ ప్రమాణాలను గ్రామ, క్లస్టర్, జిల్లా, రాష్ట్ర స్థాయిలో సంబంధిత కమిటీలు నియతకారికంగా పర్యవేక్షిస్తున్నాయి.

సి) మహిళ శిశు చైతన్యం:

గ్రామ, మండల, జిల్లా స్థాయిలో మహిళ, శిశు అభివృద్ధి శాఖ, ఆరోగ్యం, కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ, ప్రాథమిక, మాధ్యమిక విద్యాశాఖ, రెవెన్యూ శాఖ, పిఆర్ఐలు, ఎంపికైన ప్రతినిధులు, ప్రచురణ, ఎలక్ట్రానిక్ మాధ్యమాలు మున్నగువాటి భాగస్వామ్యంతో ఒక వారం పాటు సుదీర్ఘ ఐఈసి ప్రచారాన్ని ఈ శాఖ 2012 జూలైలో చేపట్టింది. అవగాహన కల్పించడం, పోషకాలు, ఆరోగ్యం, బాల్య వివాహం, పిల్లలలో లింగ నిష్పత్తి, కట్నాలు, గృహ హింస మొదలైనటువంటి సాంఘిక సమస్యలకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని ప్రసారం చేయడం దీని యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం.

డి) సమగ్ర శిశు రక్షణ పథకం (ఐసిపిఎస్):

ఐసిపిఎస్ క్రింద క్లిష్ట పరిస్థితులలో ఉన్న పిల్లల ఆలన, పాలన కోసం కావాల్సిన సిబ్బంది విధానంలో అన్ని 23 జిల్లాలలోను జిల్లా శిశు రక్షణ యూనిట్లను (డిసిపియు) ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. అదే విధంగా, జెజె చట్టం ప్రకారం, సిడబ్ల్యుసిలను, జెజెబిలను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. శిక్షణ, సామర్థ్య పెంపుదలలో భాగంగా వ్యూహరచన కోసం ఈ సంవత్సరంలో శాఖ 5 ప్రాంతీయ స్థాయి వర్క్‌షాపులను నిర్వహించింది. పరిస్థితులను విశ్లేషించడం, వనరుల మ్యాపింగ్ ఆధారంగా జిల్లాలు శిశు రక్షణ ప్రణాళికలను రూపొందించి పూర్తి చేశాయి. ప్రతి

జిల్లా కూడా వీధి బాలలు, మహిళల అక్రమ రవాణా, బాల్య వివాహాలకు సంబంధించిన అంశాలను ప్రాధాన్యమైనవిగా పరిగణిస్తూ, జిల్లాకు సంబంధించిన నిర్ధిష్ట అంశాలను చేపట్టడం జరిగింది. ఈ వ్యూహంలో భాగంగా గుర్తించిన గ్రామాలలో వివిధ విభాగాలతో కూడిన గ్రామ శిశు రక్షణ కమిటీలను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

ఇ) సవరించిన ఎమ్.ఐ.ఎస్ పర్యవేక్షణ:

ప్రతి సేవలో అన్ని అంగన్‌వాడి సెంటర్ల (ఎడబ్ల్యుసిఎస్)లోని లబ్ధిదారుల వర్తింపుపై నివేదికను సేకరించడానికి సవరించిన ఎమ్.ఐ.ఎస్‌ను ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది.

రాష్ట్ర స్థాయిలో, జిల్లా అధికారులు నియతకారిక, సమీక్షను నిర్వహిస్తున్నారు. ప్రాంతీయ స్థాయిలో ప్రతినెల 5వ తేదీన ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ల కార్యక్రమాల అమలుపై పురోగతిని ప్రాంతీయ డిప్యూటీ డైరెక్టర్లు సమీక్షిస్తారు. జిల్లా స్థాయిలో ప్రతినెల 3వ తేదీన సిడిపిఓలతో ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్లు సమీక్షిస్తారు. ప్రతినెల 1వ తేదీన సెక్టారు స్థాయిలో సూపర్‌వైజర్లతో సిడిపిఓలతో సమీక్షిస్తారు. ప్రతినెల 28–30 తేదీల మధ్య మండల స్థాయిలో ఎడబ్ల్యుడబ్ల్యులతో సూపర్‌వైజర్లు సమీక్షను చేపడతారు. అన్ని ఐసిడిఎస్ సర్వీసులు, భౌతికంగా, ఆర్థికంగా సాధించిన విజయాలు, లక్ష్యాల సెట్‌పై ఏ స్థాయిలోనైనా ఏమైనా కొరతలు, వెనుకబడి పోవడం వంటివి ఉన్నట్లయితే వాటిని దృష్టిలోకి తీసుకొని తరచుగా చేస్తే పర్యవేక్షణతో వాటిని సరిదిద్దడంపై సమీక్షించే అధికారి సమీక్షను నిర్వహిస్తారు.

ఐటి ప్రారంభ చర్యల క్రింద ప్రధాన కార్యాలయంలోని అందరు అధికారులకు/సిబ్బందికి కంప్యూటర్లను నెట్ కనెక్టివిటితో సహా ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. 6 ప్రాంతీయ జాయింట్ డైరెక్టర్ల కార్యాలయాలకు, 23 ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ల కార్యాలయాలకు, 387 ప్రాజెక్టు కార్యాలయాలకు ఇంటర్‌నెట్ కనెక్టివిటీతో సహా కంప్యూటర్లను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. బడ్జెటుకు సంబంధించిన అన్ని విడుదలలను ఖర్చులకు సంబంధించిన సమాచార సేకరణ, వివిధ పథకాలపై నివేదికలు మొదలైన. స్వీకరించి ఆన్‌లైన్‌లో పంపడం జరుగుతుంది.

రిపోర్టింగ్, పర్యవేక్షణ విధానాన్ని సరళతరం చేయడానికి, సరైన సమాచారాన్ని పొందడానికి, పథకం యొక్క అమలును సమర్థవంతంగా పర్యవేక్షించడానికి వీలుగా ఐటి శాఖతో సంప్రదించి ఈ శాఖ ఒక జియోగ్రాఫికల్ మేనేజ్‌మెంట్ ఇన్ఫర్మేషన్ సిస్టం (జిఎంఐఎస్)ను ఐసిడిఎస్‌లో ప్రవేశపెట్టాలని ప్రతిపాదించడమైంది.

అన్ని ఎడబ్ల్యూన్‌ల బేసిక్ డేటా ఈ శాఖ వెబ్‌సైట్ హెచ్‌టిటిపి:// డబ్ల్యుసిడిఎస్‌సి.ఏపి.ఎన్ఐసి.ఇన్‌లో లభ్యంగా ఉంటుంది. దీనిని హోమ్ పేజీలోని విండో "పర్యవేక్షణ విధానాలు" వీక్షించవచ్చు.

ఎఫ్) ఐసిటి ప్రోత్సాహక చర్యలు:

1. ఎ.డబ్ల్యు.సి. ప్రాథమిక సమాచారం.
2. ఆర్.జె.డి.లు/సి.డి.లు/సి.డి.పి.ఓల నెలవారి పర్యాటక డైరీలు.
3. ఎ.డబ్ల్యు.సిలు/సంస్థలకు ప్రత్యేక అధికారులు సందర్శనం.
4. జి.ఎమ్.ఐ.ఎస్ (జియోగ్రాఫికల్ మేనేజ్‌మెంట్ ఇన్ఫర్మేషన్ సిస్టం).
5. ఎమ్. ఫండ్స్
6. అంగన్‌వాడిలకు మొబైల్ అప్లికేషన్.
7. ఎ.డబ్ల్యు.టి.సి. రిపోర్టింగ్ వ్యవస్థ.

జి) ఎడబ్ల్యుడబ్ల్యులకు, సూపర్ వైజర్లకు సిమ్‌కార్డులు:

ఐసిడిఎస్ సర్వీసుల పర్యవేక్షణ సమర్థవంతమైన సమాచారాన్ని సమర్థవంతంగా పర్యవేక్షించడానికి, అమలుకు, జిపిఆర్ఎస్ ఉన్న సిమ్‌కార్డులను సూపర్‌వైజర్లకు అంగన్ వాడీ సెంటర్లు, మిని అంగన్ వాడీ సెంటర్ల అంగన్‌వాడి వర్కర్లకు అందరికి జిపిఆర్ఎస్ లేకుండా సిమ్‌కార్డులను ఈ శాఖ పంపిణీ చేసింది.

హెచ్) పాఠశాల పూర్వ సిలబస్:

బాలల హక్కుల నమోదు, పరిరక్షణను ప్రోత్సహించేందుకు ఐసిడిఎస్‌ను ప్రమాణీకరించడమైంది. "అందరికి విద్య" అనే విధాన ప్రోత్సాహంగా పుట్టిన తేదితో పాఠశాల పూర్వ సర్టిఫికేట్‌ను ప్రవేశపెట్టడమయింది.

బరువు తూచే యంత్రాల ఏర్పాటు:

ఆరోగ్య, కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ సహకారంతో ఎన్ఆర్‌హెచ్ఎమ్ క్రింద ఎడబ్ల్యుసిలకు 6 నెలలు నుండి 6 సంవత్సరాలలోపు పిల్లల పెరుగుదలను క్రమబద్ధంగా పర్యవేక్షించడానికి 80.423 పెద్దల, 23,948 శిశువుల బరువు తూచే యంత్రాలను సరఫరా చేయడం జరిగింది.

4వ అధ్యాయం

2012-2013 లో సాధించిన విజయాలు:

1. పాఠశాల పూర్వ విద్య క్రింద 17,32,457 మంది పిల్లలు వర్తిస్తారు.
2. 58,40,377 మంది లబ్ధిదారులకు ఎస్ఎన్పిని సమకూర్చడమయింది.
3. పెరుగుదల పర్యవేక్షణ కోసం 6 సంవత్సరాల లోపు వున్న 51,88,258 మంది పిల్లల బరువు తూచడం జరిగింది.
4. 3,004 మంది కిశోర బాలికలకు సబల మరియు కిశోర శక్తి యోజన (కెఎస్వై) క్రింద వృత్తి పరమైన శిక్షణను ఇవ్వడమయింది. దరిమిలా 18 నుండి 30 సంవత్సరాల వయస్సులోని 117 మంది మహిళలను హైదరాబాదులోని ఏపిబి&ఆర్ఇడిలో నైపుణ్యాభివృద్ధి శిక్షణ నివ్వడమయింది.
5. ఏడబ్ల్యుసిలలో పాఠశాల పూర్వ కార్యక్రమాన్ని పటిష్టపరిచేందుకు 79,024 ప్రధాన ఏడబ్ల్యుసిలకు, 8,693 మినీ ఏడబ్ల్యుసిలకు పాఠశాల పూర్వ కిట్ను సరఫరా చేయడమయింది.
6. 2012-13లో 79,198 ప్రధాన, 8840 మినీ ఏడబ్ల్యుసిలకు మెడిసిన్ కిట్ను సరఫరా చేయడమయింది.
7. మరింత సమర్థవంతమైన పర్యవేక్షణ కోసం రాష్ట్రంలోని ఏడబ్ల్యుసిలన్నింటిలో పోషకాహార స్థితి, ఎస్ఎన్పి క్రింద ఆహార పదార్థాల పంపిణీ, టీకాలు వేయడం, పాఠశాల పూర్వ నమోదు, నిర్ణీత పోషకాహార ఆరోగ్య దినోత్సవాలు మొదలైన వాటిని నిర్వహించడంపై మరిన్ని వివరాలను పొందడానికి సవరించిన ఎంఐఎస్ (ఒక్కొక్క ఏడబ్ల్యుసికి 12 రిజిష్టర్లు) ప్రవేశపెట్టడమయింది.
8. ఆరోగ్య, కుటుంట సంక్షేమ శాఖతో కేంద్రీకరణలో భాగంగా 6 నెలల నుండి 5 సంవత్సరాల మధ్య వయస్సుగల పిల్లల పెరుగుదలను క్రమబద్ధంగా పర్యవేక్షించడానికి ఎన్ఆర్హెచ్ఎం క్రింద 80.423 వయోజన, 23,948 శిశువుల బరువు తూచే యంత్రాలను ఏడబ్ల్యుసిలకు సరఫరా చేయడమయింది.

9. ప్రింట్ ఎలక్ట్రానిక్ మీడియాతో పాటుగా స్టేక్ హోల్డర్లందరి ప్రమేయంతో బాల్య వివాహాలు, వరకట్నం, గృహహింస, శిశువుల లింగ దామాషా మున్నగువంటి సామాజిక అంశాలు, పౌష్టికాహార సమస్యలపై అవగాహనను కల్పించడానికి "మహిళా శిశు చైతన్యం" అనే విస్తృత ఐఇసి శిబిరాన్ని ఒక వారంపాటు నిర్వహించడమయింది.

10. లైంగిక దాడి, బానిస వ్యాపారం, వరకట్న మరణాలు మున్నగు వాటిలో మహిళా బాధితులకు ఆర్థిక సహాయ పునరావాసం నిమిత్తం రూ. 50.00 లక్షల (రూ. యాభై లక్షలు) మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమైంది.

11. ప్రభుత్వ నైవాసిక పాఠశాలలో అడ్మిషన్ కోసం ప్రవేశపరీక్షలో హాజరు కావడం కోసం 4వ, 5వ తరగతులలో చదువుతున్న బాలల గృహాలలో ఇన్‌మేట్స్‌గా ఉన్న అభాగ్య బాలికలకు మెరుగైన అవకాశాలను కల్పించడానికి ప్రత్యేక కోచింగ్‌ను ఇవ్వడమవుతున్నది.

12. సర్వీస్ హోం, చిల్డ్రన్ హోం, స్వాధార్ హోంలలోని అనాథ బాలికల కోసం హైదరాబాద్‌లోని దుర్గాభాయ్ దేశ్‌ముఖ్ మహిళా సాంకేతిక శిక్షణ సంస్థలో 70% సీట్లను ప్రత్యేకించడమైంది. 2012-13 కాలంలో, కేటగిరి క్రింద డబ్ల్యుటిటిఇలో 52 మంది పిల్లలను అడ్మిట్ చేయడమైంది.

13. పోలీస్ శాఖ రిక్రూట్‌మెంట్ కోసం, దుస్థితిలో ఉన్న 49 మంది మహిళలను సురక్షితులను చేసి సన్నద్ధం చేయడానికి శాఖ ప్రతిపాదించింది. ఇందులో 2012-13 సంవత్సరంలో 8 మంది మహిళా ఇన్‌మేట్స్‌లు పోలీస్ కానిస్టేబుల్స్‌గా ఎంపిక అయ్యారు.

14. సమగ్ర శిశు సంరక్షణ పథకం (ఐసిపిఎస్) క్రింద, అవసరమైన సిబ్బందితో 23 జిల్లాలన్నింటిలో జిల్లా శిశు సంరక్షణ యూనిట్లు (డిసిపియు)ను ఏర్పాటు చేయడమైంది. పరిస్థితి విశ్లేషణ ప్రకారం, జిల్లా శిశు సంరక్షణ ప్రణాళికలను రూపొందించడమైంది. 2012-13 కాలంలో రాష్ట్రంలో 314 బాల్య వివాహాలను నివారించడంలో 283 బాల్య కార్మికులను కాపాడటంలో డిసిపియులు విజయం సాధించారు.

15. 1997 నుండి 2010 మధ్యలో మాతృత్వ మరణాల దామాషా (ఎంఎంఆర్), శిశువుల మరణాల దామాషా (ఐఎంఆర్) తగ్గుదల రాష్ట్రంలో మందగించింది. దక్షిణాది రాష్ట్రాలతో పోల్చుకుంటే ఐఎంఆర్, ఎంఎంఆర్, తక్కువ బరువుతో పుట్టిన శిశువులు, తక్కువ బరువున్న పిల్లలు, గర్భిణి మహిళలలో రక్తహీనత అత్యధిక స్థాయిలో ఉండడం, ఆందోళన కల్గించే

అంశం. పై విషయాల దృష్ట్యా 'మార్పు' అనే కార్యక్రమంలో భాగంగా ఆరోగ్య, పౌష్టికాహార, పారిశుద్ధ్యానికి సంబంధించి 20 ప్రధాన పరిమితులపై దృష్టి సారించడానికి మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమం, ఆరోగ్య, కుటుంబ సంక్షేమం, గ్రామీణాభివృద్ధి, గ్రామీణ నీటి సరఫరా వంటి సంబంధిత శాఖల మధ్య కేంద్రీకరణను సాధించడానికి ప్రభుత్వం చొరవ తీసుకుంది.

16. ఇందిరమ్మ అమృత హస్తం (ఐఏహెచ్) – గర్భిణి స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లుల కోసం ఒక సంపూర్ణ భోజన కార్యక్రమం.

- ఐఎంఆర్, ఎంఎంఆర్ తగ్గుదలకు దోహదపడే రక్తహీనత, తక్కువ బరువుతో జన్మించే శిశువుల స్థాయిని తగ్గించే లక్ష్యంతో, 102 అత్యధిక భారం కలిగిన ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులలో ప్రస్తుత ఎస్ఎన్‌పిని పటిష్ఠ పరిచేందుకు గర్భిణీ స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లుల కోసం "ఇందిరమ్మ అమృత హస్తం" అనే ఒక కొత్త కార్యక్రమాన్ని 1-12-2012 తేది గల డబ్ల్యుసిడి & ఎస్‌సిల శాఖ జిఓ ఎం ఎస్ నెం. 33 ద్వారా ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది.
- 2013, జనవరి 1వ తేది నుండి 3.45 లక్షల మంది మహిళలకు వర్తింపు చేస్తూ, 102 ఐసిడిఎస్ ప్రాజెక్టులలోని 27,906 ఏడబ్ల్యుసిలలో ఈ కార్యక్రమాన్ని అమలు చేయడమవుతున్నది.
- ఈ కార్యక్రమం క్రింద, నెలలో కనీసం 25 రోజులకు ప్రతి ఏడబ్ల్యుసి వద్ద గర్భిణి స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లులందరికి అన్నం, పప్పు (ఆకుకూరలతో పప్పు, సాంబారు) / కూరగాయల కూర ఒక ఉడికించిన గ్రుడ్డు, 200 ఎంఎల్ పాలు ఉన్నట్టి ఒక సంపూర్ణ భోజనాన్ని సమకూర్చడమవుతున్నది.
- ఐఏహెచ్ క్రింద గ్రామంలోని ఎస్‌హెచ్‌జిల గ్రామీణ వ్యవస్థకు గ్రుడ్లు, పాలు, మసాలాలు, కూరగాయలు వంటి కొన్ని ఆహార సరుకుల కొనుగోలును అప్పగించడమైంది. వారి ఖాతాలో అవసరమైన మొత్తాన్ని బదిలీ చేయడమవుతున్నది.
- అదే విధంగా, పారదర్శకత, సమర్థ పర్యవేక్షణ కోసం విఓ అధ్యక్షులు చైర్‌పర్సన్‌గా, సరుకుల సేకరణకు విఓలోని ఒక సభ్యుడు, గర్భిణీ స్త్రీ, పాలిచ్చే తల్లుల ఇరువురి నుండి ఒక ప్రతినిధి, ఎడబ్ల్యుడబ్ల్యులు, సభ్యులుగా ఒక కమిటీని నియమించడమైంది. ఈ కమిటి హాజరు, ఆహార నాణ్యత, పారిశుద్ధ్యాన్ని పర్యవేక్షించి, కార్యక్రమ లబ్ధిని పొందేందుకు గర్భిణి స్త్రీలు, పాలిచ్చే తల్లులను కూడా సమీకరించడమవుతున్నది.

2010-11వ సంవత్సర గత భౌతిక సామర్థ్య సమీక్ష

పథకం పేరు	ప్రణాళికేతరం				ప్రణాళిక				మొత్తం			
	భౌతిక	ప్రగతి	తేదాలు	కారణాలు	భౌతిక	ప్రగతి	తేదాలు	కారణాలు	భౌతిక	ప్రగతి	తేదాలు	కారణాలు
1. సమగ్ర శిశు రక్షణా పథకాలు గిరిజన ప్రాంత సమగ్ర శిశు					20039769	6933641	0		20039769	6933641	0	
2. పౌష్టికాహార కార్యక్రమం					6265424	5209610	0		6265424	5209610	0	
3. ఆడ శిశువుల సంరక్షణా పథకం					0	70302	0		0	70302	0	నిర్దిష్ట నిర్ధారించిన లక్ష్యం ఏమి లేదు
4. శాఖాపరమైన సంస్థలు									0	0	0	
5. ప్రధాన కార్యాలయం									0	0	0	
6. జిల్లా కార్యాలయాలు									0	0	0	
7. ఆలనా పాలనాఅవసరమయ్యే పిల్లలకు సేవలు రక్షణ	5210	5210			120	120			5330	5330	0	
8. మహిళా సంక్షేమ కేంద్రాలు	2335	1812			0	0			2335	1812	0	
9. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మహిళా సహకార ఆర్థిక సహాయ సంస్థకు సహాయం విభాగం									0	0	0	
10. రాష్ట్ర మహిళా కమీషన్					481	182	299		481	182	299	
11. సి.ఆర్.పి.సి. క్రింద విచారణ యోగ్యమైన గురైన మహిళలు ఆడ శిశువుల బాధితులకు ఆర్థిక సహాయం					0	196	0		0	196	0	
12. మహిళాభివృద్ధి భవనముల యొక్క సదుపాయములు					3360	417	2943		3360	417	2943	
13. శిక్షణ									0	0	0	
14. రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ సలహా మండలి									0	0	0	
15. నిస్సహాయ మహిళల పునరావాసం కోసం మహిళా శిక్షణ కేంద్రాలు సంస్థలను ఏర్పాటు చేయడానికి పథకాలు					300	236	64		300	236	64	మొదటి త్రైమాసానికి బడ్జెట్ విడుదల చేయడమయింది.
16. కుటుంబ హింస నుండి మహిళల సంరక్షణను అమలు పరచడానికి పథకం					9725	1859	0		9725	1859	0	31-12-2010 వరకు 702 కేసులకు మధ్యంతర ఉత్తర్వులు జారీ చేయడమైనది.
17. కెబివై ఇన్సూరెన్స్ స్కీం					0	0	0		0	0	0	

2011-12వ సంవత్సర గత భౌతిక సామర్థ్య సమీక్ష

పథకం పేరు		ప్రణాళికేతరం			ప్రణాళిక				మొత్తం			
	భౌతిక	ప్రగతి	తేదాలు	కారణాలు	భౌతిక	ప్రగతి	తేదాలు	కారణాలు	భౌతిక	ప్రగతి	తేదాలు	కారణాలు
1. సమగ్ర శిశు రక్షణా పథకాలు గిరిజన ప్రాంత సమగ్ర శిశు					22735443	6964133			22735443	6964133	0	
2. పౌష్టికాహార కార్యక్రమం					5625696	5201096			5625696	5201096	0	
3. ఆడ శిశువుల సంరక్షణా పథకం					0	85972	0		0	85972	0	
4. శాఖాపరమైన సంస్థలు									0	0	0	
5. ప్రధాన కార్యాలయం									0	0	0	
6. జిల్లా కార్యాలయాలు									0	0	0	
7. ఆలనా పాలనాఅవసరమయ్యే పిల్లలకు సేవలు రక్షణ	5210	4886			0	0	0		5210	4886	0	
8. మహిళా సంక్షేమ కేంద్రాలు	2335	1808			0	0	0		2335	1808	0	
9. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మహిళా సహకార ఆర్థిక సహాయ సంస్థకు సహాయం విభాగం					0	0	0		0	0	0	
10. రాష్ట్ర మహిళా కమీషన్					575	150	425		575	150	425	
11. సి.ఆర్.పి.సి. క్రింద విచారణ యోగ్యమైన గురైన మహిళలు ఆడ శిశువుల బాధితులకు ఆర్థిక సహాయం					0	0	0		0	0	0	
12. మహిళాభివృద్ధి భవనముల యొక్క సదుపాయములు					0	0	0		0	0	0	
13. శిక్షణ									0	0	0	
14. రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ సలహా మండలి									0	0	0	
15. నిస్సహాయ మహిళల పునరావాసం కోసం మహిళా శిక్షణ కేంద్రాలు సంస్థలను ఏర్పాటు చేయడానికి పథకాలు					300	286	14	0	300	286	14	కొత్త బ్యాచ్ 50 మందితో ప్రారం-భించడమైనది.
16. కుటుంబ హింస నుండి మహిళల సంరక్షణను అమలు పరచడానికి పథకం					0	3050	0		0	3050	0	

2012-13వ సంవత్సర గత భౌతిక సామర్థ్య సమీక్ష

పథకం పేరు	ప్రణాళికేతరం				ప్రణాళిక				మొత్తం			
	భౌతిక	ప్రగతి	తేడాలు	కారణాలు	భౌతిక	ప్రగతి	తేడాలు	కారణాలు	భౌతిక	ప్రగతి	తేడాలు	కారణాలు
1. సమగ్ర శిశు రక్షణా పథకాలు గిరిజన ప్రాంత సమగ్ర శిశు					8695700	7971613			8695700	7971613	0	
2. పౌష్టికాహార కార్యక్రమం					6333076	5515710			6333076	5515710	0	
3. ఆడ శిశువుల సంరక్షణా పథకం												
4. శాఖాపరమైన సంస్థలు									0	0	0	
5. ప్రధాన కార్యాలయం									0	0	0	
6. ఆలనా పాలనాఅవసరమయ్యే పిల్లలకు సేవలు రక్షణ	5210	4469			5210	4469	0	4886	0			
7. మహిళా సంక్షేమ కేంద్రాలు	2335	1620			0	0	0		2335	1620	0	
8. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మహిళా సహకార ఆర్థిక సహాయ సంస్థకు సహాయం విభాగం					0	0	0		0	0	0	
9. రాష్ట్ర మహిళా కమీషన్				635	130	505	635	130	505	150	425	
10. సి.ఆర్.పి.సి. క్రింద విచారణ యోగ్యమైన గుర్తైన మహిళలు ఆడ శిశువుల బాధితులకు ఆర్థిక సహాయం					358	266	92		358	266	92	
12. మహిళాభివృద్ధి భవనముల యొక్క సదుపాయములు					3360	1027	2333		3360	1027	2333	
13. శిక్షణ					92435	75500			92435	75500	0	
14. రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ సలహా మండలి									0	0	0	
15. నిస్సహాయ మహిళల పునరావాసం కోసం మహిళా శిక్షణ కేంద్రాలు సంస్థలను ఏర్పాటు చేయడానికి పథకాలు					0	0	0	0	0	0	0	
16. కుటుంబ హింస నుండి మహిళల సంరక్షణను అమలు పరచడానికి పథకం					4248	2232	2016		4248	2232	2016	

5వ అధ్యాయం

2010-11 ఆర్థిక సంవత్సరానికి బడ్జెట్ కేటాయింపు విడుదల, వ్యయం వివరాలను చూపే పట్టిక

మహిళా అభ్యుదయ శిశుసంక్షేమశాఖ, హైదరాబాద్.

(రూ. లక్షలలో)

క్ర.సం.	ఖాతాపద్దు	2010-11 బడ్జెట్ కేటాయింపు	విడుదల చేసిన బిఆర్ఓ	విడుదల చేసిన మొత్తం	మొత్తం వ్యయం
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
1.	ఐ.సి.డి.ఎస్.	61426.42	50469.98	50293.82	43290.00
2.	శిశు సంస్థలు	5018.17	819.16	2950.84	1676.86
3.	మహిళా సంస్థలు	1457.26	636.43	1457.61	1219.86
4.	పౌష్టికాహారం	88220.84	39952.2	39952.27	36887.82
5.	యన్.పి.ఎ.జి.	1647.00	0.00	0.00	0.00
6.	జి.సి.పి.యస్.	6000.00	4820.63	4820.63	4820.63
7.	శిక్షణ	1916.99	1105.91	1116.22	1111.07
8.	భవనాలు	7200.40	1877.72	1927.72	314.45
9.	ఐ.సి.పి.యస్.	2591.95	776.54	776.54	776.54
10.	అనాథ శరణాలయాలు	1250.00	0.00	0.00	0.00
11.	ప్రధాన కార్యాలయం	944.67	2.50	846.92	908.58
	వెరిసి మొత్తం	**177674.24**	**100461.14**	**104142.57**	**91004.95**
	ప్రణాళికేతర మొత్తం	**5057.48**	**934.77**	**4862.45**	**3624.53**
	ప్రణాళిక మొత్తం	**172616.76**	**99526.37**	**99280.12**	**87380.42**

5వ అధ్యాయం

2011-12 ఆర్థిక సంవత్సరానికి బడ్జెట్ కేటాయింపు విడుదల, వ్యయం వివరాలను చూపే పట్టిక

మహిళా అభ్యుదయ శిశుసంక్షేమశాఖ, హైదరాబాద్.

(రూ. లక్షలలో)

క్ర.సం.	ఖాతాపద్దు	2011-12బడ్జెట్ కేటాయింపు	విడుదల చేసిన బిఆర్ఓ	విడుదల చేసిన మొత్తం	మొత్తం వ్యయం
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
1.	ఐ.సి.డి.ఎస్.	65133.17	65133.17	59871.80	41574.63
2.	శిశు సంస్థలు	2374.19	2374.19	2198.90	206.27
3.	మహిళా సంస్థలు	2550.06	2550.06	1769.65	1228.86
4.	పౌష్టికాహారం	88658.15	88658.15	88658.15	58246.57
5.	యన్.పి.ఎ.జి.	12490.97	12490.97	3482.00	678.96
6.	జి.సి.పి.యస్.	6200.00	0.00	0.00	0.00
7.	శిక్షణ	2127.13	2127.13	1068.72	1063.56
8.	భవనాలు	2600.00	2600.00	1300.00	582.35
9.	ఐ.సి.పి.యస్.	2591.95	2591.95	1224.69	1275.69
10.	ఐ.జి.ఎమ్.ఎస్.వై	1032.00	1032.00	1021.11	105.03
11.	ప్రధాన కార్యాలయం	1220.22	1220.22	987.71	788.54
	వెరిసి మొత్తం	**186977.84**	**180777.84**	**161582.73**	**105750.46**
	ప్రణాళికేతర మొత్తం	**5295.71**	**4974.50**	**4862.45**	**2129.13**
	ప్రణాళిక మొత్తం	**181682.13**	**175803.34**	**156720.28**	**103621.33**

5వ అధ్యాయం

2012-13 ఆర్థిక సంవత్సరానికి బడ్జెట్ కేటాయింపు విడుదల, వ్యయం వివరాలను చూపే పట్టిక

మహిళా అభ్యుదయ శిశుసంక్షేమశాఖ, హైదరాబాద్.

(రూ. లక్షలలో)

క్ర.సం.	ఖాతాపద్దు	2012-13బడ్జెట్ కేటాయింపు	విడుదల చేసిన బిఆర్ఓ	విడుదల చేసిన మొత్తం	మొత్తం వ్యయం
1	2	3	4	5	6
1.	ఐ.సి.డి.ఎస్.	99606.62	102530.17	102107.67	77090.66
2.	కిశోర్ శక్తి యోజన	413.60	148.50	148.50	129.01
3.	శిశు సంక్షేమం	2525.62	1056.02	1290.28	1662.87
4.	ఐ.సి.పి.ఎస్.	2841.29	1732.70	1732.70	1371.75
5.	మహిళా సంక్షేమం	7835.79	1134.94	1105.75	1508.82
6.	ఎస్.ఎన్.పి.	86581.55	78362.83	89161.55	61081.61
7.	సబల	12490.97	2573.10	2573.10	2056.88
8.	ఐ.జి.ఎమ్.ఎస్.వై	1032.00	2902.56	2902.56	2869.28
9.	జి.సి.పి.యస్.	6321.32	0.00	0.00	6321.32
10.	శిక్షణ	2179.75	976.17	809.68	810.52
11.	శిశు సదనాల నిర్మాణం	700.40	50.00	0.00	9.45
12.	ఆర్.ఐ.డి.ఎఫ్.	2500.00	1875.00	1875.00	1297.35
13.	అనురాగ నిలయాలు	1980.00	0.00	0.00	0.00
14.	ప్రధాన కార్యాలయం	1337.20	997.87	996.47	987.11
	వెరిసి మొత్తం	**228346.11**	**194339.86**	**204703.26**	**157196.63**

6వ అధ్యాయం

1. ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సహకార ఆర్థిక సహాయ సంస్థ, హైదరాబాదు

ప్రారంభం :

ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా సహకార అర్థిక సహాయ సంస్థ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థగా ఉండి, మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమం, వికలాంగుల సంక్షేమ శాఖలో ఒక భాగంగా పనిచేస్తున్నది. అంతర్జాతీయ మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా మహిళా సాధికారత లక్ష్యంతో 1964, ఆంధ్రప్రదేశ్ సహకార సంఘాల చట్టంలో 7వ విభాగపు నిబంధన క్రింద టి.ఎ.నెం. 693/75 ద్వారా 18.03.1975వ తేదీన 1975వ సంవత్సరంలో ఈ సంస్థను రిజిష్టరు చేసి, ఏర్పాటు చేయడమయింది. అయితే, రాష్ట్రంలోని 23 జిల్లాలలో జిల్లాకు ఒకటి చొప్పున జిల్లా రిసోర్సు కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేసిన తరువాత మాత్రమే 1987లో 'ఎపిడబ్ల్యుసిఎఫ్‌పి' పాత్రను విస్తృత పరచడమయింది. ఈ సెంటర్లను దుర్గాబాయ్ మహిళా శిశు వికాస కేంద్రాలు (మహిళా శిక్షణా కేంద్రాలు) గా పేర్కొన దమవుతున్నది. ఈ ప్రతి ఒక్క సెంటరును అవసరమైన అన్ని మౌళిక సదుపాయాలతో సుమారు 10 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో ఏర్పాటు చేయడమయింది. ఈ సంస్థను ప్రారంభించినప్పటి నుండి సంస్థ తన లక్ష్యం దిశగా చురుకుగా పనిచేస్తున్నది. గత సంవత్సరాలలో ఈ సంస్థ గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించి, ప్రతిఒక్కరికి తోడ్పాటును, సహాయాన్ని అందిండంతోపాటు మంచి ఫలితాలను సాధించేందుకు స్థిరంగా ప్రయత్నిస్తున్నది.

సంస్థ ప్రధాన కార్యకలాపాలు :

- మహిళా వికాస కేంద్రాల ద్వారా గ్రామీణ మహిళలకు నిర్మాణాత్మక సామర్థ్య నిర్వహణా శిక్షణలు.
- వర్కింగ్ ఉమెన్స్ హాస్టళ్లను నిర్మించి, నిర్వహించడం.
- 'ఎన్‌జిఓ'ల కార్యక్రమాలను సమన్వయపరచడం.
- మార్కెటింగు మరియు

రాష్ట్రంలోని మహిళా వికాస కేంద్రాల ఉమ్మడి కార్యకలాపాలు:

- వృత్తి విద్యా శిక్షణా కార్యక్రమాలు

- ఔత్సాహిక పారిశ్రామిక తత్వంతో కూడిన అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు (ఇడిపి)
- అవగాహన కల్పించే కార్యక్రమాలు
- ప్రదర్శన కార్యక్రమాలు
- ఉత్పత్తి యూనిట్లు
- సమగ్ర బాలికా కార్మికుల పునరావాస కార్యక్రమం
- అంగన్‌వాడి శిక్షణ కేంద్రం (ఎడబ్ల్యుటిసిలు)
- ఇన్‌క్యుబేటర్లు
- మదర్ యూనిట్లు
- వ్యాపార సలహా కేంద్రాలు
- భూమి వినియోగం
- మార్కెటింగు.

'ఎపిడబ్ల్యు సిఎఫ్‌సి' కి ఆర్థిక సహాయం కోసం చేసిన బడ్జెటు కేటాయింపు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నది:

(రూ. లక్షలలో)

క్ర.సం.	అంశం	2011-12 బడ్జెటు అంచనా		2012-13 బడ్జెటు అంచనాలు		2013-14 బడ్జెట్ అంచనాలు	
		ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ఎ.పి.డబ్ల్యుసి.ఎఫ్.సి.కి సహాయం	-	350.00	-	350.00	-	700.00

కేంద్ర ప్రభుత్వం, ఇతర శాఖల నుండి అంటే డబ్ల్యుడి, సిడబ్ల్యు శాఖ, కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ, డిఆర్‌డిఎ., ఐటిడిఎ, మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లు / మునిసిపాలిటీలు, ఎస్‌సి కార్పొరేషను నుండి ఆర్థిక సహాయంతో సంస్థ పథకాలను పర్యవేక్షించి, అమలు చేయడానికి సంస్థ, హైదారాబాదులో ప్రధాన కార్యాలయాన్ని అన్ని జిల్లాలలోనూ 23 దుర్గాబాయ్ మహిళా శిశు వికాస కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేసింది.

2. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డు, హైదరాబాదు:

కేంద్ర ప్రభుత్వ మహిళా, శిశు సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ పరిధిలో గల కొత్త ఢిల్లీలోని కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డులో ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డు ఒక విభాగంగా,

రాష్ట్రంలో 1954 నుండి పనిచేస్తున్నది. విద్య, ఆదాయాన్ని అందించే శిక్షణ మద్దతు సర్వీసు పథకాల ద్వారా. మహిళా సాధికారతలో వారి పాత్రను పెంపొందించి పటిష్టపరచడానకి వీలుగా వివిధ కార్యక్రమాల క్రింద స్వచ్ఛంద సంస్థలకు ఈ బోర్డు సహాయం అందిస్తున్నది.

బోర్డు ఏర్పాటు:

కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డుతో కేంద్ర పరస్పర ఒప్పందం, సంప్రదింపుల ద్వారా ఒక ఛైర్‌పర్సన్‌తో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం బోర్డును ఏర్పాటు చేసింది. 50 శాతం బోర్డు మెంబర్లను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మరో 50 శాతం బోర్డు మెంబర్లను కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డు నియమిస్తుంది. బోర్డు రోజువారీ పరిపాలనా పనికి ఛైర్‌పర్సన్, బోర్డు కార్యదర్శి నాయకత్వం వహిస్తారు.

స్వచ్ఛంద సంస్థల ద్వారా కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డు పథకాలు / కార్యక్రమాలను అన్నింటిని బోర్డు రాష్ట్రంలో అమలుచేస్తున్నది. ఈ కార్యక్రమాలకు సంబంధించిన నిధులన్నింటినీ కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డు పూర్తిగా భరిస్తున్నది.

రాష్ట్రంలోని స్వచ్ఛంద సంస్థల ద్వారా బోర్డు ఈ క్రింది పథకాలను అమలుచేస్తున్నది.

- **రాజీవ్ గాంధీ జాతీయ క్రెచ్ పథకం**

అల్పాదాయ వర్గాలకు చెందిన ఉద్యోగినులు, అస్వస్థులైన తల్లుల, 0.5 సంవత్సరాల వయో వర్గంలోని పిల్లలకు ప్రాథమిక సేవలను అందించడం కోసం ఈ పథకాన్ని ఉద్దేశించడమయినది. పిల్లల అనుబంధిత పౌష్టికాహారం, వైద్య సహాయ సదుపాయాలు, ఆట సామాగ్రి కోసం, ఇద్దరు క్రెచ్ వర్కర్లకు గౌరవ వేతనం కోసం ఈ పథకం బడ్జెటును సమకూరుస్తున్నది.

- **షార్ట్ స్టే హోమ్స్**

బాధలలో వున్న దోపిడీ/ అత్యాచారాలకు గురైనట్టి మహిళలు, బాలికలకు సామాజిక భద్రత, పునరావాసం కోసం స్వచ్ఛంద సంస్థలు నిర్వహిస్తున్న షార్ట్ స్టే హోమ్స్‌లో కొద్ది కాలం పాటు వసతి సమకూర్చుడమవుతున్నది. సంఘంలో సాధారణ జీవితాన్ని గడపడానికి వీలుగా ఈ హోమ్, ఇన్‌మేట్స్‌కు ఆశ్రయం, కౌన్సిలింగ్, వైద్య రక్షణ, సైక్రియాటిక్ చికిత్స, వృత్తి సంబంధిత చికిత్స, న్యాయ సహాయం, నైపుణ్యాభివృద్ధి శిక్షణ మొదలైన వాటిని అందిస్తుంది.

◆ కుటుంబ కౌన్సిలింగ్ కేంద్రాలు:

దోపిడికి, అత్యాచారాలకు గురైన, కుటుంబంలో అనారోగ్యాన్ని సమస్యలను భర్త/ భార్య/ ఇతర కుటుంబ సభ్యులతో వివాదాలను ఎదుర్కొంటున్న మహిళలకు కౌన్సిలింగ్ సర్వీసులను సమకూర్చేందుకు, లీగల్ రిఫరల్ సేవలను సమకూర్చేందుకు 1984 లో పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టడమయింది. బాధితులకు తగిన సలహాలు, మార్గదర్శకత్వాన్ని సమకూర్చేందుకు ఈ కేంద్రాలలో కౌన్సిలర్లు లభ్యంగా ఉంటారు. ఒక్కొక్క సెంటరుకు రూ.3 లక్షల ఆర్థిక సహాయంతో సహా బోర్డు సహకారాలతో రాష్ట్రంలో 43 ఫ్యామిలీ కౌన్సిలింగ్ సెంటర్లు పని చేస్తున్నాయి.

◆ కండెన్స్‌డ్ కోర్సులు:

విద్యాపరమైన హోదాను పొందడంలో 16-35 సంవత్సరాల వయోవర్గంలోని మహిళలకు ప్రయోజనం కల్పించేందుకు పథకాన్ని ఉద్దేశించడమయింది. లబ్ధిదారులందరూ పాఠశాలలను మధ్యలో మానివేసినవారు, ఎస్ఎస్‌సి తప్పిన బాలికలు. ఈ కోర్సు కాలపరిమితి ఒక సంవత్సరం, 2 సంవత్సరాలు.

◆ అవగాహన కల్పించే కార్యక్రమం:

మహిళలు తమ సమస్యలు, హక్కులు, స్థితిని గురించి తెలుసుకోవడంలో అవగాహన కల్పించేందుకు ఈ కార్యక్రమాన్ని ఉద్దేశించడమయింది. గ్రామీణ, నిరుపేద మహిళల అవసరాలను గుర్తించి, నిర్ణయాలు తీసుకునే ప్రక్రియలో చురుకుగా పాల్గొనేందుకు వారిని సిద్ధం చేయడం ఈ కార్యక్రమం యొక్క లక్ష్యం. కార్యకలాపాలను పటిష్టపరిచేందుకు రెండు రోజుల 'ఫాలో అప్'తో సహా 8 రోజుల క్యాంపును నిర్వహించడమయింది.

◆ స్టేట్ బోర్డు ఎస్టాబ్లిష్ మెంట్:

పైన పేర్కొన్న కార్యక్రమాలన్నింటికీ కేంద్ర సాంఘిక సంక్షేమ బోర్డు పూర్తి ఆర్థిక సహాయాన్ని అందిస్తున్నది. కేంద్ర బోర్టు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య కుదిరిన ఒప్పందం ప్రకారంగా రాష్ట్ర బోర్డు ఎస్టాబ్లిష్‌మెంట్ క్రింద వ్యయాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, సెంట్రల్ బోర్డు 50:50 ప్రాతిపదికపై పంచుకోవడం జరిగింది.

బడ్జెటు కేటాయింపు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నది:

ప్రణాళికేతరం క్రింద మంజూరు చేసిన బడ్జెటు (రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య	సంవత్సరం	మంజూరు చేసిన బడ్జెటు	50శాతం సిఎస్‌డబ్ల్యుబి వాటా	50శాతం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ వాటా
1.	2011-2012	87.12	43.56	43.56
2.	2112-2013	95.84	47.92	47.92
3.	2013-2014	95.84	47.92	47.92

3) ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా కమీషన్:

1998లో నెం. 9వ చట్టం క్రింద 1999 సంవత్సరంలో "రాష్ట్ర మహిళ కమీషన్"లో ఏర్పాటు చేసిన కొన్ని రాష్ట్రాలలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఒకటిగా ఉంది. కమిషను లక్ష్యాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

- వ్యూహాలను రూపొందించడం.
- విధాన మార్పులను సిఫార్సు చేయడం.
- ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో మహిళల ఆర్థిక స్థితిని భరించేందుకు విధాన అమలును సమీక్షించటం.

మహిళలపై అనుచిత పద్ధతులకు పాల్పడిన వారిని విచారించడానికి, జ్యుడీషియల్ కోర్టుగా మహిళలకు సంబంధించిన అంశాలను దర్యాప్తు చేయడానికి లేదా దర్యాప్తు నిర్వహించడానికి కమీషను పూర్తి అధికారాలను కలిగి వుంది. మహిళలకు సంబంధించిన చట్టాలు చాలినన్ని లేకపోవడాన్ని, వాటిలోని లోపాలను కమీషను ప్రశ్నిస్తుంది. కోర్టులలో చట్టాల అమలును పర్యవేక్షిస్తుంది. అట్టి రిక్రూట్‌మెంట్లు, పదోన్నతులలో మహిళలకు సమాన అవకాశాలు ఉండేటట్లు చూడడానికి రిక్రూట్‌మెంట్లను, ప్రమోషన్లను పర్యవేక్షిస్తుంది.

2013-14 సంవత్సరానికి మొత్తం బడ్జెటులో ప్రణాళిక క్రింద ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా కమీషన్ చట్టం అమలు కోసం రూ. 48,50,000/-ల (నలభై ఎనిమిది లక్షల ఎనభై వేల రూపాయలు మాత్రమే) మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళా కమిషను అమలు నిమిత్తం గత సంవత్సరాలలో చేసిన బడ్జెటు కేటాయింపు క్రింది విధంగా వుంది.

క.సం.	2011-12		2012-13		2013-14	
	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
మొత్తం	ఏమీ లేదు	38.50	ఏమీ లేదు	43.00	ఏమీ లేదు	48.50

చట్టంలోని నిబంధనల క్రింద కమిషన్‌కు అందిన ఫిర్యాదులు, పరిష్కార వివరాలు సంవత్సరం వారీగా క్రింది విధంగా వున్నాయి.

వరుస సంఖ్య	సంవత్సరం	అందినఫిర్యాదులు	పరిష్కరించినవి	మిగిలినవి
1.	2010	481	259	222
2.	2011	531	213	318
3.	2012	635	130	505

24-11-1969 తేది గల విద్యా శాఖ జి.ఓ.ఎం.ఎస్. నెం. 841 ద్వారా సహాయక గ్రాంటుగా ఎ.పి.ఎస్.ఎస్.డబ్ల్యు.బి. పరిపాలక వ్యయంతో 50 శాతాన్ని ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సమకూర్చింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, హైదరాబాదులోని మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ కమీషనరు కార్యాలయం ద్వారా మహిళల ఎపిడబ్ల్యుసిఎఫ్‌సిలో పనిచేస్తున్న సిబ్బందికి జీతాల నిమిత్తం 100 శాతం బడ్జెటును సమకూర్చింది.

ఆంధ్రప్రదేవ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, హైదారబాద్‌లోని డబ్ల్యుడి & సిడబ్ల్యు శాఖ కమీషనరు కార్యాలయం ద్వారా రాష్ట్ర మహిళా కమీషనులో పనిచేస్తున్న సిబ్బందికి జీతాల నిమిత్తం 100 శాతం బడ్జెటును సమకూర్చింది.

వికలాంగులు మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

అధ్యాయం - 1

I. పరిచయము :

1983, 1981 సంవత్సరంలో వరుసగా ఆంధ్రప్రదేశ్ వికలాంగుల సంక్షేమ శాఖ మరియు వికలాంగుల సహకార సంస్థగా పిలిచే (ఎపివిసిసి) స్వతంత్ర సంస్థలను ఏర్పాటు చేయడమయింది.

వికలాంగుల సంక్షేమశాఖ అమలు ఎపివిసిసి పరుస్తున్న పథకాల కోసం 2013-14 ఆర్థిక సంవత్సరానికి రూ. 7302.16 లక్షల బడ్జెటు మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది. అందులో ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 2947.66 లక్షలు, ప్రణాళిక క్రింద రూ. 4354.50 లక్షలు ప్రతిపాదించడమయింది.

II. ఆదేశం :

ఈ క్రింది పద్ధతి ద్వారా భిన్న సామర్థ్యం గల వ్యక్తులకు తోడ్పాటు నందించడం

1. ఈ క్రిందివాటిలో వివిధ శాసనాల క్రింద లభించిన హక్కులు, అధికారాల అమలు.
   * 1995, అంగవైకల్యం గల వ్యక్తుల చట్టం అమలు.
   * 1999 జాతీయ ట్రస్ట్ చట్టం అమలు.
2. వివిధ ప్రభుత్వ శాఖలతో బహుళ రంగాల సమన్వయీకరణ
3. వికలాంగులకు విద్య ఉపాధి, పునరావాసం, జీవన స్రవంతిలో ప్రవేశం కల్పించడం.

III. వికలాంగుల కోసం కార్యక్రమాలు :

వికలాంగుల సంక్షేమం కోసం తీసుకొంటున్న చర్యలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి.

ఎ. విద్యాకార్యక్రమాలను ఈ క్రింది వాటి ద్వారా సమకూర్చడమవుతున్నది.

i. ప్రత్యేక అవసరాలతో పిల్లలకు నైవాసిక సంస్థలు, జూనియర్ కళాశాలలు, హాస్టళ్ళు, ఏకీకృత విద్యా వ్యూహం. ప్రీ మెట్రిక్, పోస్ట్‌మెట్రిక్ ఉపకార వేతనాల మంజూరు, ఫీజులను తిరిగి చెల్లించడం.

ii. పుస్తకాలు, సౌందర్య సాధనాల ఛార్జీలు, బోధన, అధ్యయన సామగ్రిలు, కృత్రిమ అవయవాల నిర్వహణ కోసం అలవెన్సులు రవాణా అలవెన్స్‌లు మున్నగు వంటి ఇతర ప్రోత్సహకాలు.

iii. అన్ని నైవాసిక పాఠశాలలో సంగీతం, ఐ.టి.లలో శిక్షణ ఇవ్వడం.

iv. అంధుల శిక్షణా కేంద్రం ద్వారా టీచర్ పూర్వసేవా శిక్షణా కార్యక్రమాన్ని అమలు పరచడమవుతున్నది.

బి. శిక్షణ ఉత్పాదక కేంద్రాల ద్వారా వృత్తి విద్యా శిక్షణ కార్యక్రమాలను ఇవ్వడమవుతున్నది.

సి. వికలాంగులకు కృత్రిమ అవయవాలను సరఫరా చేయడమవుతున్నది.

డి. వికలాంగులకు సంస్థాగత సర్వీసులను అందించి, నిర్వహించడానికి ప్రభుత్వేతర సంస్థలకు సహాయక గ్రాంటును సమకూర్చడమవుతున్నది.

ఇ. పెట్రోల్ సబ్సిడి, వివాహ ప్రోత్సాహకం, ప్రయాణ రాయితీ, ఆర్థిక మద్ధతు పథకాల కోసం సబ్సిడి, వికలాంగులకు ఫించన్లు మొదలైన ఇతర చర్యలు.

ఎఫ్. విద్యా / ఉద్యోగాలలో రిజర్వేషన్.

IV. 2012-13లో సాధించిన విజయాలు :

◆ వికలాంగుల కోసం రిజర్వు చేయబడిన బ్యాక్‌లాగ్ ఖాళీలను భర్తీ చేసుకోవడానికి ప్రభుత్వం ఒక ప్రత్యేక రిక్రూట్‌మెంట్ చర్యను చేపట్టింది. ఈ నియామక కాలాన్ని ఆయా కాలాలలో విస్తరింపచేస్తూ 31-3-2013 వరకు విస్తరింపచేయడం అయింది. 2012-13 వరకు సాధించిన ప్రగతి ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నది.

వరుస సంఖ్య	వివరణ	(2010-11) భర్తీ చేసిన పదవుల సంఖ్య			
		విహెచ్	హెచ్‌హెచ్	ఓహెచ్	మొత్తం
1.	డిఎస్‌సి భర్తీలు	26	17	12	55
2.	డిఎస్‌సి కాని ఇతర భర్తీలు	63	28	19	110
	మొత్తం	**89**	**45**	**31**	**165**

◆ 1995, వికలాంగుల చట్టాన్ని అనుసరించి వికలాంగులకు పదవులలో రిజర్వేషన్ కోసం మూడు కేటగిరీల వికలాంగులలో పరస్పర మార్పిడి కోసం ప్రభుత్వం 26-5-2011 తేది గల డబ్ల్యుసిడి & ఎస్.సి (డిడబ్ల్యు) శాఖ జి.ఓ.ఎం.ఎస్. నెం. 23 ద్వారా ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది.

◆ రిక్రూట్‌మెంట్ నిమిత్తం పదవులలో రిజర్వేషన్ శాతం, పది సంవత్సరాల వయస్సు రాయితీతో సహా వివిధ పదవులకు ఎంపిక కోసం ఎపిఎస్‌ఎస్‌సికి సమర్పించిన దరఖాస్తుల విషయంలో నిర్ణీత దరఖాస్తు రుసుము చెల్లింపు నుండి మినహాయించడానికి వికలాంగులకు రిజర్వేషన్ పథకాన్ని మరో పది సంవత్సరాలు అంటే 2021 మే 31 వరకు పొడిగించాలని ప్రభుత్వం 25.7.2011 తేదీ గల డబ్ల్యుసి డిడబ్ల్యు & ఎస్‌సి (డిడబ్ల్యుఎ1) శాఖ జి.ఓ.యం.యస్ నెం. 22 ద్వారా ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది.

◆ వికలాంగులు సాధారణ వ్యక్తుల మధ్య వివాహాల కోసం 22.7.2011 తేదిగల డబ్ల్యుసిడి

& ఎస్‌సి (డిబ్ల్యు.ఎ1) శాఖ జి.ఓ.ఎం.ఎఎ నెం. 34 ద్వారా వివాహ ప్రోత్సాహక అవార్డును రూ.10,000 నుండి రూ. 50,000 వరకు పెంచింది.

- ప్రభుత్వం, షెడ్యూల్డు కులాలు/షెడ్యూల్డు తెగలతో సమానంగా అందరికి 16-6-2012 తేదీ జి.ఓ.ఎం.ఎస్ నెం. 20, డబ్ల్యుసిడి మరియు ఎస్‌సి (డి.డబ్ల్యు) ద్వారా ఆర్థిక పునరావాస పథకం క్రింద ప్రస్తుతమున్న సబ్సిడి పరిమితిని రూ. 3000/- నుండి రూ. 30,000/-లకు పెంచింది ఆదాయ పరిమితిని రూ. 11,000/- నుండి రూ. 1,00,000/-లు వరకు సవరించింది.
- ప్రభుత్వం 7-12-2012 తేదీన సాంఘిక సంక్షేమ శాఖ (విద్యా-2) శాఖ జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం.39 ద్వారా ప్రభుత్వ హాస్టల్‌లు/సదనాలలోని బోర్డర్లందరికి ఆహార చార్జీలను పెంచింది.
- ప్రభుత్వం 2-2-2013 తేది మహిళా, శిశు, వికలాంగుల, వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ (డి.డబ్ల్యు) జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం. 3 ద్వారా ఉపాధి అవకాశాల కోసం పోటీ పరీక్షలకు హాజరయ్యేందుకు, వికలాంగులైన విద్యార్థులకు హైదరాబాదులో ఒక స్టడీ సర్కిల్‌ను ఏర్పాటు చేసేందుకు, హైదరాబాదులోని వికలాంగుల సంక్షేమ శాఖ డైరెక్టరుకు సూత్రప్రాయంగా అనుమతినిచ్చింది.
- ప్రభుత్వం 4-3-2013 తేదీ ప్రధాన పరిపాలనా (స్వర్వీసులు-డి) శాఖ, జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం. 99 ద్వారా వికలాంగులైన వ్యక్తులకు సంబంధించిన 22వ నియమానికి సవరణను జారీ చేసింది.

V. వ్యవస్థా స్వరూపం :

ఎ. ప్రధాన కార్యాలయం :

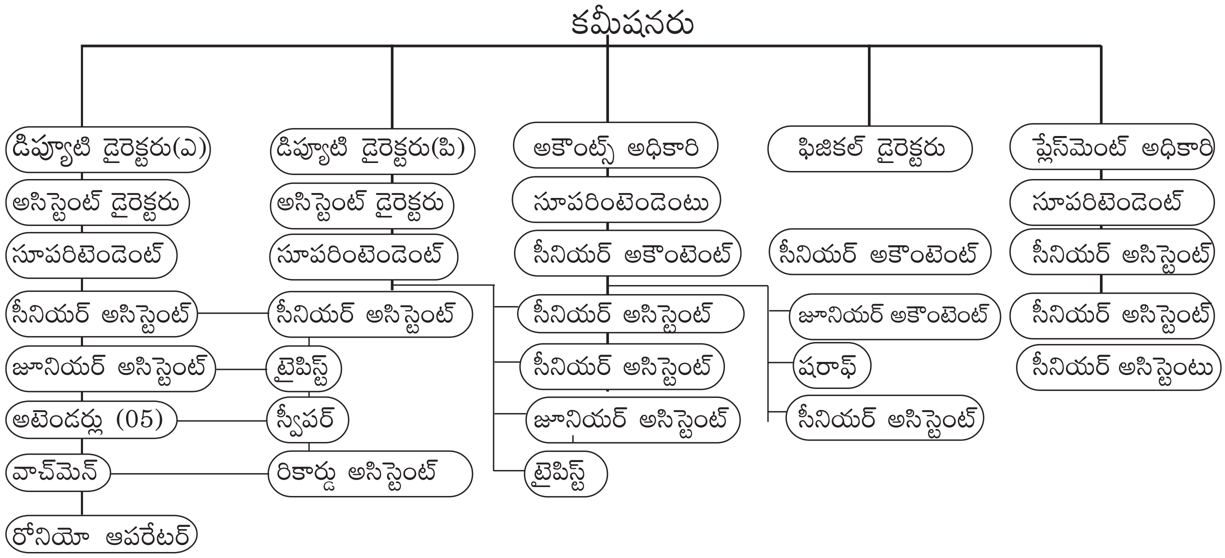

బి. జిల్లా కార్యాలయాలు :

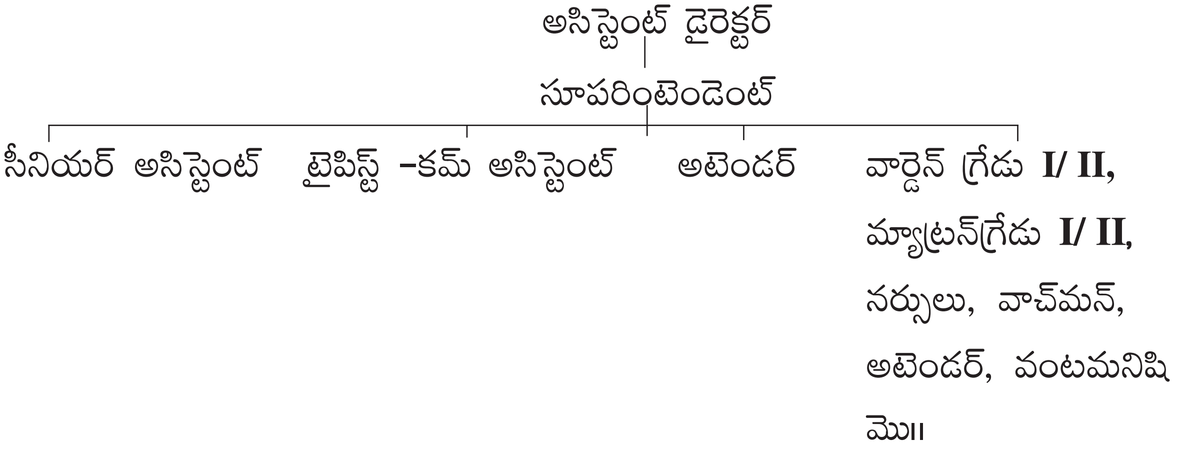

సి. నైవాసిక పాఠశాలలు :

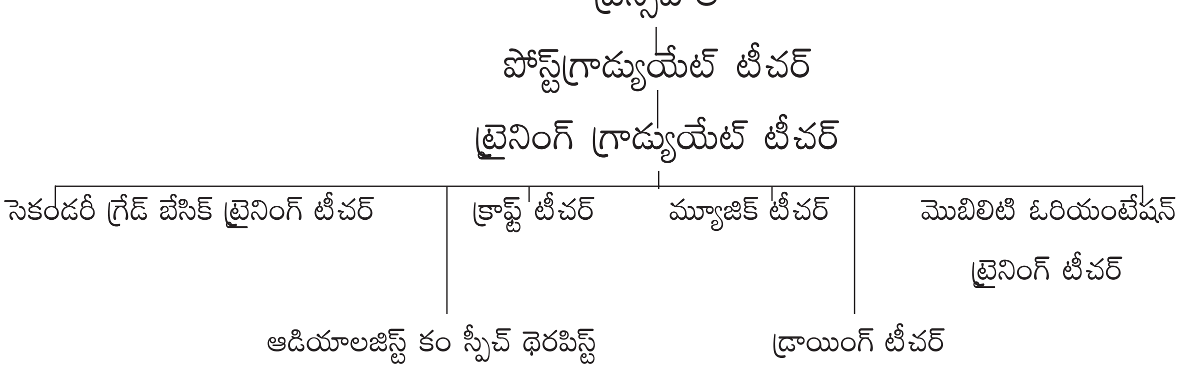

VI. భారీ కార్యక్రమాలు - పథకం వారీ కార్యకలాపాలు :

ఎ. ప్రదాన కార్యాస్థాన కార్యాలయం :

వికలాంగుల సంక్షేమ శాఖకు కమీషనరు అధిపతిగా ఉంటారు. పరిపాలన, ప్రణాళికా, కార్య నిర్వహణ, విధుల నిర్వహణలకు ఆయనకు ఇద్దరు డిప్యూటీ డైరెక్టర్లు, ఇద్దరు అసిస్టెంట్ డైరెక్టర్లు సహాయపడతారు. వివిధ ఇతర విధులను నిర్వహించడంలో కమీషనరుకు ఒక అకౌంట్స్ అధికారి, ఒక ప్లేస్‌మెంట్ అధికారి, ఒక ఫిజికల్ డైరక్టరు అనే ముగ్గురు అధికారులు కూడా సహాయ పడతారు.

ఈ పద్దు క్రింద వ్యయం ప్రధాన కార్యస్థాన కార్యాలయ సిబ్బంది జీత, భత్యాలు, కార్యాలయ ఇతర ఖర్చులను కలిగి ఉంటుంది.

(రూ.లక్షలలో)

వివరాలు	20011-12 అకౌంట్లు	2012-13 సవరించిన అంచనాలు	2013-14 బడ్జెటు అంచనాలు
ప్రణాళికేతరం	115.86	129.48	206.76
ప్రణాళిక	28.09	41.00	-
మొత్తం	143.95	170.48	206.76

బి. జిల్లా కార్యాలయాలు :

జిల్లా కార్యాలయాల పథకం క్రింద జిల్లా కార్యాలయాలు, సంస్థలు, ఇతరపథకాలను చేర్చడమయింది.

(రూ.లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య	అంశము	2011-12 అకౌంట్లు		2012-13 సవరించిన అంచనాలు		2013-14 బడ్జెటు అంచనాలు	
		ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
1.	జిల్లా కార్యాలయాలు	525.63	162.14	743.12	196.51	729.88	242.50
2.	సంస్థలు	593.44	199.05	726.43	247.38	742.73	292.72
3.	ఇతర పథకాలు	68.92	296.02	100.01	156.11	22.00	10.00
	మొత్తం	1187.99	657.21	1569.56	600.00	1494.61	545.22

ఈ పద్దు క్రింద వ్యయంలో జిల్లా కార్యాలయాలలోని సిబ్బంది జీత భత్యాలు, ఇతర కార్యాలయ ఖర్చులు, సంస్థల నిర్వహణ, ఇతర పథకాలు అమలు కలిగిఉన్నాయి.

i. జిల్లా కార్యాలయాలు :

వివిధ కార్యక్రమల క్రింద జిల్లా కార్యాలయాలకు ఈ క్రింది మొత్తాలను కేటాయించడమైంది.

(రూ. లక్షలలో)

వివరాలు	2011-12 అకౌంట్లు	2012-13 సవరించిన అంచనాలు	2013-14 బడ్జెటు అంచనాలు
ప్రణాళికేతరం	1187.99	1569.56	1494.61
ప్రణాళిక	657.21	600.00	545.22
మొత్తం	**1845.20**	**2169.56**	**2039.83**

వికలాంగుల సంక్షేమ సహాయ డైరక్టర్ల సహాయంతో జిల్లాలలో వికలాంగ సంక్షేమ శాఖ పథకాలను జిల్లా కలెక్టర్లు ప్రధానంగా అమలు పరుస్తున్నారు.

ప్రభుత్వ వసతి గృహాలు, సదనాలు నిర్వహణ, వివిధ రకాల ఉపకార వేతనాల మంజూరు, వికలాంగులకు వివాహ ప్రోత్సాహక అవార్డు, విద్యార్థులకు జాతీయ పాఠ్యపుస్తకాలు, నోటు పుస్తకాలు సరఫరా వికలాంగులకు పునరావాసం మొదలగునవి జిల్లా స్థాయిలో ప్రధానంగా అమలు చేసే పథకాలు.

ii. సంస్థలు:

ఎ. హాస్టళ్లు / సదనాలు :

ప్రస్తుతం రాష్ట్రంలో మొత్తం 40 హాస్టళ్ళు, 3 సదనాలు, 4153 మంది బోర్డర్లు/ నివాసితులతో నడుపబడుచున్నది. హాస్టళ్ళు, సదనాలు, రెండింటినీ కలిపి ఈ క్రింద విధంగా చూపడమయింది.

హాస్టళ్లు :

1. శారీరక అంగవైకల్యం గల బాలురు - 17
2. శారీరక అంగవైకల్యం గల బాలికలు - 08
3. శారీరక అంగవైకల్యం గల పురుషులు - 02
4. శారీరక అంగవైకల్యం గల స్త్రీలు - 01
5. అంధులైన పురుషులు - 04

6. బధిరులైన బాలికలు - 01

ప్రత్యేక పాఠశాలలకు అనుబంధ హాస్టళ్ళు

1. బధిరులైన బాలురు/ బాలికలు - 02
2. అంధులైన బాలురు / బాలికలు - 01
3. అంధులైన బాలికలు - 01
4. అంధులైన బాలురు - 01

శిక్షణ - ఉత్పత్తి కేంద్రాలకు అనుబంధ హాస్టళ్ళు (టి.సి.పి.సి.లు)

1. శారీరక, బధిర, అంధులైన వికలాంగ పురుషులు - 02

సదనాలు (హోమ్స్)

1. పురుషులు / స్త్రీలు - 02
2. స్త్రీలు - 01

మొత్తం : 43

వసతి గృహంలో ఉండే బోర్డర్లు/ ఇన్‌మేట్లకు ఉచిత బోర్డింగు, లాడ్జింగు సదుపాయాలు సమకూర్చడం జరిగింది. సబ్బులు, తలనూనె, పడక సామగ్రి, ప్లేట్లు, గ్లాసులు, బట్టలు, పాఠ్యపుస్తకాలు, నోటు పుస్తకాలు మొదలైనటువంటి సదుపాయాలను వారికి ఉచితంగా సమకూర్చడమవుతుంది.

2012-13 సంవత్సరంలో రూ. 2070.84 లక్షలు (ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 1470.84 లక్షలు, ప్రణాళిక క్రింద రూ. 600.00 లక్షల) మొత్తాన్ని మంజూరుచేయడమైనది. 4153 మంది బోర్డర్ల ప్రయోజనం కోసం ప్రస్తుతమున్న 43 హాస్టళ్ళు/సదనాల నిర్వహణ నిమిత్తం 2013-14 సంవత్సరానికి రూ. 2039.83 లక్షల (ప్రణాళికేతర క్రింద రూ.1494.61 లక్షలు, ప్రణాళిక క్రింద రూ. 545.22 లక్షలు) మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

బి. వికలాంగులకు నైవాసిక పాఠశాలలు :

1740 మంది విద్యార్థులతో రాష్ట్రంలో దిగువ తెలిపిన విధంగా 11 నైవాసిక పాఠశాలలు (అంధ విద్యార్థులకు 5, బధిర విద్యార్థులకు 6) ఉన్నాయి.

వరుస సంఖ్య	జిల్లా	అంధులు		బధిరులు	మొత్తం
		బాలికలు	బాలురు/ బాలికలు	బాలికలు/బాలురు	
1.	విశాఖపట్నం	1	–	–	1
2.	అనంతపూర్ (హిందూపూర్)	–	1	–	1
3.	మహబూబ్‌నగర్	–	1	–	1
4.	కరీంనగర్	–	1	1	2
5.	గుంటూరు (బాపట్ల)	–	–	1	1
6.	నల్గొండ (మిరియాలగూడ)	–	–	1	1
7.	ప్రకాశం (ఒంగోలు)	–	–	1	1
8.	విజయనగరం	–	1	1	2
9.	హైదరాబాదు	–	–	1	1
	మొత్తం	**1**	**4**	**6**	**11**

ఈ నైవాసిక పాఠశాలల నిర్వహణకోసం ఈ క్రింది మొత్తాలను సమకూర్చడమవుతుంది.

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య	అంశం	2011-12 అకౌంట్లు		2012-13 సవరించిన అంచనాలు		2013-14 బడ్జెటు అంచనాలు	
		ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	వికలాంగుల కోసం నైవాసిక పాఠశాలలు	394.65	594.67	564.39	500.00	1199.90	–
	మొత్తం	**394.65**	**594.67**	**564.39**	**500.00**	**1199.90**	**-**

బోర్డర్లకు ఉచిత భోజన, వసతి సదుపాయాలు సమకూర్చడమవుతుంది. సబ్బులు, తలనూనె, పడక సామగ్రి, ప్లేటులు, గ్లాసులు, వస్త్రాలు, పాఠ్యపుస్తకాలు, నోటు పుస్తకాలు మున్నగు వాటిని కూడా వారికి ఉచితంగా సమకూర్చడమవుతుంది.

2012-13 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 569.78 లక్షలు, ప్రణాళిక క్రింద 500.00 లక్షలు, మంజూరు చేయడమయింది. ఈ నైవాసిక పాఠశాలల నిర్వహణకు గాను 2013-14 సంవత్సరానికి రూ. 1199.90 లక్షలు ప్రణాళికేతరం క్రింద ప్రతిపాదించడమయింది.

సి. హైదరాబాదులో అంధులకు బోధించె ఉపాధ్యాయుల శిక్షణ కేంద్రం (టిటిసి) :

అంధవికలాంగ విద్యార్థులకు బోధించే ఉపాధ్యాయుల శిక్షణకేంద్రాన్ని 1987-88 సంవత్సరంలో (కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థ) అయిన డెహ్రాడూన్‌లోగల అంధ వికలాంగుల జాతీయసంస్థ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఉమ్మడి ఆధ్వర్యం క్రింద ప్రారంభించడమయినది.

కోఆర్డినేటర్	-	1
లెక్చరర్లు	-	2
నాన్‌గెజిటెడ్	-	2
నాలుగవతరగతి	-	1
మొత్తం	-	**6**

ప్రతిసంవత్సరం 20 మంది అభ్యర్థులను (ఇన్ సర్వీసుకు చెందిన 5 మంది, అంధవికలాంగులు 5 మంది, 10 మంది బయటివారు) హైదరాబాదు, టిసిటివిహెచ్‌లో 2 సంవత్సరాల కాలంపాటు తగు శిక్షణ ఇవ్వటం కోసం ఎంపికచేయడమయినది.

కో ఆర్డినేటర్‌కు గౌరవవేతనం, ఇద్దరు లెక్చరర్ల జీతబత్యాల వ్యయాన్ని డెహ్రాడూన్‌లోని అంధ వికలాంగుల జాతీయ సంస్థ భరిస్తుంది. (ఎన్‌ఐవిహెచ్)

2012-13 సంవత్సరానికి ప్రణాళిక క్రింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రూ. 4.00 లక్షల మొత్తాన్ని నాన్‌గెజిటెడ్, నాలుగవతరగతి సిబ్బంది జీతబత్యాలతో సహా శిక్షణాకేంద్రం నిర్వాహణకోసం సమకూర్చడమయినది. 2013-14 సంవత్సరానికి ఈ కేంద్రం నిర్వాహణకోసం ప్రణాళిక క్రింద రు. 4.00 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

iii. ఇతర పథకాలు :

ఇతర ఆర్థికమద్ధతు పథకాల అమలు కోసం బడ్జెట్ కేటాయింపు ఈ క్రింది విధంగా ఉంది.

(రూ. లక్షలలో)

క్ర. సం.	అంశం	2011-12		2012-13		2013-14	
		అకౌంట్లు		సవరించిన అంచనాలు		బడ్జెటు అంచనాలు	
		ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ప్రీ మెట్రిక్ విద్యార్థులకు బ్రెయిలీ పాఠ్యపుస్తకాల సరఫరా	-	-	0.25	-	0.25	-
2.	సదనాలు, హాస్టళ్ళు, నైవాసిక పాఠశాలలో నోటు పుస్తకాలు, పడక సామాగ్రి, భోదనా సామాగ్రి మొదలైన వాటి సరఫరా	20.70	8.58	21.25	10.00	21.25	10.00
3.	ఐటిఐ, పాలిటెక్నిక్ విద్యార్థులకు పుస్తకాలు, పరికరాలు	-	-	0.25	-	0.25	-
4.	వాయిద్య పరికరాల సరఫరా	-	-	0.25	-	0.25	-
	మొత్తం	20.70	8.58	22.00	10.00	22.00	10.00

ఎ) ప్రీ మెట్రిక్ విద్యార్థులకు బ్రెయిలీ పాఠ్యపుస్తకాల సరఫరా :

హాస్టళ్లలో వుండే విద్యార్థులకు, డేస్కాలర్స్‌కు 1 నుండి 10వ తరగతి వరకు చదువుతున్న అంధ విద్యార్థులకు ప్రభుత్వం ఉచితంగా పాఠ్యపుస్తకాలు సరఫరా చేస్తున్నది.

2012-13 సంవత్సరంలో సవరించిన అంచనాలలో ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 0.25 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమైనది. 2013-14 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద 0.25 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

బి) హాస్టల్ విద్యార్థులకు నోటు పుస్తకాలు, పడక సామాగ్రి, స్టడీ మెటీరియల్ సరఫరా :

సదనాలు, హాస్టల్‌లలో నివసిస్తున్నటువంటి విద్యార్థులకు నోటు పుస్తకాలు నైవాసక పాఠశాలలో నివసిస్తున్న బధిరులకు సంబంధిత నోటు పుస్తకాలు, అంధులకు బ్రైలీ షీట్లను, బెడ్డింగ్ మెటీరియల్‌ను, ట్రంకు పెట్టెలను, ప్లేటులు, గ్లాస్‌లను, లైబ్రరీ పుస్తకాలను మరియు స్టేషనరీలైన జామెంట్రీ బాక్స్, స్కేల్స్, అవుట్‌లైన్ మ్యాపులు, పెన్సిళ్లు, రబ్బరులను మరియు భోదనా సామాగ్రిని 9వ తరగతి - 10వ తరగతి విద్యార్థులకు ఇవ్వడం జరుగుతున్నది.

4153 మంది విద్యార్థులకు వర్తింప చేయడానికి 2012-13 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 21.25 లక్షల, ప్రణాళిక క్రింద రూ. 10.00 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమయినది. 4153 మంది విద్యార్థులకు వర్తింప చేయడానికి 2013-14 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 21.25 లక్షలు, ప్రణాళిక క్రింద రూ. 10.00 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

సి) సంగీత వాయిద్యాల సరఫరా :

తల్లిదండ్రులు/ గార్డియన్ల వార్షిక ఆదాయం రూ. 1,00,000/-ల కంటే తక్కువ ఉన్న ప్రభుత్వ సంగీత కళాశాలల విద్యార్థులకు/ వృత్తి కళాకారులకు రూ. 1,000/- మించని విలువ గల సంగీత వాయిద్యాలను ఉచితంగా సమకూర్చడమవుతుంది.

2012-13 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 0.25 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమయింది. 2013-14 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 0.25 లక్షలు 25 మంది విద్యార్థులు/వృత్తి కళాకారుల ప్రయోజనం కోసం ప్రతిపాదించడమయింది.

3. ఆర్థిక పునరావాసం, విచక్షణాత్మక గ్రాండ్లు:

ఎ) ఆర్థిక పునరావాసం :

ఈ పథకం క్రింద వికలాంగుల తల్లిదండ్రులు/గార్డియన్ల వార్షిక ఆదాయం రూ. 1,00,000/- ల కంటే తక్కువగా ఉన్నవారికి ఒక్కొక్క వ్యక్తికి వారు బతుకుతెరువు ఏర్పాటు చేసుకునేందుకు వీలుగా రూ. 30,000/-లకు మించని సబ్సిడీ మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమవుతుంది. ఈ మొత్తాన్ని ఉచిత గ్రాంటుగానో లేదా (ఈ పథకం మొత్తం వ్యయంలో) మిగిలిన శాతం మేర బ్యాంకు రుణంతో లేదా సబ్సిడిగానో మంజూరు చేయడం జరుగుతుంది.

2012-13 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 98.00 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమైనది. 2013-14 సంవత్సరానికి ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 298.00 లక్షల మొత్తాన్ని 993 మంది వికలాంగుల ప్రయోజనం కోసం ప్రతిపాదించడమయింది.

బి) విచక్షణాత్మక గ్రాంట్లు :

బ్రెయిలీ లిపి పితామహుడు, అంధుల పూజ్యుడు, లూయి బ్రెయిలీ జన్మదినోత్సవాన్ని ప్రతీ సంవత్సరం జనవరి 4వ తేదీన ప్రతీ జిల్లాలోను జరుపుకోవడమవుతున్నది. ఈయన జన్మదిన వేడుకలను జిల్లాలలో ప్రభుత్వ ఉత్సవంగా జిల్లా కలెక్టర్లు నిర్వహిస్తున్నారు. వీటిని జిల్లాలో ఒకే ఒక చోట జిల్లాలో పనిచేస్తున్న అంధవికలాంగుల సంఘాల ప్రతినిధులకు ప్రమేయం కల్పించడం ద్వారా నిర్వహించడం జరుగుతున్నది. విచక్షణాత్మక గ్రాంట్ల క్రింద కేటాయించే బడ్జెట్టును ఇందు నిమిత్తం వినియోగించడం జరుగుతున్నది.

2013 జనవరి, 4వ తేదీ వేడుకను జరుపుకోవడానికై 2012-13 సంవత్సరానికి గాను ప్రణాళికేతర క్రింద 1.50 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడం జరిగింది. 2014 జనవరి, 4వ తేదీ వేడుకను జరుపుకోవడానికై 2013-14 సంవత్సరానికి గాను ప్రణాళిక క్రింద రూ. 2.00 మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడం జరిగింది.

4) వివాహ ప్రోత్సాహక అవార్డులు, పెట్రోలు సబ్సిడి

ఎ) వివాహ ప్రోత్సాహక అవార్డులు

సాంఘిక సమైక్యత, సాంఘిక సంస్కరణల కోసం వికలాంగులు మరియు సాధారణ వ్యక్తుల మధ్య వివాహాలను ప్రోత్సహించేందుకు ఒక సాధారణ వ్యక్తి వికలాంగ వ్యక్తిని వివాహం చేసుకున్నట్లయితే, వారిద్దరిలో ఒకరికి నగదు ప్రోత్సాహక బహుమతిని మంజూరు

చేయడమవుతుంది. ప్రభుత్వం 19-6-2008 తేదీ, డబ్ల్యుడిసిడబ్ల్యు & డిడబ్ల్యు (డిడబ్ల్యు-ఎ1) శాఖ, జిఓఎంఎస్ నెం. 18 ద్వారా 2008-09 నుండి వికలాంగులు మరియు సాధారణ వ్యక్తులకు మధ్య జరిగే వివాహాలకు వివాహ ప్రోత్సాహక అవార్డును రూ. 3,000/- ల నుండి రూ. 10,000/-లకు పెంచింది. దరిమిలా ప్రభుత్వం జిఓఎంఎస్ నెం. 34 ఉత్తరువు తేదీ 22.7.2011 ద్వారా వివాహ ప్రోత్సాహక అవార్డులను రూ. 10,000/-ల నుండి రూ. 50,000/-లకు ఉత్తరువు జారీ అయిన తేదీ నుండి పెంచింది.

2012-13 సంవత్సరంలో ప్రణాళిక క్రింద ఒక్కొక్క జంటకు రూ. 10,000/-ల చొప్పున రూ. 154.10 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమయింది.

2013-14 సంవత్సరంలో ఒక్కొక్క జంటకు రూ. 50,000/-ల చొప్పున 1560 మంది లబ్ధిదారులకు ఈ పథకం క్రింద ప్రణాళికలో రూ. 780.00 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

బి) పెట్రోల్ / డీజిల్ కొనుగోలు :

ఏడాదికి రూ. 24,000/- ఆదాయం కలిగివుండి, మోటారు బిగించిఉన్న వాహన యజమానులు అయిన వికలాంగులకు పెట్రోల్ / డీజిల్ కొనుగోలుకై అయ్యే వాస్తవ వ్యయంపై ఈ క్రింది సూచించిన విధంగా 50 శాతం సబ్సిడిని మంజూరు చేయడం జరుగుతున్నది.

వాహన రకం	నెలకు అనుమతించిన లీటర్ల సంఖ్య
2. అంతకు తక్కువ అశ్వశక్తి గల వాహనాలకు	15 లీటర్లు
2 కంటే పై బడి అశ్వశక్తి గల వాహనాలకు	25 లీటర్లు

పెట్రోలు / డీజిల్ కొనుగోలుపై సబ్సిడీని వాహనం గల వికలాంగులు తమ ఇంట నుండి పని స్థలానికి వెళ్ళేందుకు, తిరిగి వచ్చేందుకు, అతనికి/ఆమెకు అవసరమయితే తమ దైనందిన కార్యకలాపాల కోసం మాత్రమే లభ్యంగా ఉంచడం అవుతుంది.

2012-13 సంవత్సరానికి ప్రణాళిక క్రింద రూ. 2.00 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరుచేయడం జరిగింది. 2013-14 సంవత్సరానికి గాను 152 మంది వికలాంగ ఉద్యోగులకు ప్రయోజనం కల్పించడానికై ప్రణాళిక క్రింద రూ. 2.44 లక్షల మొత్తాన్ని ఈ పథకం క్రింద ప్రతిపాదించడమైనది.

5. ఉపకార వేతనాలు :

వికలాంగులైన విద్యార్థులకు వివిధ రకాల ఉపకారవేతనాల కోసం బడ్జెట్ కేటాయింపును ఈ క్రింది చూపడమయింది.

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య	అంశం	2011-12 అకౌంట్లు		2012-2013 సవరించిన అంచనాలు		2013-14 బడ్జెటు అంచనాలు	
		ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
1.	1 నుండి 10 వ తరగతులకు ప్రీమెట్రిక్ స్కాలర్‌షిప్పులు	–	128.19	–	199.00	–	199.00
2.	మానసిక వికలాంగులైన పిల్లలకు స్కాలర్ షిప్పులు	–	23.00	–	200.00	–	200.00
3.	పోస్ట్‌మెట్రిక్ విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్‌లు & స్టైఫండ్	–	320.76	–	500.00	–	500.00
4.	టైపు రైటింగ్, షార్ట్ హేండ్ పరీక్షలు, ఇతర పోటీ పరీక్షలకు కోచింగ్	–	–	–	1.00	–	1.00
	మొత్తం	**-**	**471.95**	**-**	**900.00**	**-**	**900.00**

i) 1 నుండి 10 వ తరగతి వారికి ప్రీమెట్రిక్ స్కాలర్ షిప్పులు :

2008-09 సం॥ నుండి తల్లిదండ్రుల వార్షిక ఆదాయం రూ. 1,00,000/-ల కంటే తక్కువ ఉన్న 1 నుండి 10వ తరగతి చదువుతున్న వికలాంగ విద్యార్థులకు ప్రీ మెట్రిక్ స్కాలర్ షిప్పులను, ప్రభుత్వం 24-11-2008 తేది మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమం, వికలాంగుల సంక్షేమ శాఖ జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం. 44 లో పెంచింది.

ఇతర అలవెన్సులు, స్కాలర్‌షిప్‌ల రేట్లు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి

తరగతి	నెలకు ఉపకారవేతనం	నెలకు ప్రయాణ అలవెన్స్ (శారీరక వికలాంగులకు	ప్రోస్థటిక్/ ఆర్థోపెటిక్ సాధనాల నిర్వహణకు నెలకు (శారీరక వికలాంగులకు మాత్రమే)	నెలకు రీడర్ల అలవెన్స్ (అంధులకు మాత్రమే)
1	2	3	4	5
	రూ.	రూ.	రూ.	రూ.
1 నుండి 5 వరకు	70/-	50/-	25/-	25/-
6 నుండి 8 వరకు	100/-	50/-	25/-	25/-
9 నుండి 10 వరకు	182/-	50/-	25/-	50/-

17,008 మంది విద్యార్థులకు ప్రయోజనం చేకూర్చడానికై 2012-13 సంవత్సరానికి ప్రణాళిక క్రింద రూ. 199.00 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడం జరిగింది. 17,008 మంది విద్యార్థులకు ప్రయోజనం కల్పించడానికై 2013-14 సంవత్సరానికి రూ. 199.00 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రణాళిక క్రింద ప్రతిపాదించడం జరిగింది.

ii. మానసిక వికలాంగులైన పిల్లలకు స్కాలర్ షిప్పులు :

తల్లిదండ్రులు/ గార్డియన్ల వార్షిక ఆదాయం రూ. 1,00,000/- ల కంటే తక్కువ ఉన్న మానసిక వికలాంగులైన పిల్లలకు వారికి ఉద్దేశించినటువంటి ప్రత్యేక పాఠశాలల్లో చేరిన, ఒక్కొక్క పిల్లవానికి ఏడాదికి రూ. 1,000/-ల స్కాలర్ షిప్పును మంజూరు చేయడమవుతుంది. ఈ పథకం కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి సహాయ గ్రాంటు పొందనటువంటి ప్రభుత్వేతర సంస్థలు నడుపుతున్న ప్రత్యేక పాఠశాలల్లో చేరిన మానసిక వికలాంగులయిన పిల్లలకు మాత్రమే పరిమితం చేయడం జరిగింది.

20,000 మంది పిల్లల ప్రయోజనార్థం 2012-13 సంవత్సరంలో ప్రణాళిక క్రింద రూ. 200.00 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడం జరిగింది. 2013-14 సంవత్సరానికి గాను 20,000 మంది మానసిక వికలాంగులైన పిల్లలకు ప్రయోజనం చేకూర్చడానికై ప్రణాళిక క్రింద రూ. 200.00 లక్షల మొత్తాన్ని ఒక్క లబ్ధిదారునికి రూ. 1,000/- చొప్పున ప్రతిపాదించడమయింది.

సి) పోస్ట్ మెట్రిక్ విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్‌లు & స్టైఫండ్‌లు :

తలిదండ్రుల/సంరక్షకుల వార్షిక ఆదాయం రూ. 1,00,000/-కు మించని విద్యార్థులకు, 2008-09 సంవత్సరం నుండి 03.07.2008 తేదీ నాటి జి.వో.నెం. 21 మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంరక్షణ & వికలాంగుల సంక్షేమం (డి.డబ్ల్యు.ఎ1) శాఖ ద్వారా షెడ్యూల్డ్ తరగతుల విద్యార్థులకు సమానంగా వికలాంగులకు పోస్ట్‌మెట్రిక్ స్కాలర్‌షిప్‌లను, ట్యూషన్ రీయింబర్స్‌మెంట్‌ను ప్రత్యేక ఫీజును ప్రభుత్వం పెంచింది.

ఎం.టి.ఎఫ్ & ఆర్.టి.ఎఫ్ రెండింటికి. పోస్ట్ మెట్రిక్ స్కాలర్‌షిప్‌లను కేటాయించుటకు, విడుదల చేయుటకు యస్.హెచ్ (55) ప్రకారం ప్రత్యేకంగా ప్రధాన పద్దును కొత్తగా ఏర్పాటు చేయడమైనది.

2012-13 సంవత్సరంకుగాను విద్యార్థులకు లబ్ధిచేకూరేందుకు రూ. 500.00 లక్షలను ప్రణాళిక క్రింద మంజూరు చేయడమయింది. 2013-14 సంవత్సరంకుగాను రూ. 500.00 లక్షలను ప్రతిపాదించడమైనది.

6. వికలాంగులకు జూనియర్ కళాశాల:

i) బధిరులకు జూనియర్ కళాశాల, బాపట్ల:

గుంటూరుజిల్లా బాపట్లలో వున్న బధిరుల నైవాసిక పాఠశాల స్థాయిని అప్‌గ్రేడ్ చేస్తూ అదనపు సిబ్బంది లేకుండా 40 మంది విద్యార్థులతో ఇంటర్‌మీడియట్ తరగతులను 4.2.1998 తేదిగల డబ్ల్యు.డి.అండ్ సి.డబ్ల్యు (డబ్ల్యు.హెచ్ డెస్క్) శాఖ ఎం.ఎస్.నెం.11 జి.ఓ. ద్వారా ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

ii) అంధులకు జూనియర్ కళాశాల, మహబూబ్ నగర్:

మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలో వున్న అంధుల నైవాసిక పాఠశాలను అదనపు సిబ్బంది లేకుండా మంజూరైన 40 మంది విద్యార్థులతో ఇంటర్ మీడియట్ తరగతులను ఏర్పాటు చేయడానికై 3.2.2003 తేదిగల డబ్ల్యు.డి.అండ్ సి.డబ్ల్యు (డిబ్ల్యు) శాఖ ఎం.ఎస్.నెం.6 జీఓ. ద్వారా అప్‌గ్రేడ్ చేయడమయింది.

బధిరుల జూనియర్ కళాశాల నిర్వహణ కోసం ఈ క్రింది మొత్తాలను కేటాయించడం జరిగింది.

(రూ.లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య	అంశం	2011-12 అకౌంట్లు		2012-13 సవరించిన అంచనాలు		2013-14 బడ్జెటు అంచనాలు	
		ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
1.	బధిరులకు జూనియర్ కళాశాల	-	2.63	-	3.50	-	16.84
	మొత్తం	**-**	**2.63**	**-**	**3.50**	**-**	**16.84**

2012-13లో ప్రణాళిక క్రింద రూ.3.50 లక్షల మొత్తాన్ని మంజూరు చేయడమయింది. జూనియర్ కళాశాలల్లో ఆవర్తన, అనావర్తన వ్యయాన్ని భరించడానికిగాను 2013-14 సంవత్సరానికిగాను ప్రణాళిక క్రింద రూ.16.84 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

7. ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోని వృద్ధులకు జాతీయ విధానాన్ని అమలుపరచడం:

వయోవృద్ధుల జాతీయ విధానంపై జాగృతిని కల్పించి పర్యవేక్షించడానికి, రాష్ట్ర, జిల్లా స్థాయిలలో ప్రతి సంవత్సరం అక్టోబరు, 1వ తేదీన ప్రపంచ వయోవృద్ధుల దినోత్సవంగా జరుపుకోవడానికై 2012-13 సంవత్సరానికి రూ.5.00 లక్షల మొత్తాన్ని కేటాయించడం జరిగింది. 2013-14 సంవత్సరానికి రూ. 15.00 లక్షల మొత్తాన్ని కేటాయించడం జరిగింది.

8. వికలాంగులకు స్పోర్ట్స్ మీట్ :

వికలాంగులలోని స్వతస్సిద్ధ ప్రతిభను వెలికి తీయడానికిగాను భారత ప్రభుత్వం, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వికలాంగుల క్రీడలను ప్రోత్సహిస్తున్నాయి. రాష్ట్ర, జిల్లా స్థాయిలలో వికలాంగులకు క్రీడలను నిర్వహించడానికై 2012-13 సంవత్సరానికిగాను రూ.5.00 లక్షల మొత్తాన్ని కేటాయించడం జరిగింది. 2013-14 సంవత్సరానికి రూ.20.00 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడం జరిగింది.

9. హాస్టల్/సదనాలు, వైవాహిక పాఠశాలలకు భవనాల నిర్మాణం:

2012-13 సం॥లో రూ. 1500.00 లక్షల మొత్తాన్ని సమకూర్చడమయింది. వికలాంగుల సంక్షేమ శాఖ క్రింద పనిచేస్తున్న ప్రస్తుత భవనాల స్థాయిని పెంచేందుకు కకొత్త భవనాల నిర్మాణం కోసం 2013-14 సంవత్సరంలో ప్రణాళిక క్రింద రూ. 1300.00 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రతిపాదించడమయింది.

అధ్యాయం - 2
2013-2014 బడ్జెటు ఫలితాలు
శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 నిర్వహణ వ్యయం			నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్‌వాస్తవాలు.
			ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు				
1	2	3	4	4	4	5	6	7	8
1.	ప్రధాన కార్యస్థానాల కార్యాలయం	ప్రధాన కార్యస్థానాల కార్యాలయాలకు వికలాంగుల సంక్షేమ కమీషనరు అధిపతిగా వుంటారు ఆయన నిర్దేశకునిగాను, పర్యవేక్షకుడిగాను మరియు ప్రధాన బడ్జెట్ నియంత్రణ అధికారిగా కూడా వ్యవహరిస్తారు	206.76	-	-	సహాయ డైరెక్టరు/నైవాసిక పాఠశాలల ప్రధాన ఉపాధ్యాయులతో నెలవారీ సమీక్షా సమావేశాలు. వికలాంగుల కోసం పనిచేస్తున్న అన్ని సంస్థలలో వార్షిక తనిఖీలు ఉపాధి, విద్యలో రిజర్వేషన్ల అమలును పర్యవేక్షించుట. ఇతర శాఖల దారిద్య నిర్మూలన పథకాలలో వికలాంగుల కొరకు ప్రత్యేకించిన నిధులపై పర్యవేక్షణ	శాఖ సామర్థ్యాన్ని మెరుగు పరచడం	సంవత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు
2.	జిల్లా కార్యాలయాలు ఎ) జిల్లా కార్యాలయాలు	సిబ్బంది ఖర్చులు	729.13	242.50	-	హాస్టళ్ళు, ఎన్.జి.ఓ. సంస్థల, మరియు స్కాలర్‌షిప్పుల తనిఖీ, ఆర్థిక మద్దతు పథకాల మంజూరు ఇతర శాఖలలో దారిద్ర్య నిర్మూలన పథకా లలో 3% ప్రత్యేక నిధుల పర్యవేక్షణ	సామర్థ్యాన్ని మెరుగు పరచడ మయింది	స ం వ త్స ర ం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు

అధ్యాయం - 2

2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు

శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 వ్యయం ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్కువాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
బి.	హాస్టళ్ల నిర్వహణ	ప్రభుత్వ హాస్టళ్లలో పిల్లలను చేర్చుటకు సౌకర్యాలు మరియు సిబ్బంది ఖర్చులు	742.73	288.72	-	4153 విద్యార్థులతో 40 హాస్టళ్లు, 3 సదనాలు	- విద్యను కొనసాగించుటకు విద్యార్థులకు విద్యను సమకూర్చడం - వారిపై వారికి నమ్మకం కలిగించడం - 100% ఫలితాలను పొందడం	సంత్సరం పొడవునా	సకాలంలో సౌకర్యాలను కల్పించుట
సి.	హైదరాబాదులోని అంధ విద్యార్థుల ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ కేంద్రం (టి.పి.టి.వి.హెచ్)	శిక్షణ ఇచ్చే సిబ్బంది అభివృద్ధి చేయుటకు ప్రత్యేక పద్ధతులు, విధానం ద్వారా అంధ విద్యార్థులకు బోధించడానికి ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ	-	4.00		ప్రత్యేకవిద్యలో 20 మంది ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ	పాఠశాలల్లో అంధ విద్యార్థులకు బోధించడం	సంత్సరం పొడవునా	ఏమీలేదు
	ఇతర పథకాలు 1) ఆర్థిక మద్ధతు పథకాలు	-వ్యాపారం చేసుకోవడానికి వికలాంగులకు సబ్సిడీ - వికలాంగ అడ్వకేట్లకు ఆర్థిక సహాయం - ప్రతి సంవత్సరం జనవరి 4వ తేదీన రాష్ట్ర స్థాయి, జిల్లాస్థాయిలో లూయిస్ బ్రెయిలీ జన్మదిన ఉత్సవాలను	1082.44	-	-	2705	- జీవనాన్ని కొనసాగించుటకు వనరులను అందించడం -పుస్తకాల కొనుగోలు బార్ కౌన్సిల్ లో ప్రవేశం కోసం ఆర్థిక సహాయం సమకూర్చడం	- సంత్సరం పొడవునా	- సకాలంలో విడుదల పరిపాలక మంజూరు

అధ్యాయం - 2

2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు

శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 వ్యయం			నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్/వాస్తవాలు.
			ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు				
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
		నిర్వహించడం - ప్రతి సంవత్సరం డిసెంబరు 3వ తేదీన వికలాంగుల అంతర్జాతీయ దినోత్సవ సందర్భంలో రాష్ట్రస్థాయి, జిల్లా స్థాయి ఉత్సవాలను నిర్వహించడం - ప్రోత్సాహక అవార్డుల ద్వారా వికలాంగులు మామూలు వ్యక్తులతో సమీకృతం కావడాన్ని ప్రోత్సహించడం -వికలాంగులు ఇంటి నుండి పనిచేస్తున్న ప్రదేశానికి, మళ్లీ ఇంటికి వెళ్లడానికి వీలుగా పెట్రోలు/డీజిలు కొనుగోలు వాస్తవ ఖర్చుపై 50శాతం సబ్సిడీని సమకూర్చడం					- సమాజంలో ప్రధాన జన జీవన ప్రవంతి లోకి తేవడం కోసం వికలాంగులను వివాహమాడడానికి సాధారణ వ్యక్తులను ప్రోత్సహించడం.	సంత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు

అధ్యాయం - 2
2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు
శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 వ్యయం ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్‌వాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
2.	విద్య మద్దతు పథకాలు	- అంధ విద్యార్థులకు బ్రెయిలీ పాఠ్యపుస్తకాల ప్రింటింగ్ సరఫరా - హాస్టళ్లు, నైవాసిక పాఠశాలలో చదువుతున్న విద్యార్థులకు నోటు పుస్తకములు సరఫరా బెడ్డింగ్ వస్తువులు, ట్రంక్ పెట్టెలు, ప్లేట్లు, గ్లాసులు సరఫరా, వికలాంగ విద్యార్థులకు ఆర్థిక సహాయం. - ఐటిఐ, పాలిటెక్నిక్ కోర్సులు చదువుతున్న వికలాంగ విద్యార్థులకు పుస్తకాలు, సాధనాలు కొనుగోలు చేయడానికి ఆర్థిక సహాయం - సంగీత వాయిద్యాల కొనుగోలు కోసం సంగీత కళాశాలలో చదువుతున్న అంధ విద్యార్థులకు, ఆర్థిక సహాయం	22.75	10.00	- -	5923	- వ్యయ ప్రమేయం గల కదలికలకు సంబంధించిన భారాన్ని వికలాంగులపై తగ్గించడం - మెరుగైన ఫలితాలను సాధించుటకు ఫీ రియంబర్స్‌మెంట్, పరికరాలు, సంగీత పరికరాలు, అవసరమైన పాఠ్య పుస్తకాలు, నోటు పుస్తకాలు ఏర్పాటు చేయటం.	సంవత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు

అధ్యాయం - 2

2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు

శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 వ్యయం ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్/వాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
		- పోస్ట్ మెట్రిక్ కోర్సులు చదువు తున్న వికలాంగ విద్యార్థులకు ట్యూషన్ రుసుమును మంజూరు చేయడం.						సంత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు
3.	వికలాంగుల విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్‌లు	- విద్యను కొనసాగించటానికి వికలాంగ విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడం కోసం 1 నుండి 10వరకు చదువుతున్న విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్‌లు	-	400.00	-	37008		సంత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు

అధ్యాయం - 2

2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు

శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 వ్యయం ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్‌వాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
		-పాఠశాలకు వంపడాన్ని ప్రోత్సహించడం కోసం మానసిక వికలాంగుల విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్‌లు -మెరుగైన ఉపాధి అవకాశాల కోసం టైపు రైటింగ్, షార్ట్ హ్యాండ్ పరీక్షలు, ఇతర పోటీ పరీక్షలలో కోచింగ్ తీసుకుంటున్న విద్యార్థులకు రుసుము తిరిగి చెల్లించుట.					- వికలాంగులకు ఉన్నత విద్యను సమకూర్చడం - వారిపై వారికి నమ్మకం కలిగించడం - 100% ఫలితాన్ని సాధించుటకు నాణ్యమైన విద్యను సమకూర్చడం	సంవత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు

అధ్యాయం - 2
2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు
శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 వ్యయం			నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్కు/వాస్తవాలు.
			ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు				
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
4.	వికలాంగులకు ప్రభుత్వ నైవాసిక పాఠశాలలు	సిబ్బంది ఖర్చులు మరియు విద్యార్థులకు సౌకర్యాలు	1199.90	-	-	1640	- గృహాలలో వసతి సదుపాయాల అభివృద్ధి - సర్వీసుల స్థాయిని పెంచడం, ఆధునీకరించడం మరియు గృహాలలో కనీస సదుపాయాలను ఏర్పాటు చేయడం - వృత్తి శిక్షణ, మరియు ఇతర ఉపాధి ప్రాముఖ్యతగల కోర్సులనుప్రవేశపెట్టుట	సంవత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు

అధ్యాయం - 2

2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు

శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-2014 వ్యయం			నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్కు/వాస్తవాలు.
			ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు				
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
							-పిల్లల/బాలల మరియు సంస్థల పర్యవేక్షణకు కంప్యూటరీకరించిన వని తీరును ప్రవేశ పెట్టుట - విద్యను కొనసాగించడానికి విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడం - వారిపై వారికి నమ్మకాన్ని కలిగించడం - 100% ఫలితాలను సాధించుటకు నాణ్యమైన విద్యను సమకూర్చడం.		

అధ్యాయం - 2
2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు
శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-2014 వ్యయం ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్‌వాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
5.	పోస్ట్‌మెట్రిక్ చదువుతున్న వికలాంగుల విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్‌లు (ఆర్‌టిఎఫ్ & ఎంటిఎఫ్)	పోస్ట్‌మెట్రిక్ చదువుతున్న వికలాంగుల విద్యార్థులకు స్కాలర్‌షిప్‌లు	-	500.00	-	2550	1. విద్యను కొనసాగించడానికి విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడం 2. వారిపై వారికి నమ్మకాన్ని కలిగించడం 3. 100% ఫలితాలను సాధించుటకు నాణ్యమైన విద్యను సమకూర్చడం.	సంవత్సరం పొడవునా	2009-10 బడ్జెట్ అంచనాలలో బడ్జెటును సమకూర్చలేదు.
6.	బధిరులకు జూనియరు కళాశాలలను ప్రారంభించడం, నిర్వహణ	సిబ్బంది ఖర్చులు మరియు విద్యార్థులకు సౌకర్యాలు	-	16.84	-	80	- విద్యను కొనసాగించడానికి, విద్యార్థులను ప్రోత్సహించడం - వారిపై వారికి నమ్మకం కలిగించడం. - 100% ఫలితాన్ని సాధించుటకు నాణ్యమైన విద్యను సమకూర్చడం.	సంవత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు

అధ్యాయం - 2
2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు
శాఖ పేరు : వికలాంగుల సంక్షేమ మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 వ్యయం ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్‌వాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
7.	వికలాంగులకోసం పాఠశాలలు/సదనాలు/భవనాలు నిర్మాణం	వికలాంగులు సులభంగా ప్రవేశించడం కోసం అవరోధాలు లేకుండా సంస్థలకు శాశ్వత గృహాల నిర్మాణం	-	1300.00	-	వికలాంగులు సులభంగా ప్రవేశించడం కోసం శాశ్వత గృహాల నిర్మాణం 18 సదనాలు	శాశ్వత భవనాలు నిర్మించటం	సంత్సరం పొడవునా	2009-10 బడ్జెట్ అంచనాలలో బడ్జెట్‌ను సమకూర్చ లేదు.
8.	ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని వృద్ధులకు జాతీయ పాలసీని అమలు పరచడం	వృద్ధుల హక్కులు, సౌకర్యాలపై వారికి అవగాహనను కల్గించడం	-	15.00	-	జాగూరకతను కల్గించుట మరియు ప్రతి సంవత్సరం జిల్లా రాష్ట్ర స్థాయిలో ప్రపంచ వృద్ధుల దినోత్సవాన్ని నిర్వహించుట	మెరుగైన సేవలను ఏర్పాటు చేయడం	సంత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు
9.	వికలాంగులకు స్పోర్ట్స్ మీట్స్	వికలాంగులకు జిల్లా రాష్ట్ర స్థాయిలలో క్రీడల పోటీలను నిర్వహించుట	-	20.00	-	ప్రతిసంవత్సరం జిల్లా, రాష్ట్ర స్థాయిలలో క్రీడల పోటీలను నిర్వహించుట	వికలాంగులను ప్రోత్సహించుట	సంత్సరం పొడవునా	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు
	మొత్తం		2901.27	3879.50					

0.00

అధ్యాయం - 2

అనుబంధం - 1

2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు

శాఖపేరు : ఆంధ్రప్రదేశ్ వికలాంగుల సహకార సంస్థ

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 నిర్వహణ వ్యయం: ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	2013-14 నిర్వహణ వ్యయం: ప్రణాళిక బడ్జెటు	2013-14 నిర్వహణ వ్యయం: అభినందనీయ అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్‌వాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
1.	ఎపివిసిసికి మేనేజీరియల్ సబ్సిడీ		-	-	-				
ఎ)	పునరావాసం, అనుబంధ సామాగ్రుల సరఫరా	అవసరంలో వున్న వికలాంగులకు సామాగ్రి, సాధనాల సరఫరా అంధ విద్యార్థులకు ఇంటర్మీడియట్ ఆపై తరగతుల కొరకు ఎంపి3 సిడి ప్లేయర్లు, పాఠాలను రికార్డుచేసిన సిడిలు, టేపురికార్డర్లు, క్యాసెట్ల సరఫరా మోటారుతో కూడిన వాహనాలు, ల్యాప్‌టాప్‌ల సరఫరా	-	375.00	-	55739 మంది లబ్ధిదారుల కదలికలను మెరుగుపరచడం. విద్య, జీవనోపాదులకు వీలు కల్గించడం	కదలికలో సమగ్ర అభివృద్ధి విద్య, జీవనోపాధి అవకాశాలకు వీలు కల్గించడం. ప్రామాణిక జీవనాన్ని సాగించడం.	సంత్సరం మొత్తం	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు
బి)	జీతాల నిమిత్తం ఎపివిసిసికి మేనేజీరియల్ సబ్సిడి	సిబ్బంది ఛార్జీలు	46.39	-	-	సర్వీసులు సమకూర్చడానికి వ్యవస్థాపన, నిర్వహణ	వికలాంగులకు మెరుగైన సేవలు అందించడం	సంవత్సరం మొత్తం	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు.

అధ్యాయం - 2
2013-14 బడ్జెటు ఫలితాలు

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 నిర్వహణ వ్యయం			నిర్ణీతపరిమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్కువాస్తవాలు.
			ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు				
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
2.	ఎపివిసిసికి పెట్టుబడులు	శిక్షణ-ఉత్పాదక కేంద్రాల నిర్వహణ వృత్తివరమైన రంగాలలో పోటీ పరీక్షలు, వికలాంగుల శిక్షణకు వృత్తి విద్యా శిక్షణను కూడా సమకూర్చడం	-	100.00	-	వికలాంగులకు ఉపాధి అవకాశాలను మెరుగుపరచడానికి సాంకేతిక, సాంకేతికేతర రంగాలలో 5504 మంది లబ్ది దారులకు సామగ్రి సాధనాల తయారీ, వృత్తి విద్యా శిక్షణను సమకూర్చడం.	వికలాంగులు వారి సమగ్ర అభివృద్ధికి ఉపాధి అవకాశాలను పొందడం కోసం సాధికారత	సంవత్సరం మొత్తం	సకాలంలో విడుదలలు, పరిపాలక మంజూరులు
	మొత్తం :		46.39	475.00	-				

అధ్యాయం - 3

సంస్కరణలు, విధాన పరమైన చర్యలు

ఎ) మూడు శాతం నిధులపై సహాయ సంచాలకులు, శాఖాధిపతి పర్యవేక్షణ :

పి.డబ్లూ, డి చట్టంలోని నిబంధనల ప్రకారం వికలాంగులైన వ్యక్తుల సంక్షేమం కోసం అన్ని అభివృద్ధి కరమైన శాఖలకు సంబంధించిన నిధులలో 3 శాతాన్ని కేటాయించాలి. 9-1-2002 తేదిగల ఎంఎస్‌నెం.1, డబ్లూడి, సిడబ్ల్యు, డి. డబ్ల్యు (డిడబ్ల్యు) శాఖ జి.వో. ద్వారా వికలాంగులైన వ్యక్తుల కోసం ప్రతీశాఖలోని పేదరిక నిర్మూలనా పథకాలలో మూడు శాతం నిధులను కేటాయించడం తప్పని సరి అని ప్రభుత్వం పేర్కొన్నది. జిల్లాస్థాయిలో సహాయ సంచాలకులు, రాష్ట్రస్థాయిలో కమీషనర్ యితర శాఖలు కేటాయిస్తున్న మూడు శాతం నిధులను పర్యవేక్షిస్తున్నారు.

బి) వికలాంగులను గుర్తించడానికి అనుసరించదగు సాఫ్ట్‌వేర్, పునరావాసం, సాధికారత :

1995 వికలాంగుల చట్టం, వివిధ వైకల్యాలను మదింపు చేయడానికి సర్టిఫికేషన్ విధానాలు 2001-02లో మార్గదర్శకాలను దృష్టిలో వుంచుకొని, ప్రస్తుత చట్టాలను రద్దుపరుస్తూ ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వివిధ వైకల్యాలను మదింపు చేయడం కోసం సర్టిఫికేషన్ విధానాలను 1.12.2009 తేదీ గల జి.వో.ఎం.ఎస్.నెం. 31 ద్వారా జారీ చేసింది. వైకల్యాల శాతం విషయంలో వికలాంగులందరినీ తిరిగి మదింపు చేయడం అవుతుంది. ప్రస్తుతం ఉన్నటువంటి వైద్య ధృవీకరణ పత్రాలను అన్నింటిని రద్దుచేసి తిరిగి కొత్తగా జారీ చేయడం జరుగుతుంది. గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ వికలాంగుల సంక్షేమ శాఖ, వైద్య ఆరోగ్య శాఖ, ఎన్ఐఎంహెచ్ శాఖల సన్నిహిత సహకారంతో హెచ్ఎంఆర్ఐ సహాయంతో వికలాంగుల మదింపు ఒక శాస్త్రీయ పద్ధతిలో వ్యూహంతో అవలంభించింది. ఈ సాఫ్ట్‌వేర్ యస్ఎడిఇఆర్ఎఎం (సౌలభ్యం కోసం వికలాంగుల మదింపు, పునరావాసం, సాధికారత కోసం సాఫ్ట్‌వేర్)గా పిలవడం జరిగింది.

సి) అంగవైకల్యం గల వ్యక్తులకు అడ్డంకులు లేని పర్యావరణం :

అంగవైకల్యం గల వ్యక్తులకు అడ్డంకులు లేని పర్యావరణం కల్పించడం. 1995, అంగవైకల్యం గల వ్యక్తులు (సమానం అవకాశాలు, హక్కుల రక్షణ, పూర్తి భాగస్వామ్యం) చట్టం యొక్క ప్రధాన లక్ష్యంగా ఉంది.

కేంద్ర ప్రజాపనుల శాఖ మార్గదర్శక సూత్రాల ప్రకారం వికలాంగులు సులభంగా ప్రవేశించడానికి అడ్డంకులు లేని పర్యావరణం కల్పించడం కోసం ప్రభుత్వంలోని అన్ని శాఖలను, ముఖ్యమైన ఏజన్సీలను ఆదేశిస్తూ ప్రభుత్వం 17.06.2002 తేదిగల ఎం ఎస్‌నం. 30, డబ్ల్యాడి, సిడబ్ల్యాడి డబ్ల్యూశాఖ జి.వో. ద్వారా ప్రభుత్వం ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది.

వికలాంగులైన వ్యక్తులు సులభంగా ప్రవేశించడం కోసం అడ్డంకులు లేని పర్యావరణంను కల్పించేటట్లు అన్ని శాఖలు, కలక్టరేటు కార్యాలయాలు, బ్యాంకులు, విద్యాసంస్థలు, బస్‌స్టేషనులు, ఆస్పత్రులు, రైల్వేస్టేషన్‌లు, ప్రజావినియోగ భవనాలు ఉండేటట్లు చూడాలి. వికలాంగులైన వ్యక్తులు సులభంగా ప్రవేశించడానికి వీలుగా ర్యాంపులు, ప్రత్యేక పార్కింగ్ ప్రదేశాలు, లిఫ్టులలో ఆడియోసిగ్నలు, ఫ్లాట్‌పారం మీద ట్యాకుటైళ్ళు, సైనేజ్‌లు మొదలయిన వాటిని ఏర్పాటు చేయాలి. వికలాంగులు సులభంగా ప్రవేశించడం కోసం అడ్డంకులు లేని విధంగా ఏర్పాటు చేయడానికి సలహాలను ఇచ్చే నిమిత్తం, వికలాంగులు సులభప్రవేశం కోసం ప్రజావినియోగ భవనాలు, పర్యాటక ప్రదేశాలు, సందర్శన ప్రదేశాలలో యాక్సెస్ ఆడిట్‌ను చేపట్టాలి.

డి) ఉద్యోగాలలో 3 శాతం రిజర్వేషన్ :

1995 వికలాంగుల చట్టంలోని 33వ విభాగం అనుసరించి వికలాంగ ఉద్యోగాలలో 3 శాతం రిజర్వేషన్ కల్పించడమవుతుంది. అందులో బదిరులు లేదా అంధులు లేదా ఓహెచ్ లేదా బుద్ధిమాంద్యంగల వారికి రిజర్వేషన్ కల్పించాలి. ఆ విధంగా గ్రూప్-సి, గ్రూప్-డి సర్వీసులలో గ్రూపు-1, గ్రూపు-2 సర్వీసులలో ప్రభుత్వం 3 శాతం రిజర్వేషన్ కల్పించడమైంది.

ఇ) విద్యాసంస్థలలో 3 శాతం రిజర్వేషన్ :

పిడబ్ల్యాడి చట్టంలో 39వ విభాగం ప్రకారం అన్ని ప్రభుత్వ విద్యా సంస్థలు, ఇతర విద్యా సంస్థలు ప్రభుత్వం నుండి సహాయం పొందుతున్న కారణంగా వికలాంగులకు మూడు

శాతం కంటే తక్కువ కాకుండా సీట్లను రిజర్వు చెయ్యాలి. వికలాంగులకు అన్ని విద్యా సంస్థలు 3 శాతం రిజర్వేషను కల్పించాలి.

ఎఫ్) వృత్తి విద్యా శిక్షణలు :

ఇతర వ్యక్తులతో సమానంగా వికలాంగుల సాధికారతనిమిత్తం ఐటిఐ, ఐటిఐ యేతర ట్రేడ్‌లలో 12 టీసిపిసిలలో వృత్తివిద్యా శిక్షణలు కల్పించడం అయినది. తదుపరి కంప్యూటర్లు, టివి మరమ్మత్తులు, సెల్‌ఫోన్ సర్వీసింగ్, జర్నలిజం వంటి ఆధునిక ట్రేడ్‌లలో కూడా ఈ సంస్థశిక్షణ యిస్తుంది. పెద్ద ఎత్తున పోటి పరిక్షలకు ప్రత్యేక కోచింగును కల్పిస్తున్నది.

జి) ఒకచోట సేవలు బహుళ రంగాల సమన్మయీకరణ :

వికలాంగులకు నాణ్యతాపరమైన సేవలను అందించడానికి వికలాంగుల ఇబ్బందులను నివారించడానికి ఒకే చోటు సేవలు బహుళ రంగాల సమన్మయీకరణ విధానాన్ని అమలు పరచడం అయింది. త్వరిత గతిన గుర్తించి వికలాంగుల ఇబ్బందులను నివారించడానికి వైద్య ఆరోగ్య శాఖ, గ్రామీణాభివృద్ధి, పంచాయతీరాజ్ శాఖ, మహిళాశిశుసంక్షేమ శాఖల సమన్మయీకరణతో ఒకే చోటసేవల విధానాన్ని అనుసరించడమయింది.

అధ్యాయం - 4

ప్రధాన కార్యాలయం: వికలాంగులు మరియు వయోవృద్ధుల సంక్షేమ శాఖ

సచివాలయ కార్యాలయము: మహిళా, శిశు, వికలాంగుల మరియు వయోవృద్ధుల శాఖ

(రూ. లక్షల్లో)

2011-2012, 2012-13 సంవత్సరంలో పనితీరు సమీక్ష, 2013-14 కోసం భౌతిక లక్ష్యాలు

వ.సం.	పథకము పేరు	భౌతిక లక్ష్యాలు 2011 - 2012		భౌతిక లక్ష్యాలు 2012 - 2013		ప్రతిపాదిత భౌతిక లక్ష్యాలు 2013-2014	రిమార్కులు
1.	ప్రధాన కార్యస్థాన కార్యాలయం	సిబ్బంది	-	-	-	-	-
2.	జిల్లా కార్యాలయాలు	సిబ్బంది	-	-	-	-	-
	ఎ. జిల్లా కార్యాలయాలు	సిబ్బంది	-	-	-	-	-
	బి. వసతి గృహాలు & టిసిటివిహెచ్‌ల నిర్వహణ	4153+20	4173	4173	4173	4173	-
	సి. ఆర్థిక సహాయ పథకాలు						
	(1) ఆర్థిక పునరావాసం	3266	1517	326	206	993	-
	(2) ఇతర పథకాలు : హాస్టల్ విద్యార్థులకు నోటు	155	100	155	50	-	-
	పుస్తకాల పంపిణీ						
	(3) వికలాంగులు, సాధారణ వ్యక్తుల మధ్య	3080	2820	1541	961	1560	-
	వివాహాల కోసం ప్రోత్సాహక అవార్డులు						
3.	వికలలాంగ విద్యార్థులకు ఉపకార వేతనాలు	37008	13064	21008	11057	21008	-
4.	వికలాంగులకు ప్రభుత్వ నైవాసిక పాఠశాలలు	1740	1740	1740	1740	1740	-
5.	పోస్ట్‌మెట్రిక్ వికలాంగ విద్యార్థులకు ఉపకార వేతనాలు	6154	2550	నిర్దిష్ట లక్ష్యము లేదు	2550	నిర్దిష్ట లక్ష్యము లేదు	వికలాంగ విద్యార్థులకు సెట్యురేటర్ మోడ్‌లో మంజూరు అందు-మూలముగా నిర్దిష్ట లక్ష్యములు లేవు.
6.	బధిరులకు జూనియర్ కాలేజీ ఆరంభం, నిర్వహణ	80	80	80	80	80	-
7.	ఏపివిసిసిలో పెట్టుబడులు	1666	1250	1666	1250	1666	
8.	వికలాంగరిలకు పునరావాసం, కృత్రిమ అవయవాల పంపిణీ	15625	10910	15625	11718	23437	-

అధ్యాయం - 5
2011-2012 సంవత్సర ఆర్థిక పనితీరు సమీక్ష

వ.సం.	పథకము పేరు	ప్రణాళికేతర		ప్రణాళిక		మొత్తం		తేడాలకు కారణాలు
		బడ్జెట్	వ్యయం	బడ్జెట్	వ్యయం	బడ్జెట్	వ్యయం	
1.	ప్రధాన కార్యాలయం	123.60	131.97	41.00	36.45	164.60	168.42	-
2.	జిల్లా కార్యాలయాలు							డి.టి.ఏ. అనుమతి చేయక పోవడం వలన మరియు ప్రభుత్వము ఫ్రీజింగ్ విధించడం వలన ఆర్.ఓ. లేకపోవడం వలన 3, 4వ క్వార్టర్లలో
	ఎ. జిల్లా కార్యాలయాలు	631.67	511.08	176.77	167.92	808.44	679.00	
	బి. వసతి గృహాలు & టిసిటివిహెచ్ నిర్వహణ	686.92	628.69	210.23	201.85	897.15	830.54	
	సి. ఆర్థిక సహాయ పథకాలు							
	(1) ఆర్థిక పునరావాసం	98.00	48.22	0.00	0.00	98.00	48.22	
	(2) ఇతర పథకాలు	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
	(3) వికలాంగులు, సాధారణ వ్యక్తుల మధ్య వివాహాల కోసం ప్రోత్సాహక అవార్డులు	0.00	0.00	308.00	287.44	308.00	287.44	ప్రభుత్వము ఫ్రీజింగ్ విధించడం వలన
3.	వికలాంగ విద్యార్థులకు ఉపకార వేతనాలు	0.00	0.00	399.00	151.19	399.00	151.19	4వ క్వార్టర్ బడ్జెట్ రాకపోవడం వలన
4.	వికలాంగులకు ప్రభుత్వ నైవాసిక పాఠశాలలు	534.98	394.65	346.00	594.67	880.98	989.32	సిబ్బంది జీతాలు పెరగడంవల్ల
5.	పోస్ట్‌మెట్రిక్ వికలాంగ విద్యార్థులకు ఉపకార వేతనాలు	0.00	0.00	500.00	320.76	500.00	320.76	ఓసి వికలాంగులకు మాత్రమే ఈ శాఖ మంజూరు చేస్తున్నది
6.	బధిరులకు జూనియర్ కాలేజీ ఆరంభం, నిర్వహణ	0.00	0.00	3.50	2.63	3.50	2.63	4వ క్వార్టర్ బడ్జెట్ రాకపోవడం వలన
7.	సదనాలు వసతి గృహాలు నిర్మాణం	0.00	0.00	10.00	19.23	10.00	19.23	-
8.	శిక్షణ	8.21	0.00	0.00	0.00	8.21	0.00	డిమాండ్ తక్కువ వలన
9.	ఏపివిసిసికు నిర్వహణా సబ్సిడి	34.85	34.85	450.00	450.000	484.85	484.85	-
10.	వికలాంగులకు పునరావాసం, కృత్రిమ అవయవాల పంపిణీ పథకం	0.00	0.00	250.00	174.57	250.00	174.57	ప్రభుత్వము ఫ్రీజింగ్ విధించడం వలన
11.	ఏపివిసిసిలో పెట్టుబడులు	0.00	0.00	100.00	75.00	100.00	75.00	

అధ్యాయం - 5
2012-2013సంవత్సర ఆర్థిక పనితీరు సమీక్ష

(రూ. లక్షలలో)

వ.సం.	పథకము పేరు	ప్రణాళికేతర		ప్రణాళిక		మొత్తం		తేడాలకు కారణాలు
		బడ్జెట్	వ్యయం	బడ్జెట్	వ్యయం	బడ్జెట్	వ్యయం	
1.	ప్రధాన కార్యాలయం	133.95	143.54	41.00	29.40	174.95	172.94	
2.	జిల్లా కార్యాలయాలు							
	ఎ. జిల్లా కార్యాలయాలు	660.12	621.44	197.62	170.30	857.74	791.74	
	బి. వసతి గృహాలు & టిసిటివిహెచ్ నిర్వహణ	688.07	624.48	236.28	178.42	924.35	802.90	
	సి. ఆర్థిక సహాయ పథకాలు							
	(1) ఆర్థిక పునరావాసం	98.00	61.82	0.00	0.00	98.00	61.82	
	(2) ఇతర పథకాలు	24.65	17.59	12.00	2.91	36.65	20.50	
	(3) వికలాంగులు, సాధారణ వ్యక్తుల మధ్య వివాహాల కోసం ప్రోత్సాహక అవార్డులు	0.00	0.00	154.10	96.14	154.10	96.14	
3.	వికలాంగ విద్యార్థులకు ఉపకార వేతనాలు	0.00	0.00	399.00	129.37	399.00	129.37	
4.	వికలాంగులకు ప్రభుత్వ నైవాసిక పాఠశాలలు	569.78	413.46	500.00	572.98	1069.78	986.44	
5.	పోస్ట్‌మెట్రిక్ వికలాంగ విద్యార్థులకు ఉపకార వేతనాలు	0.00	0.00	500.00	318.90	500.00	318.90	
6.	బధిరులకు జూనియర్ కాలేజీ ఆరంభం, నిర్వహణ	0.00	0.00	3.50	1.90	3.50	1.90	
7.	సదనాలు వసతి గృహాలు నిర్మాణం	0.00	0.00	1500.00	34.20	1500.00	34.20	
8.	శిక్షణ	8.21	0.00	0.00	0.00	8.21	0.00	
9.	ఏపివిసిసి నిర్వహణా సబ్సిడి	42.17	31.62	450.00	337.50	492.17	369.12	
10.	వికలాంగులకు పునరావాసం, కృత్రిమ అవయవాల పంపిణీ పథకం	0.00	0.00	250.00	187.50	250.00	187.50	
11.	ఏపివిసిసిలో పెట్టుబడులు	0.00	0.00	100.00	75.00	100.00	75.00	

అధ్యాయం - 6

ఆంధ్రప్రదేశ్ వికలాంగుల సహకార సంస్థ, హైదరాబాద్

వికలాంగుల అంతర్జాతీయ సంవత్సరం (1981)లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వికలాంగుల సంక్షేమాన్ని చూడడం కోసం ఒక సంస్థను స్థాపించింది. ఆ సంస్థ 03-04-1981 నుంచి పని చేయడం ఆరంభించింది. వికాలాంగులకు వారి పునారావాసం కల్పించడంలో సహాయం చేసేందుకుగాను ఈ సంస్థ ఈ క్రింది కార్యక్రమాలను చేపట్టింది.

1) కృత్రిమ అవయవాలు, చలన అవయవాలను సరఫరా చేయడం.
2) వ్యక్తులకు, సంస్థలకు విద్యాపరమైన వస్తువులను సరఫరా చేయడం.
3) వివిధ సాంకేతిక, సాంకేతికేతర & గ్రామీణ ట్రేడులలో శిక్షణ ఇచ్చే సదుపాయాలు.
4) ఉత్పత్తులకు మార్కెట్ హామీతో ఉపాధి కల్పన ఉత్పత్తి యూనిట్లను నిర్వహించడం.
5) స్వయం ఉపాధి పథకాలలో ఆసక్తిగల వికలాంగులకు మార్జిన్ మని రుణాలను మంజూరు చేయడం.
6) ముందుగా గుర్తించి, చికిత్సను అందించడం కోసం తల్లితండ్రులలో అవగాహన కల్పించడం.

ఈ దిగువ సూచించిన విధంగా ఎపివిసిసి ద్వారా వివిధ పథకాలను అమలు చేయడం కోసం, 2013-14 సంవత్సరంలో శాఖ వారి ప్రతిపాదిత మొత్తం బడ్జెటులో నుండి (రూ. 46.39 లక్షల మొత్తాన్ని ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 475.00 లక్షలు, ప్రణాళిక క్రింద) రూ. 521.39 లక్షలు మొత్తాన్ని ప్రత్యేకించ వలసిందిగా ప్రతిపాదించడమయింది.

వ.స.	అంశము	2011-12 అకౌంట్సు		2012-13 సవరించిన అంచనాలు		2013-14 బడ్జెటు అంచనాలు	
		ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక	ప్రణాళికేతరం	ప్రణాళిక
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	పునరావాసం కృత్రిమ అవయవాల సరఫరా	-	195.17	-	-	-	375.00
2.	పెట్టుబడులు	-	75.00	-	100.00	-	100.00
3.	ఆర్థిక పునరావాసం అభివృద్ధి	-	-	-	-	-	-
4.	ఎపివిసిసిలకు నిర్వాహణ సబ్సిడి	34.85	450.00	42.17	-	46.39	-
	మొత్తం	**34.85**	**720.17**	**42.17**	**100.00**	**46.39**	**475.00**

1) ఎపివిసిసికు నిర్వహణ సబ్సిడి :

సంస్థ పథకాల అమలు, వాటిని పర్యవేక్షించడానికి సంస్థహైదరాబాద్‌లో ప్రధాన కార్యాలయాన్ని, జిల్లా కేంద్రాలన్నింటిలోనూ 23 జిల్లా మేనేజరు కార్యాలయాలను ఏర్పాటు చేసింది. 2012-2013 సంవత్సరంలో రాష్ట్రంలో గల సంస్థ ప్రధాన కార్యాలయాలు, జిల్లా కార్యాలయాల నిర్వహణ కోసం ప్రణాళిక క్రింద రూ.450.00 లక్షలు, ప్రణాళికేతరం క్రింది రూ. 42.17 లక్షలను కేటాయించడమయింది. 2013-14 సంవత్సరంలో ఇందుకోసం ప్రణాళికేతరం క్రింద రూ. 46.39 లక్షలు ప్రతిపాదించడమ యింది.

2) ఆంధ్రప్రదేశ్ వికలాంగుల సహకార సంస్థలో పెట్టుబడులు:

ఎ) పరికరాలు, సాధనాల తయారి కోసం సంస్థ నియంత్రణ క్రింద 12 శిక్షణ - 50 ఉత్పత్తి కేంద్రాలు పనిచేస్తున్నాయి. కుష్టు వ్యాధిగ్రస్తులకు వైద్య చికిత్సతో పాటు చదువు సాగించడంలో వారికి సహాయం చేయడానికి హెచ్.ఆర్. పాఠశాలను కూడా సంస్థ నిర్వహిస్తున్నది.

బి) **వృత్తి విద్యాశిక్షణలు:** 12 టి.సి.పి.సి.లలో, ఐ.టి.ఐ., నాన్ ఐ.టి.ఐ ట్రేడ్స్‌లో వికలాంగులైన విద్యార్థులకు శిక్షణ ఇవ్వడమయింది. తదుపరి ఈ సంస్థ కంప్యూటర్లు, టివి మరమ్మత్తు, సెల్‌ఫోన్ సర్వీసింగు, జర్నలిజం వంటి వాటికి ఆధునిక పద్ధతులలో ముఖ్యమైన శిక్షణను కూడ ఇస్తున్నది. పెద్ద యెత్తున పోటి పరీక్షలలో ప్రత్యేక శిక్షణను సమకూర్చుతుంది.

3) పునరావాసం, కృత్రిమ అవయవాల సరఫరా:

ఈ పథకం క్రింద, ఆంధ్రప్రదేశ్ వికలాంగుల సహకార సంస్థ ట్రై సైకిళ్ళు, వీల్ చెయిర్లు, కాలిపర్స్, క్రచ్చస్, వికలాంగులకు సరఫరా చేస్తున్నది. 2012-13లో ప్రణాళిక క్రింద రూ. 250.00 లక్షలను మంజూరు చేయడమయింది. 2013-14 సంవత్సరంలో సహాయ సాధనాలను, పరికరాలను సరఫరా చేయడానికి ప్రణాళిక క్రింద రూ. 375.00 లక్షలను ప్రతిపాదించడమయింది.

అధ్యాయం - 1

బాలల సంక్షేమం, సంస్కరణల సర్వీసులు, వీధి బాలల సంక్షేమ శాఖ

2013 - 14 ఫలితాల బడ్జెట్

I. శాఖ ఉనికి :

సాంఘిక రక్షణ అనేది నేర న్యాయ వ్యవస్థ క్రింద ఉండే ఒక ప్రధాన వృత్తి పరమైన సర్వీసు రంగంగా ఉంది. భారతీయ జైళ్ళ కమిటీ నుండి (1919-20) బాల నేరస్థుల సాంఘీక రక్షణ అనేది ఉద్భవించింది. అప్పటి నుండి యువ నేరస్థుల పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధను కనపరచటానికి అనేక చట్టాలను తీసుకురావటం జరిగింది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత బాల నేరస్థులకు సంబంధించి వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కూడా చట్టాలను తీసుకువచ్చాయి. బాల నేరస్థులకు సంబంధించిన విషయాల పరిశీలనలో చట్టాలలో ఉన్న సందిగ్ధతను తొలగించడానికై ఒకే విధమైన కేంద్ర శాసనం ద్వారా "1986 బాలల న్యాయ చట్టాన్ని" చేయడం జరిగింది. అటు పిమ్మట ఈ చట్టం స్థానే బాల నేరస్థుల న్యాయ (బాలల సంరక్షణ, పరిరక్షణ) చట్టం-2000ను రూపొందించడమయింది. 2006లో ఈ చట్టానికి సవరణ చేయడమైనది. వయోజన ఖైదీల వ్యవహారం నుండి బాల నేరస్థుల సంక్షేమ రంగాన్ని వేరుగా ఉంచాలన్నది కేంద్ర ప్రభుత్వ విధానంగా ఉన్నందున ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం జైళ్ళ శాఖను విభజించి బాల నేరస్థుల సంక్షేమ, సంస్కరణల సర్వీసులు అనే ప్రత్యేక శాఖను ఏర్పాటు చేసింది. ఈ శాఖ 10-04-1990 తేది నుండి పని చేస్తున్నది. ప్రొబేషన్ సంస్కరణల సర్వీసుల అంశాన్ని 1995 సం॥లో ఈ శాఖకు బదిలీ చేయడమైనది. మరియు 1997లో "వీధిబాలల సంక్షేమం" అంశాన్ని ఈ శాఖకు బదిలీ చేయడమైనది. అందుచేత ఈ శాఖ "బాలల సంక్షేమ సంస్కరణల సర్వీసులు మరియు వీధిబాలల సంక్షేమ శాఖ"గా పిలువబడుతున్నది.

II. లక్ష్యాలు :-

ఎ. బాలల సంక్షేమం :

ఒక సంస్థాగత రీతిలో నిర్లక్ష్యానికి గురియైన (ఆదరణ, పరిరక్షణ అవసరమున్న బాలలు), అపరాధ బాలల (చట్టంతో సంఘర్షణ గల బాలలు)కు అభ్యుదయం మరియు పునరావాసానికై వృత్తి పరమైన రీతిలో అవసరమైన చర్యలను చేపట్టడానికై ఈ శాఖ పాటుపడుతుంది.

బి. ప్రొబేషన్ :-

1958 ప్రొబేషన్ ఆఫ్ అఫెండర్స్ చట్టం ద్వారా సామాజిక వ్యవస్థ (అంటే కుటుంబం, సమాజం) తప్పు చేసిన వారిని కారాగారాలకి పంపటానికి బదులు వారిని సంస్కరించడం జరుగుతుందని హామీ ఇస్తుంది. ప్రొబేషనర్ల సంక్షేమం, పునరావాసం గురించి మార్గదర్శకం చేసి సమాలోచించడానికి, సమాజంలోని ప్రధాన స్రవంతిలో గౌరవమైన స్థానాన్ని పొందడం, కోసం అవసరమైన అన్ని సేవలను అందించడానికి గానూ ప్రొబేషన్ అధికారులు తరుచుగా వారి ఆధీనంలో ఉన్న ప్రొబేషనర్లను సందర్శిస్తారు. ఇది ఒక నివారణ యంత్రాంగం. జిల్లా ప్రొబేషన్ అధికారుల నిరంతర మార్గదర్శకత్వం, సమాలోచనతో తిరిగి నేర వ్యవస్థలోకి వెళ్ళడానికి ఇది అడ్డుకట్ట వేస్తుంది. ఆ విధంగా సమాజంలో నేరాల సంఖ్య తగ్గుముఖం పడుతుంది.

సి. వీధిబాలల సంక్షేమం :-

ఈ మధ్య కాలంలో వీధి బాలల తాకిడి ఎక్కువగా పట్టణ ప్రాంతానికి సంబంధించినదిగా ఉంటున్నది. వీధి పిల్లలు పెరిగి పోవడమనేది పట్టణ ప్రాంతాలకు బెడదగా రూపొందే అవకాశం ఉన్నది. కేంద్ర ప్రభుత్వం సమస్య విచారణకు స్వీకరించి, స్వచ్ఛంద సేవా రంగం ద్వారా వీధి పిల్లల కార్యక్రమాన్ని చేపట్టడానికి 1994లో వీధి బాలల సంక్షేమం కోసం కేంద్ర పథకాన్ని రూపొందించింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం 90% గ్రాంటును, స్వచ్ఛంద సంస్థలు 10% భరిస్తాయి.

వీధి బాలల సంక్షేమ పథకాన్ని, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇటీవలే రూపొందించిన “సమగ్ర బాలల పరిరక్షణ పథకం”లో ‘పట్టణ ప్రాంత ఆధరణ అవసరమైన బాలల కొరకు ఆశ్రయాలు’గా విలీనం చేయడమైనది.

III. కార్యకలాపాలు :-

ఎ) బాలల సంక్షేమ సర్వీసులు :

2006 సవరణ చట్టంతో పాటు 2000 జువెనైల్ జస్టీసు (బాలల ఆధరణ, పరిరక్షణ) చట్టం అనేది చట్టాన్ని ఉల్లంఘించిన బాలలు, బాలల ఆధరణ, పరిరక్షణ అవసరమైన బాలలకు

సంబంధించిన శాసన ఏకీకరణ, సవరణ చేయడానికి చేసిన ఒక చట్టం. ఇంకా వారి అభివృద్ధి అవసరాలను తీర్చడం ద్వారా తగిన సంరక్షణ, పరిరక్షణ, ఆదరణను కల్పించాలని ఈ చట్టం ఉద్దేశిస్తున్నది. ఇంకా పిల్లల శ్రేయస్సులను దృష్టిలో ఉంచుకొని న్యాయ నిర్ణయాన్ని, సమస్యలను పరిష్కరించడంలో బాలహిత విధానాన్ని అనుసరించడాన్ని ఉద్దేశిస్తున్నది, వారి అంతిమ పునరావాసానికి చట్టం క్రిందికి వచ్చే అందుకు సంబంధించిన విషయాలను లేదా అందుకు సంబంధించిన పరిణామాలను ఈ చట్టం ఉద్దేశిస్తున్నది. "జువెనైల్" లేదా "బాలలు" అనగా 18 సం॥ వయస్సు పూర్తి కాని వారు అని అర్థం. చట్టాన్ని ఉల్లంఘించే బాలలు అనగా నేరానికి పాల్పడినట్లు అభియోగం మోపబడిన జువెనైలు అని అర్థం. 'బాలలు' అనగా సంరక్షణ, రక్షణ కావలసి యున్న బాలలు అని అర్థం.

బి) చట్టం క్రింద నిర్వహించుచున్న వివిధ సదనాలు :

ఎ) అబ్జర్వేషన్ హోమ్‌లు :

ఈ చట్టం క్రింద ఏదైనా విచారణ పెండింగ్‌లో ఉండగా చట్టాన్ని ఉల్లంఘించే ఎవరైనా బాలలను తాత్కాలికంగా ఉద్దేశించినవి ఈ అబ్జర్వేషన్ హోమ్‌లు. బాలురకు 9 అబ్జర్వేషన్ హోమ్‌లు, హైదరాబాద్, వరంగల్, విజయవాడ, రాజమండ్రి, కర్నూలు, తిరుపతి, అనంతపురం, నిజామాబాద్, విశాఖపట్నంలలో ఉన్నవి.

బి) ప్రత్యేక సదనాలు :

ఈ చట్టం క్రింద చట్టాన్ని ఉల్లంఘించే బాల నేరస్థుల, ప్రవేశం, పునరావాసం కోసం ప్రత్యేక సదనాలను ఉద్దేశించడమయినది. బాలుర కోసం హైదరాబాద్, తిరుపతి, విశాఖపట్నంలో 3 ప్రత్యేక సదనాలు ఉన్నాయి. ఈ సదనాలలో జువెనైల్సుకు కంసాలి, ప్లంబింగ్, కేన్ వీవింగ్ వంటి వృత్తి విద్య శిక్షణలను ఇవ్వడమౌతుంది.

సి) బాలల సదనాలు :

విచారణ పెండింగ్‌లో ఉండి ఆధరణ, పరిరక్షణ అవసరమయిన బాలలను ఉంచడానికి దరిమిలా వారి సంరక్షణ, చికిత్స, విద్య, శిక్షణ, అభివృద్ధి, పునరావాసం కోసం ఈ బాలల

సదనాలను ఉద్దేశించడమయినది. ఆరు బాలల సదనాలు హైదరాబాదు, విశాఖపట్టణం, ఏలూరు, కడప, తిరుపతి, వరంగల్‌లలో ఉన్నాయి.

డి) బాలికల సదనాలు :

3 బాలికల ప్రత్యేక / పిల్లల సదనం, అబ్జర్వేషన్ సదనాలు హైదరాబాదు, విశాఖపట్నం, తిరుపతిలలో పనిచేస్తున్నాయి. ఎవరైనా బాలికా నేరస్థులకు సంబంధించి ఏదైనా విచారణ పెండింగ్‌లో, చట్టంతో వివాదంగల వారిని తాత్కాలికంగా వసతి కల్పించేందుకు బాల నేరస్థుల న్యాయ మండళ్ళు పేర్కొన్న బాలికల సంరక్షణను స్వీకరించేందుకు ఈ సదనాలను ఉద్దేశించడమైనది. అంతేకాక కేసువిచారణ పెండింగ్‌లో ఉండగా దరిమిలా వారి సంరక్షణ, భద్రత, విద్య, శిక్షణ, అభివృద్ధి, పునరావాసం కోసం సంరక్షణ మరియు రక్షణ అవసరం ఉన్న పిల్లలను ఈ బాలికల సదనాలలో చేర్చుకోవడం జరుగుతుంది.

సదనాలలో ఉన్నప్పుడు వారికి వైద్య సంరక్షణ, ఇతర అవసరాలతో పాటు ప్రభుత్వ సిలబస్ ప్రకారం విద్య మరియు వృత్తిపరమైన శిక్షణ అందించడమవుతుంది.

ఇ) ఆఫ్టర్ కేర్ సదనం :

ఆఫ్టర్ కేర్ సదనం హైదరాబాద్‌లో పనిచేస్తుంది. బాలనేరస్థుల పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపి, బాలల సదనాలు వదిలి బయటకు వచ్చాక వారిపట్ల శ్రద్ధను తీసుకొని నిజాయితీతో కష్టపడి పనిచేసే వ్యక్తులుగా చేసి అర్థవంతమైన జీవితం గడపడానికి వీలుగా వారి పునరావాసానికి సంరక్షణ, మార్గదర్శకాన్ని అందిస్తున్నది.

సి) సంచాలకుల కార్యాస్థల వ్యవస్థ స్వరూపం

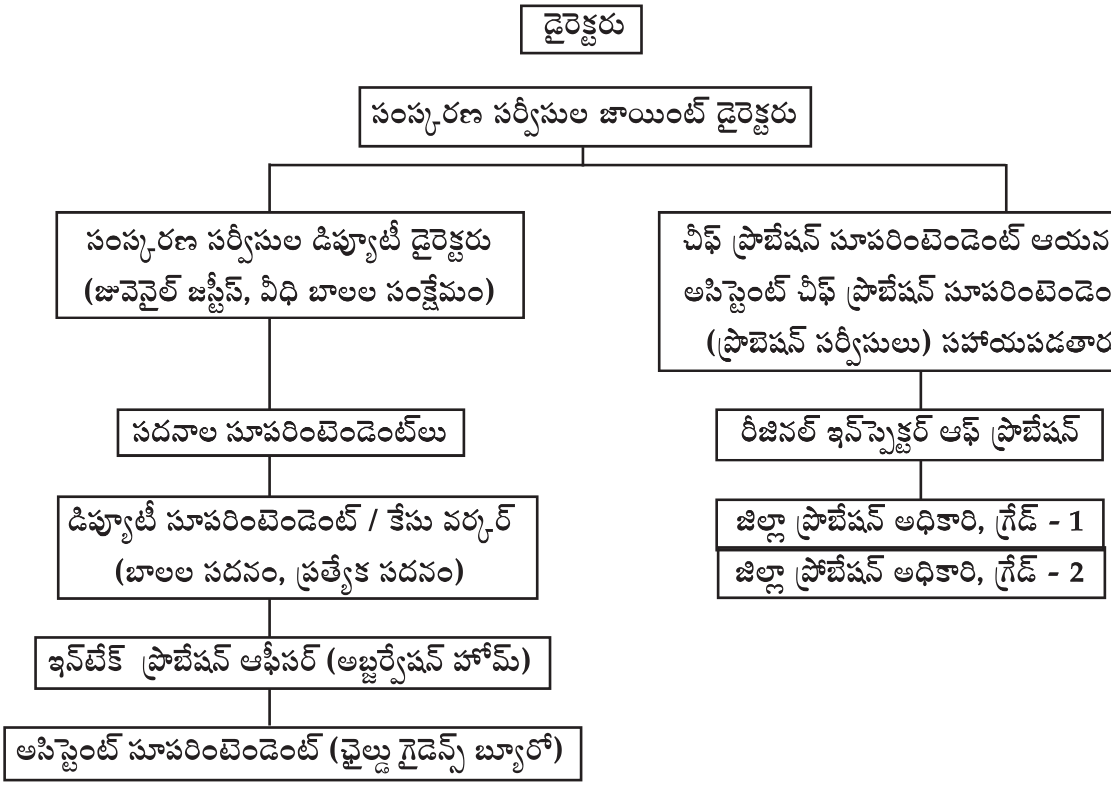

డి) బాలనేరస్థుల న్యాయ బోర్డుల ఏర్పాటు :

ఈ చట్టం క్రింద ప్రతి జిల్లాలో బాలనేరస్థుల న్యాయ బోర్డులను ఏర్పాటు చేయడమవుతుంది. ప్రతి బోర్డులలో మొదటి తరగతి మెజిస్ట్రేట్ అధిపతిగాను, ఇద్దరు సాంఘిక కార్యకర్త సభ్యులు (వారిలో ఒకరు మహిళా సభ్యురాలు) ఉంటారు. న్యాయ బోర్డుల అధికారాలను వినియోగించడానికి ఈ చట్టం క్రింద చట్టాన్ని ఉల్లంఘించే బాలనేరస్థులకు సంబంధించినట్టి బోర్డులలో విధులను నిర్వర్తిస్తారు. ప్రభుత్వం యొక్క జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం. 8, మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమం వికలాంగుల సంక్షేమ (జె.జె.) శాఖ తేది 20.01.2011 ద్వారా బాల నేరస్థుల న్యాయ బోర్డులను రాష్ట్రంలో అన్ని జిల్లాల్లో ఏర్పాటు చేసింది.

ఇ) బాలల సంక్షేమ కమిటీ ఏర్పాటు :

బాలల సంక్షేమ కమిటీలో ఒక ఛైర్మన్, నలుగురు ఇతర సభ్యులు ఉంటారు (ఒక మహిళా సభ్యురాలు). ఈ చట్టం క్రింద రక్షణ, సంరక్షణను కోరే పిల్లలకు సంబంధించిన అట్టి

కమిటీల ద్వారా లభ్యమైన అధికారాలను వినియోగించడం, విధులను నిర్వర్తించడం కోసం ప్రతి జిల్లాల్లో శిశు సంక్షేమం కమిటీ విధులను నిర్వర్తిస్తున్నాయి. ఆ ప్రకారంగా ప్రభుత్వం, జి.ఓ.యమ్.యస్.నెం.9 తేది.20.01.2011 ద్వారా రాష్ట్రంలో అన్ని జిల్లాల్లో బాలల సంక్షేమ కమిటీలను ఏర్పాటు చేస్తు ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది.

IV. సంస్కరణలు

(ఎ) కౌమారదశలో ఉన్న బాల బాలికలను 'యువ' అనే కార్యక్రమం ద్వారా కౌన్సిలింగ్ మరియు సలహా కేంద్రం:

కౌమారదశలోని బాల బాలికలకు మానసిక మరియు శారీరక ఆరోగ్యానికి సంబంధించిన అవగాహన గూర్చి వారికి సూచనలు మరియు సలహాల అందించటం కొరకు ప్రభుత్వం జి.ఓ.నెం. 30 డబ్ల్యూ.డి.సి.డబ్ల్యూ.డి & డి.డబ్లూ (జె.జె) శాఖ ద్వారా తేది 07.07.2010 నాడు "యువ" అనే కౌన్సిలింగ్, మార్గదర్శక క్లినిక్ సలహా కేంద్రాన్ని హైదరాబాద్‌లోని నీలోఫర్ ఆసుపత్రిలో ప్రారంభించింది. వైద్య ఆరోగ్య శాఖ మరియు యన్.జి.ఓ. వారి భాగస్వామ్యంలో ఈ సంస్థ వారి సమస్యలకు పరిష్కారం తెలియజేస్తుంది. అందులో భాగంగా వైద్యులు, ఇతర సిబ్బంది స్కూళ్లు, కళాశాలలకు వెళ్ళి విద్యార్థుల సమస్యలకు పరిష్కార సేవలు అందిస్తున్నారు.

(బి) బాలలకు కౌన్సిలింగ్ సేవలు :

విపత్కర పరిస్థితులు/సంఘటనల వల్ల ఈ సదనాలలో బాలురు నివసిస్తున్నారు. వారి ప్రవర్తనలో మార్పు తెచ్చి సాధారణ జీవితాన్ని నడపడానికి వారికి ప్రత్యేక కౌన్సిలింగ్ అవసరం. ఈ సదనాలలో కౌన్సిలర్ సేవలు ఎంతైనా అవసరం వుంది. ఈ అభిప్రాయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని "జె.జె. సదనాల్లో కౌన్సిలింగ్ సేవలు" అనే ఒక పైలెట్ ప్రాజెక్టును యునైటెడ్ నేషన్స్ ఆఫీస్ ఆన్ డ్రగ్స్ & క్రైం (యు.ఎన్.ఓ.డి.సి.) న్యూఢిల్లీ వారి ఆర్థిక సహాయంతో అన్ని 21 సదనాల్లో 01-11-2009 తేదీ నుండి ఒక సంవత్సరం పాటు ఈ సేవలను అందించడమవుతుంది. ఈ ప్రాజెక్టు ఉత్తమ ఫలితాలను ఇస్తున్నందున, శాఖీయ వనరులతో రెగ్యులర్ ప్రాతిపదికపై పిల్లలకు కౌన్సిలింగ్ సేవలను కొనసాగించడమవుతున్నది.

(సి) బాలల సదనాల నుండి పిల్లలను రెగ్యులర్ పాఠశాలలలో చేర్చడం :

16-05-2009 తేదీ, మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమం, వికలాంగుల సంక్షేమం జె.జె. శాఖ జి.వో.ఎం.ఎస్.నెం. 16లో బాలల సదనాలలోని పిల్లలను రెగ్యులర్ పాఠశాలల్లో చేర్పించడానికి ప్రభుత్వం ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది. ఆ విధంగా 380 మంది బాలలను బయట పాఠశాలల్లో చేర్పించడమైనది.

V ప్రొబేషన్ సర్వీసులు :

1958, నేరస్థుల ప్రొబేషన్ చట్టాన్ని అమలు పరచేందుకు 29 జిల్లా ప్రొబేషన్ అధికారులు గ్రేడ్-I, 40 జిల్లా ప్రొబేషన్ అధికారులు గ్రేడ్-II పనిచేయుచున్నారు. వీరి పనిని హైదరాబాదు జిల్లా, హైదరాబాద్ రూరల్, వరంగల్, విజయవాడ, విశాఖపట్నం, నెల్లూరు, అనంతపూర్ మరియు చిత్తూరులలోని 8 మంది రీజనల్ ప్రొబేషన్ ఇన్‌స్పెక్టర్లు పర్యవేక్షిస్తారు. ప్రొబేషన్ పనిని, డైరెక్టరేటు నుండి డైరెక్టర్ నియంత్రణ క్రింద అసిస్టెంట్ ఛీఫ్ ప్రొబేషన్ సూపరింటెండెంట్ సహకారంతో ఛీఫ్ ప్రొబేషన్ సూపరింటెండెంట్ సమీక్షించి, పర్యవేక్షిస్తారు.

VI వీధి బాలల (ఇంటినుండి పారిపోయిన బాలలు) సంక్షేమం :

ఇంటినుండి పారిపోయిన వీధి బాలల విషయం ఇటీవలి కాలంలో చాలా మటుకు పట్టణ సమస్యగా ఉంది. పట్టణ ప్రాంతాలలో ఈ సమస్య అధికంగా ఉంది. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఈ సమస్య తీవ్రతను పరిగణనలోనికి తీసుకొని, స్వచ్ఛంద సంస్థలు వీధిబాలల కార్యక్రమాన్ని చేపట్టేందుకు 1994లో "వీధిబాలల సంక్షేమ కేంద్ర పథకాన్ని" రూపొందించింది. ఈ అంశాన్ని 1997 సంవత్సరంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, మహిళాభ్యుదయం, శిశు సంక్షేమ శాఖ నుండి ఈ శాఖకు బదిలీ చేయడమయింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం 90 శాతాన్ని భరిస్తుంది. మిగిలిన పది శాతాన్ని స్వచ్ఛంద సంస్థ భరిస్తుంది. ఈ రంగంలో 3 సంవత్సరాల అనుభవం ఉన్న స్వచ్ఛంద సంస్థలు సహాయం కోసం అర్హమవుతాయి. అధికారుల బృందం తగురీతిగా తనిఖీచేసి, సహాయగ్రాంటు మంజూరు కోసం ప్రభుత్వేతర సంస్థల ప్రతిపాదనలను పరిశీలించేందుకు ఈ శాఖ బాధ్యత వహిస్తుంది. ప్రస్తుతం వీధి బాలల సంక్షేమ పథకాన్ని కేంద్రప్రభుత్వం ఇటీవలే రూపొందించిన "సమగ్ర బాలల పరిరక్షణ పథకం"లో విలీనం చేసి 'పట్టణ ప్రాంత ఆధరణ అవసరమైన బాలల కొరకు ఆశ్రయాలు'గా మార్చబడింది.

అధ్యాయం - 2
2013-14 బడ్జెటు ఫలితంలో ఛాప్టరు-2లోని పట్టికల నమూన

వరుస సంఖ్య.	పథకం/కార్యక్రమం పేరు.	లక్ష్యం/ఫలితాలు	2013-14 నిర్వహణ వ్యయం (రూ. లక్షలలో) ప్రణాళికేతర బడ్జెటు	ప్రణాళిక బడ్జెటు	ఉచిత అదనపు బడ్జెటు వనరులు	నిర్ణీత ప్రమాణాలు, విడుదల, చేయదగినవి, భౌతిక విజయాలు	ప్రాజెక్టుల ఫలితాలు	సకాలంలో ప్రక్రియ	రిమార్కులు రిస్క్/వాస్తవాలు.
1	2	3	4(i)	4(ii)	4(iii)	5	6	7	8
1.	జువెనైల్ జస్టిస్ నిమిత్తం ఒక కార్యక్రమం, పిల్లలకు సదనాల నిర్వహణ, భవనాల నిర్మాణం స్థాయిని పెంచడం.	లక్ష్యం : ఈ శాఖ నడుపుతున్న సదానాల నిర్వహణ, సంరక్షణ, పరిరక్షణ) అవసరమైన పిల్లల సంస్కరణ, పునరావాసం 2000, జువైనల్ జస్టిస్ (పిల్లల సంరక్షణ, పరిరక్షణ) పి.జ 1958 చట్టం నిబంధనల క్రింద ఈ శాఖ ద్వారా న్యాయ సంఘర్షణ చేస్తున్న బాలనేరస్తులు. సదనం భవనాల నిర్మాణం, స్థాయిని పెంచడం.				1) సదనాల నిర్వహణ, పిల్లల పునరావాసం 2) సదనాలలో మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి 3) సదనాలలో సర్వీసుల స్థాయిని పెంచడం, ఆధునీకరించడం. మౌలిక సదుపాయాలు సమకూర్చడం. 4) వృత్తివిద్యా శిక్షణ, ఇతర ఉపాధి లక్ష్యంగా గల కోర్సులను ప్రవేశపెట్టడం. 5) పిల్లలు/బాల నేరస్థులు, సంస్థలను పర్యవేక్షించడానికి కంప్యూటరైజ్డ్ పని తీరును ప్రవేశపెట్టడం. 6) వృత్తి పరమైన మానసిక శాస్త్రవేత్తల ద్వారా కౌన్సిలింగ్‌ను ప్రవేశపెట్టడం.	ఇన్‌మేట్లు & ప్రొబేషన్స్ చాలా మంది కోసం సమర్ధ వంత మైన పునర ఏకీకరణ/పునరావాసం/ప్లేస్‌మెంటును సాధించడం.	ఇది ఒక కొనసాగిం చేచర్య నెలవారీ ప్రాతిపదికపై స్వతంత్ర్య వ్యక్తులు/ఏజెన్సీలు నియతకాలికంగా పర్యవేక్షించి, మదింపు చేస్తారు.	సిబ్బంది కొరత, కనీస సదుపాయాలు లేక పోడవం అనేవి పునరఖ ఏకీకరణ లేదా పునరావానం ప్రక్రియను కొన్ని సమయాలలో అవరోధం కల్పిస్తాయి.
	01.ప్రధానకార్య స్థాన కార్యలయం		177.57						
	02. ప్రాంతీయ కార్యలయాలు	ఫలితం : 2012-13 సంవత్సరంలో ఈ శాఖ నిర్వహిస్తున్న సదనాలలోని 1200 మంది పిల్లలకు వసతి, దుస్తులు, విద్య, వృత్తి విద్యా శిక్షణలు, వైద్య సంరక్షణ సమకూర్చడమయింది. వారి కుటుంబాలతో వారిని కలవడం, అంతిమంగా పునరావాసం కల్పించడమయింది. చక్కగా రూపకల్పన చేసిన సదనాల భవన నిర్మాణం స్థాయిని పెంచడం.	479.29						
	04. సదనాలు (ప్రణాళికేతరం)		1293.23	5.00					
	11.సాధారణ రాష్ట్ర ప్రణాళిక			596.75					
	04. సదనాలు (ప్రణాళిక)			683.00					
	74. భవనాలు								
		మొత్తం	1950.09	1284.75					

అధ్యాయం - 3

I. సంస్కరణలు & పాలసి విధానం

ఎ. సహాయాజమాన్యం :

సదనాలలలోని పిల్లలకు పేవలను అందించే కార్యాలనిమిత్తం ప్రభుత్వం నడుపుతున్న సదనాల యాజమాన్యంలో ప్రభుత్వేతర సంస్థలకు ప్రమేయం కల్పించాలన్నదే సహయాజమాన్యం యొక్క దృక్పథం. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన ఈ కార్యక్రమం దేశంలోనే మొట్టమొదటిది. దీనిని 2003 ఆంధ్రప్రదేశ్ బాలల న్యాయం (పిల్లల రక్షణ, సంరక్షణ) నియమావళిలోని 38వ నియమం క్రింద నెలకొల్పడమైంది. సహ యాజమాన్యం వ్యవస్థ సదనం స్థాయిలోని హోం కమిటీలు డైరెక్టరేటు స్థాయిలో వర్కింగ్ కమిటీ, సచివాలయం స్థాయిలో ఎగ్జిక్యూటివ్ కమిటీ ద్వారా సదనాలలోని పిల్లలకు అందించే సేవలను నిర్వహించి, పర్యవేక్షిస్తుంది.

ఈ శాఖలో "మహిళా మరియు బాలల పరిరక్షణ సాధికారత సొసైటీ"ని ఏర్పాటు చేసి దాని ఆధీనం క్రింద నిర్దుష్ట ప్రమాణాలు / అవసరాలను పేరుగాంచిన ఎన్‌జీవోలతో సహయజమాన్యాన్ని కొనసాగించాలని ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసింది.

బి. బాలల సంరక్షణ బృందాలు :

బాలల సంరక్షణ కోసం ఈ బృందాలు పనిచేస్తాయి. రైల్వే స్టేషన్లు, బస్ స్టేషన్లు, వీధులు, ఇతర దుర్భర ప్రాంతాల్లో వారిని కనుగొని ఈ కమిటీలు అప్పగిస్తాయి. బాల నేరస్థుల సంరక్షణ చట్టంలోని (బాలల సంరక్షణ, పరిరక్షణ) 32(1) విభాగం క్రింద పనిచేస్తున్నాయి.

- ❖ బాలల సంరక్షణ బృందాలు తమ సేవల ద్వారా ఎక్కువ మంది బాలబాలికలను సంరక్షిస్తున్నాయి.
- ❖ బాలల సంరక్షణ బృందాలు అనాథ పిల్లలను సంబంధిత బాలల సంక్షేమ కమిటీల ముందు హాజరు పరుస్తాయి.
- ❖ ఈ బృందాలను రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా విజయవాడ, గుంటూరు, గుంతకల్లు, తిరుపతి, నెల్లూరు, ఎర్రగుంట్ల, విశాఖపట్టణం, సామర్లకోట, విజయనగరం, ఖాజిపేట, వరంగల్లు, దోర్నకల్, కర్నూల్, హైదరాబాదు, సికింద్రాబాదు మొదలైన ప్రాంతాలలో సంరక్షణ మరియు రక్షణ

అవసరం ఉన్న పిల్లల రక్షణ కొరకు ఏర్పాటు చేయడమయింది. రాష్ట్రంలో సంరక్షణ, పరిరక్షణ అవసరమున్న బాలలకు సదరు ప్రాంతాలు కీలకమైన ప్రదేశాలుగా వున్నాయి.

- ఈ బృందంలో ప్రొబేషన్ (టీంలీడర్) ప్రాంతీయ ఇన్‌స్పెక్టర్, జిల్లా ప్రొబేషన్ అధికార్లు, సూపర్‌వైజర్లు వుంటారు. ఈ బృందం సభ్యులు పిల్లలను ఆధీనంలోకి తీసుకున్నపుడు వారి పట్ల అనుసరించవలసిన విధానాన్ని, బాలల సంక్షేమ కమిటీల సమక్షంలో హాజరు పరచడానికి అవసరమైన శిక్షణను ఇవ్వడమయింది.
- స్థానిక పోలీసులు, చైల్డ్ లైన్ (1098), ప్రసిద్ధి పొందిన ఎన్‌జిఓలు, యోగ్యమైన సంస్థలు, రైల్వేలు, ఎపిఎస్‌ఆర్‌టిసి, మున్సిపల్ అధికార్లు వంటి వారి నుండి సహకారం, సమన్వయాన్ని ఈ బృందం పొందుతుంది.

సి) రైల్వే పోలీసు/ఎస్‌జెపియులకు అవగాహన కార్యక్రమం

స్టేషను హవుస్ అధికారులకు, రైల్వే పోలీసు స్టేషన్ల బాలల సంక్షేమ అధికారులకు, బాలల సంక్షేమ కమిటీల చైర్‌పర్సన్‌లకు, చైల్డ్ లైన్, తప్పిపోయిన బాలల కోసం పనిచేస్తున్న స్థానిక ఎన్‌జిఓలకు 2011 నవంబర్ 8 మరియు 9 తేదీలలో డా॥ ఎంసిఆర్‌హెచ్‌ఆర్‌డి సంస్థలలో బాల నేరస్థుల న్యాయ చట్టంపై అందరు స్టేక్ హోల్డరులకు అవగాహన, సమన్వయంపై ఒక వర్క్‌షాపును నిర్వహించబమయింది.

II. 2013-2014 సంవత్సరానికి నూతన ప్రోత్సాహక చర్యలు / కార్యక్రమాలు:

ఏకీకృత బాలల సంరక్షణ పథకం

కొత్తఢిల్లీలోని కేంద్ర ప్రభుత్వ మహిళా, బాలలసంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ ఏకీకృత బాలలసంరక్షణ పథకం అనే కొత్త పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. దేశంలోని బాలల హక్కుల సంరక్షణ, భద్రతకు నూతన చర్యలను ప్రారంభించేందుకు ప్రస్తుతమున్న బాలల సంరక్షణ పథకాలను ఏకం చేస్తూ, వనరులను ఒకేచోట సమీకరిస్తూ ఈ పథకాన్ని రూపొందించడమయింది.

దరిమిలా 2012-13లో కేంద్ర ప్రభుత్వం సంఖ్య 14-1/2009-సిడబ్ల్యూ - II, తేదీ11-2-2013 నాటి ఉత్తర్వులలో కేంద్ర వాటాగా రూ. 1334.89(రూ354.59 లక్షలు మినహాయించి) 579.06 లక్షల రాష్ట్ర మ్యాచింగ్ వాటాగా, రెండవ మరియు ఆఖరి కిస్తీగా గ్రాంటు-ఇన్-ఎయిడ్ మంజూరు చేసింది. ఈ శాఖకు చెందిన 3 పథకాల కొరకు కేంద్ర వాటాగా రూ. 322.60 లక్షలు, మ్యాచింగు వాటాగా రూ. 129.54 లక్షలు మొత్తం రూ. 452.14 లక్షలు ఈ గ్రాంటులో చేరి ఉన్నాయి.

అనుబంధం - 1

వ్యయం - ఉత్పత్తి, ఫలితాలు

(రూ. లక్షలలో)

వ్యయం	2012-13 బడ్జెట్ అంచనాలు	2013-14 బడ్జెట్ అంచనాలు
ప్రణాళికేతరం	1743.59	1950.09
ప్రణాళిక	1284.75	1284.75
మొత్తం	3028.34	3234.84

2013-14 సంవత్సరంలో మొత్తం బడ్జెటు 3234.84 లక్షలు సదనాలలోని బాల నేరస్థులకు సేవలు మరియు అభివృద్ధి, పునరావాసం కోసం కొత్తగా విశాఖపట్టణం, తిరుపతి మరియు వరంగల్ పట్టణాలలో ఏర్పాటు చేసిన (6) నూతన సదనముల ద్వారా బాలల న్యాయ సంరక్షణ 2000 చట్టం ద్వారా సేవలు అందించడమవుతున్నది. 1958 ప్రొబేషన్ ఆఫ్ అఫెండర్స్ చట్టం ద్వారా ప్రొబేషనర్లు, మాజీ ఖైదీలు మరియు పరివీక్షణాధికారుల పర్యవేక్షణలో చేర్చబడిన వ్యక్తులకు తగినటువంటి సేవలు అందిస్తున్నారు.

అధ్యాయం - 4
2010-11, 2011-12 & 2012-2013 సంవత్సరాలలో భౌతిక నిర్వహణ సమీక్ష

వరుస సంఖ్య.	అంశం	యూనిట్	2010-2011		2011-2012		2012-2013		రిమార్కులు
			లక్ష్యం	సాధించినవి	లక్ష్యం	సాధించినవి	లక్ష్యం	సాధించినవి	
1	2	3	4	5	4	6	7	8	9
1.	జె.జె.సదనాలలో బాలల నిర్వహణ	సదనాలు	22	22	22	22	22	22	1) పిల్లలను చేర్చుకోవడం ఒక నిరంతర ప్రక్రియ. వారి కుటుంబ సభ్యులతో తిరిగి కలిపేందుకు సిడబ్ల్యుసి/జెజెబి న్యాయనిర్ణయం జరిపే వరకు ఇది కొనసాగుతుంది. మరియు వారికి తగిన వసతులు/సేవలు, విద్య, శిక్షణ ఇతర సేవలు అందించడం జరుగుతుంది.
2.	క్రొత్త సదనాలను నెలకొల్పడం	క్రొత్త సదనాలు	6	6	6	-	6	-	2) ఆరు క్రొత్త సదనాలను నెలకొల్పే ప్రతిపాదన పరిశీలనలో ఉంది.
3.	సదనాల భవన నిర్మాణం/ అప్‌గ్రేడేషన్	సదనాల భవనాలు సిడబ్ల్యుసి అండ్ జెజెబిలకు ఒక్కొక్క దానికి 2 గదులు	6 సదనాలు+ 13 సిడబ్ల్యుసి అండ్ 13 జెజెబి	32	10 సిడబ్ల్యుసి అండ్ 10 జెజెబి	10	10 సదనాలు	0	అప్‌గ్రెడేషన్ పనులు పూర్తి అయినవి. 13 సిడబ్లుసి-జెజెబి గదులు ఏ.పి. డబ్ల్యుసిఎఫ్‌సి యొక్క ఇంజనీరింగ్ విభాగంచే నిర్మించబడినవి. మిగతావి వివిధ దశలలో ఉన్నాయి.

అధ్యాయం - 5
ఆర్థిక సమీక్ష

(రూ. లక్షలలో)

వరుస సంఖ్య.	అంశం	2010-11			2011-12			2012-13			తేడాలకు కారణాలు
		బడ్జెటు అంచనా	ఖర్చు	వ్యయ శాతం(%)	బడ్జెటు అంచనా	ఖర్చు	వ్యయ శాతం(%)	బడ్జెటు అంచనా	ఖర్చు	వ్యయ శాతం(%)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	ప్రధాన కార్యస్థానం పరిపాలన	111.48	95.56	85.72	141.87	140.87	99.30	154.86	140.87	90.96	1) సిబ్బంది సం॥లలో ఖాళీగా ఉన్నందున జీతాల వ్యయంలో లోటు ఏర్పడింది.
2.	ప్రొబేషన్ సర్వీసులు	322.2	291.28	90.4	388.58	327.03	84.16	428.38	407.03	95.01	2) ఖాళీల వల్ల జీతాల వ్యయంలో లోటు ఏర్పడింది.
3.	సదనాలలో పిల్లలు/ బాలనేరస్థుల నిర్వహణ (ప్రణాళికేతరం)	935.93	753.89	80.55	1060.36	834.97	78.74	1160.35	934.97	80.57	3) సదనాలలో పదవులలో వివిధ కేటగిరీల ఖాళీలు ఉన్నందున ప్రభుత్వం వ్యయంపై ఆంక్షలు విధించింది.
4.	సదనాలలో పిల్లలు/ బాలనేరస్థుల నిర్వహణ (ప్రణాళిక)	583.83	237.23	40.63	601.753	260.56	43.30	601.75	526.57	87.50	(1) 2010-11 సం॥ నికి కేంద్ర ప్రభుత్వం 594.70 లక్షలు విడుదల చేసింది. (2) 2011-12 సం॥ రానికి గాను డిపార్టుమెంటువాటా రూ॥866.13 లక్షలు ఐసిపిఎస్ గ్రాంటునుండి రూ 526.57 లక్షలు మంజూరు అయినవి. (3) 2012-13 సం॥ రానికి గాను కేంద్రప్రభుత్వం వారు రూ 2268.54 లక్షలు కేంద్ర వాటాగా మరియు రూ 579.06 లక్షలు రాష్ట్ర సహాయ వాటాగా మంజూరు చేసినారు. ఈ గ్రాంటులో ఈ శాఖకు సంబందించి కేంద్ర వాటాగా రూ 322.60 లక్షలు మరియు రాష్ట్ర సహాయ వాటాగా రూ 129.54 లక్షలు మొత్తం రూ 452.14 లక్షలు కూడా చేరి ఉన్నవి.
5.	భవన నిర్మాణం							683.00	0	0	ఐసిపిఎస్ గ్రాంట్, డబ్లు డి & సిడబ్లు డిపార్టుమెంట్ వారి బడ్జెట్ గ్రాంటు ద్వారా విడుదలవుతున్న కారణంగా, ఈ శాఖకు సంబందించిన గ్రాంటు నుండి ఖర్చు నమోదు కావడంలేదు.
	మొత్తం :	2636.44	1377.96	52.2659	2875.56	1563.43	54.37	3028.34	2009.44	66.35	

అధ్యాయం 6

శాఖ పరిపాలక నియంత్రణ క్రింద చట్టబద్ధమైన, స్వయం ప్రతిపత్తి సంస్థల పనితీరు సమీక్ష

ఈ శాఖ నియంత్రణ క్రింద చట్టబద్ధమైన, స్వయంప్రతిపత్తి సంస్థలేవీ లేవు

2012-13 ఫలితం

(రూ. లక్షల్లో)

వరుస సంఖ్య	రంగాలవారిగా పంపిణీ	కేటాయించిన మొత్తం	మంజూరు చేసిన మొత్తం	ఖర్చు	ఫలితం
1.	ప్రధాన కార్యాలయం **(ప్రణాళికేతరం)**	154.86	152.91	140.87	స్టేక్ హోల్డర్లకు మెరుగైన సేవలనందించేలా పి.ఓ చట్టం మరియు జె.జె.చట్టం క్రింద పరిపాలనా నియంత్రణ, సమీక్ష మరియు కార్యకలాపాల పర్యవేక్షణ.
2.	ప్రొబేషన్ సర్వీసులు **(ప్రణాళికేతరం)**	428.38	428.38	407.03	ప్రొబేషన్ మరియు మాజీ ఖైదీలకు సేవల విస్తరణ, డిపిఎసి ద్వారా పర్యవేక్షణ, కౌన్సిలింగు పునరావాసం సేవలు.
3.	బాలనేరస్తుల న్యాయం **(ప్రణాళికేతరం)**	1160.35	1136.22	934.97	సదనాలలో చేర్చిన పిల్లలకు నిర్వహణ, పునరావాస సేవల విస్తరణ
4.	జువెనైల్ న్యాయచట్టం (ప్రణాళిక)	1284.75	526.57	526.57	జువెనైల్ న్యాయం కోసం కార్యక్రమం కేంద్ర ప్రభుత్వం క్రింద సదనాలు నిర్వహణ, ప్రస్తుతం కొత్త ఐసిపిఎస్ పథకంలో విలీనం చేయడమయింది.
	మొత్తం	**3028.34**	**2244.08**	**2009.44**	

వి. సునితా లక్ష్మా రెడ్డి

ఇందిరా క్రాంతి పథం, పించన్లు, స్వయం సహాయక సంఘాలు, మహిళా అభివృద్ధి, శిశు సంక్షేమం, వికలాంగుల మరియు బాలనేరస్థుల సంక్షేమ శాఖామాత్యులు